

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

2005
İnkılâp Kitabevi
Roman Ödülü
Büyük Ödül

Hep Yanımda Kal TURGAY FİŞEKÇİ

TURGAY FİŞEKÇİ

Hep Yanımda Kal

Hep Yanımda Kal

© 2006, Turgay Fişekçi

© 2006, İnkılâp Kitabevi

Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş. 'ye aittir.

Kapak tasarım Kenan Doğan

Kapak resmi Artin Demirci

Dizgi Meline Pamukçuoğlu

Baskı

İNKILÂP KİTABEVİ

ANKA OFSET TESİSLERİ

Sanayi ve Ticaret A.Ş.

100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 4. Cad. No: 38

Bağcılar-İstanbul

ISBN 975-10-2452-8

06 07 08 9 8 7 6 5 4 3 2 1

 İNKILÂP

Ankara Caddesi, No: 95

Sirkeci 34410 İSTANBUL

Tel: (0212) 514 06 10-11 (Pbx)

Fax: (0212) 514 06 12

posta@inkilap.com

www.inkilap.com

TURGAY FİŞEKÇİ

HEP YANIMDA KAL

roman

TURGAY FİŞEKÇİ

Balıkesir'de doğdu. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Yayıncılığı meslek edindi. 1996'dan bu yana Cumhuriyet Gazetesi kültür sayfasında haftalık yazılar yazıyor.

1999-2004 arası TRT 2'de haftalık kitap programı "Okudukça"nın danışmanlığını ve metin yazarlığını yaptı.

1999-2005 arası aylık sanat ve edebiyat dergisi "Adam Sanat"ın yayın yönetmenliğini yaptı.

Şiir kitapları: *Yitik Bahar*, *Dip Sevgi* (Behçet Aysan Şiir Ödülü), *Sevgi Sağları* (Behçet Necatigil Şiir Ödülü ve Halkevleri Şiir Ödülü), *Kumral Gökkuşakğı* (Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü), *Ayçiçeğı Özlemi*.

Gezi kitapları: *Raylar Üzerinde Avrupa*, *Unutulmaz Bir Andı Görüp Geçtiğim*.

Hep Yanımda Kal, yazarın ilk romanı.

Odaya gün ışığı dolduğunda Aslı, “Sana mutfaktan çay getireyim,” diye kalkmaya davrandı.

“Kalkma,” dedi, Yusuf, “hep yanımda kal,  ayı kalkmadan getir.”

“Altan lüfer geliyor,” dedi Atay, Boğaz suları üstünde kıpır kıpır oynayan balıklara bakarak, “lüfer geldikçe, onlara yakalanmamak için istavritler kendini yukarı atıyor.”

“Bizim gibi,” dedi Yusuf, rüzgârda uçuşan dalgalı kumral saçlarını sağ elinin parmaklarını tarak gibi kullanarak geriye yatırdı, “çevremizdeki çember daraldıkça, bizler de kendimizi nereye atacağımızı bilemiyoruz.”

Eylülün ilk günleriydi. Çubuklu’da buluşmalarını Atay önermişti. Son bir yıldır haftada bir, İstanbul’un kuytu köşelerinden birinde buluşuyor, örgüt ve ülke sorunları yanında kişisel durumlarını da gözden geçiriyorlardı.

Zamanın onları nasıl bir yere sürüklediği belirsizdi.

Bir yandan parti örgütü içinde yaygın tutuklamalar başlamış, hemen bütün üst düzey yöneticiler yakalanıp gözaltına alınmıştı. Tutuklamaların sürmesi ise işkence görenler arasında çözümler olduğunu gösteriyordu.

“1 Eylül 1977’yi hatırlıyor musun?” diye sordu Yusuf, içinde menevişler oynayan ela gözlerini, Atay’ın sıcaktan fırından yeni çıkmış bir tepsi böreğe benzeyen pembeleşmiş yüzüne çevirip, “Açık hava Tiyatrosu’nda Konstantin Simonov’un ‘Bekle Beni’ şiirini okuduğu geceyi?”

“Nasıl hatırlamam? Ataol da Rusçası kadar etkileyici okumuştı çevirisini.”

Yusuf, yaz aylarını evde kapalı geçirdiğinden açık kumral teni, kıştan yeni çıkmış insanlarınki gibi süt ren-
gindeydi.

“Beş yıl olmuş. Nereden nereye! O günlerde devrim beklerken, şimdi paçayı nasıl sıyrabileceğimizden başka bir şey düşünemez olduk.”

Boğaz’ın güçlü akıntısıyla köpük köpük uçuşan su ta-
necikleri, tatlı kuzey esintilerinin de etkisiyle yüzlerine
kadar geliyordu.

Yusuf, Atay’ın söylediklerini duymaz olmuş, “Bekle Beni” şiirini yan yana dinlerken dizi dizine, dirseği dirse-
ğine değen Aslı’yı düşünmeye başlamıştı. Açık hava Ti-
yatrosu’nda eylül gecesinin hafif esintisi içinde sanki ya-
nağının ya da boynunun bütün kokusunu içine çektiği-
ni hissetmişti. Parmak ucuna dokunsa titriyordu.

Saklanmak zorunda kaldığı son bir yılda hiç göreme-
mişti onu. Çok istemesine karşın yine de engelliyordu
kendini. Peşi sıra, emniyet müdürlüğünün ya da sıkıyö-
netimin gözaltı odalarına götürebilirlerdi onu da.

*Geleceğim bekle beni
Bütün gücünle bekle
Soluk sıkıntılarla ağırlaşan
Yağmurlar içinde bekle beni
Karlar tozarken bekle
Ortalık ağırırken bekle
Kimseler beklemezken bekle beni*

“Ne kadar hakkım olabilir, birinden beni böylesine beklemesini istemek için,” diye düşünmeye başlamıştı Yusuf.

“Gel karşıya geçelim,” dedi Atay, koluna girip çekştirerek, “şimdi seni inanılmaz bir koruya sokacağım.”

Gerçekten de yolun karşı kıyısına geçip, yıkık bir duvarın yanından ağaçlarla kaplı alana çıktıklarında bambaşka bir dünya açılıvermişti önlerinde. Doğal merdivenler gibi kaya parçalarının üzerine basa basa birkaç dakika içinde epey yükselmişler, denize tepeden bakan bir terasa ulaşmışlardı.

Bir oda genişliğindeki düzlüğe geldiklerinde Atay yere oturdu, Yusuf’a da oturmasını isteyen bir işaret yaptı. Ne aşağıdaki yol ne de insanlar görünüyordu buradan. Dört yanları sık bir ağaç deniziyle çevriliydi. Yakıcı güneş ışıklarına üzerlerini saran dev çitlembik ağacının geniş dalları izin vermiyordu. Yalnızca coşkuyla akan Boğaz sularıyla, uzaklarda karşı kıyılar küçük parçacıklar halinde görülebiliyordu... Aşağıdaki yoldan otomobil sesleri bile gelmiyordu. Bulunmaz bir sessizlik içindeydiler.

Atay, gür siyah saçlarının arasından şakaklarına, alına süzülen terleri silerken, “Çubuklu’da oturan bir arkadaşım vardı, ondan öğrenmişim burayı,” dedi, “kimse bilmiyor bu koruyu. Çok geniş, yukarıda da muhteşem ama harap bir kasır var, sonra çıkar ona da bakarız. Belediyeye ait burası. Ve hiç kullanılmıyor. Bu oturduğumuz yerde geçen yıl gelip piknik yapmıştık. Hayatımda en çok votka içtiğim gündü. Hem de arkadaşlarımla bu

korudaki ağaçlardan topladığı kızılıclıklardan yapılmış kızılıclık şurubuyla. Gerisini anlatmayayım.”

“Bugün de böyle bir şey yapabiliirdik.”

“Yapabiliirdik ama, sarhoş olmaktan çekindim. İkimiz için de. Buradan çıkıp aşağı yola indiğimizde yine kokumuzu almaya çalışan av köpeklerinin arasına döneceğiz.”

“Neyse, ne var, ne yok?”

“Haberler hiç iç açıcı değil. Benim bağ koptu. İki hafta önceki buluşmamıza kimse gelmedi. Sanırım yakalandı. Bu hafta yeniden aynı saatte, aynı yere gittim, yine başka biri sigorta olarak gelir diye, yine kimse gelmedi. Anlayacağın artık örgütle bağımız kalmadı.”

“Tek başımıza ne yapabiliriz?”

“Hiç değilse birbirimize yardımcı olabiliriz. Senin durumunda yeni bir gelişme var mı?”

“Geçen gün, seninle buluştuğumuz gibi, olmayacak bir yerde avukatımla buluştum. Dosyam temyize gidecekmiş. Yeni bir yasa çıkarmışlar bir günde, üç yılın altındaki hapis cezaları temyize gönderilmeyecekmiş. Yedi buçuk yıl yediğime ilk kez sevindim. Ama avukat, kararla beraber mahkemenin temyiz sonucunu beklemeye gerek duymadan tutuklama çıkardığını, sıkıyönetim mahkemelerinden giden davaların Askeri Yargıtay’da genellikle onaylandığını, kararın sonucunu beklemekten ne yapacaksam yapmam gerektiğini söyledi. Anlayacağın şu anda ele geçsem, doğru Selimiye. Oradan da Metris mi olur, Maltepe mi bilmem.”

“Ne düşünüyorsun?”

“Bir yolunu bulup kaçmayı. Bir kitaptan yedi buçuk yıl yedim ama olur da içeri düşersem, biri ifadesinde adı-

mı anarsa, üstüne bir beş yıl da örgüt üyeliğinden yiyebilirim. Öyle olmasa bile yedi buçuk yıl için, beş yıl yatmam gerekir. Neden yatayım bunca yıl?”

“Nasıl yapacaksın? Artık örgütten de bir yardım alabilmemiz zor.”

“Yılmaz Güney’in yaptığı aklımı çeldi. Adam Kaş’tan Meis’e kolaylıkla geçivermiş. Ben de böyle bir kıydan Yunanistan’a geçebilirim diye düşünüyorum.”

“Bildiğim şeyler değil. Nasıl geçeceksin?”

“Lastik bir bot yeterli olmaz mı?”

“Kimse görmeyecek mi?”

“Gece yarısından sonra, ayın olmadığı bir gecede kim görsün?”

“Sen karar vermiş gibisin. Benim için daha zor. Gülay var, çocuk var. Onları nasıl bırakırım?”

“Zorda kalırsan ne yapacaksın?”

“Doğrusu bilmiyorum. Sürekli bunu düşünüyorum. Parti, tehlike çok somut olmadıkça kaçıp gitmeyi doğru bulmuyor.”

“Şu anda çok sayıda insan işkence altında. Üstelik onlar işkencede çözüldükçe yeni isimleri de tehlikeye atıyorlar. Birinin de senden söz etmeyeceğini nereden bilebilirsin?”

“Elbet, garanti yok ama çemberin çok da daraldığını sanmıyorum. Hem ben çok önde biri değildim. Sonra, şimdi bir iş buldum. Küçük bir reklam ajansı ama insana özgüven veriyor. Sabah kalkıp işe gidiyorsun, bütün gün çalışıyorsun, akşam eve geliyorsun. Senin gibi çalışan bir de eşin var. Sabahları birlikte çıkıp çocuğunuzu yuvaya bırakıyorsunuz. Bu fotoğrafa dışardan bakıldığında kuş-

ku uyandıracak hiçbir şey yok. Polis beni izlemeye alsa bile bu hayatta ne bulabilir. Evimdeki bütün yasak ya da sakıncalı dergi ve kitapları yok ettim. Varsılların oturduğu bir semtte oturuyorum. Benim için tek risk, birinin ifadesinde adımlı vermesi ya da artık yalnızca seninle bulduğumuz şu hücre buluşmalarında enselenmemiz. Bunun olmaması için de seninle görüşmeye gelmeden saatlerce dolaşıyorum. Umarım sen de dikkat ediyorsundur.”

“Elbette. Yalnızca haftada bir seni görmek için dışarı çıkıyorum. Ben de saatlerce dolaşıp ardımı güvene aldıktan sonra buluşma yerine geliyorum. Zaten böyle bir yerde buluşmak kimin aklına gelir?”

“Biraz sonra sana bu koruda kızılıık da yedireceğim. Ta, III. Selim döneminden kalmaymış bu kızılıık ağaııları. Kızılıık, padişahın en sevdiği meyveymiş. Bu koruyu da çok sevdiğinden bu ağaıılar onun için dikilmiş. Ama önce biraz daha konuşalım. Düşündüğün gibi kaçmak istesen bile İstanbul dışına nasıl çıkacaksın? Şehrin giriş çıkışlarında kimlik kontrolü var. Tutuklama kararı olduğuna göre adın listelerdedir. Daha Tuzla'da otobüsten indirilip gerisin geriye Selimiye'ye dönersin.”

“Elbet başka bir yolu olmalı. Bir şeyler düşünüp bulabiliriz. Ama benim için hayat memat meselesi olan bir konu daha var. Biraz önce, 1 Eylül 77'den söz ettiğimizden beri seninle konuşuyorum ama aklım Ashı'da. Bir yılı geçti görüşmeyeli. Ona bir hoşıa kal diyemeden ayrılmak istemem bu kentten. Hatırlıyor musun o günlerde ayağı daha tam iyileşmemişti. Belli belirsiz aksıyordu yürürken. Her aksayışında koluma giriverecekmiş gibi ge-

lirdi. Oysa o her aksayışından gizli bir utanç duyar, yüzü pembeleşirdi.”

“O kadar ayrıntısını bilmiyorum ama, koltuk değneğiyle öğrenci derneğine geldiği günleri hatırlıyorum elbet. Bir de 1 Mayıs 77 günü kalabalığın arasında kalıp ayağı kırılınca onu hastaneye taşıyışımızı.”

“Onu yeniden görebilmek için riske atabilirim kendimi.”

“Dur oğlum, yaşın otuza geliyor, durul biraz. Ben akşam evde Gülay’a bir sorayım nerelerde olduğunu. Kadınlar birbirinden daha haberlidir. Bir haber uçururuz olmazsa. Bakalım o da seni görmek isteyecek mi?”

“Onu da bilmiyorum elbet.”

“Sana gizlilik koşulları yaramamış. Bu ne duygusallık. Canımız tehlikede, yarın ne olacağımız belirsiz, sen neler düşünüyorsun?”

“Haftanın altı günü tek başıma bir evde kapalı olmak kolay değil, sürekli düşünüyor insan. Hayatı, dünyayı, kendini. En çok da yumuşacık bir imge olarak içimde yaşayan Aslı’yı. Onunla aynı kentte olduğumu bilmek bile cesaretle dolduruyor içimi. İyi ki yakın semtlerde değiliz, yoksa ona rastlayabilmek için sokaklarda dolaşırdım.”

“Kalkalım istersen, buluşmamızı Aslı toplantısına çevirme yolundasın. Sana haftaya kadar bir haber getirebilirim umarım. Biraz da kızcılık yiyelim.”

Ağaçların arasından buldukları patikaları izleye izleye yukarılara çıkmaya başladılar. Arada durup ağaçların yüksekliklerine baktıklarında başları dönüyordu. O ka-

dar yüksekti ki dallar, üzerlerindeki kuşların ötüşleri bile çok uzaktan geliyormuş izlenimi veriyordu. Yerlerde kimi zaman bastıkları otlardan ıhlamur zambak karışımı kokular yükseliyordu.

Karşılarına çıkan yol ise koca koru içinde başı ve sonu belirsiz, insan eliyle yapılmış, görülmemiş bir güzellik olarak uzanıyordu. Yapılalı yüz yılı geçmiş bu yola döşenen çakıl taşları, zamanla, toprak, kum ve yosunlarla öylesine kaynaşmış ki zeminin nasıl bir malzemeye kaplı olduğunu anlayabilmek bile güçtü. Kimi yerleri toprak, kimi yerleri çakıl gibi görünüyor; zaman zaman yosunların kapladığı koyu yeşil bölgeler, sanki yıllardır kimsenin geçmediği, başka bir dünyaya ait bir yolmuş izlenimi yaratıyordu.

Bir otomobilin ancak geçebileceği, iki-üç metre genişliğindeki yolun her iki yanında yarımşar metre genişlikte ve bir o kadar da derinliği olan su yolları vardı. Su yollarını oluşturan çukurun üç yanı da parke taşlarıyla örülmüştü.

Atay, ilk kez gördüğü bir yapı tekniğini inceleyen bir mühendisin dikkatiyle gözlerini yolun zemininden ayırmıyordu: “Bu su kanalları o kadar işe yarıyor ki, bir gün burada dolaşırken şakır şakır yağmura tutulmuştuk da sanki yol hiç ıslanmamış gibi kalmıştı. Düşen bütün yağmur suları nasıl olduğunu anlayamadan kanallara akıyordu,” dedi.

“Bu şehirde böyle bakımlı bir yol daha görmedim,” dedi Yusuf, “İstanbul’a ne zaman yağmur yağsa, bütün yollar göl olur.”

Yol kıyısına sarkmış ilk kızılıcık dalını yakalayan Atay,

“Gel şunları tat da, sonra yukarıdaki kasrı da sana gösterceğim, hem hikâyesini de anlatırım,” dedi.

Yusuf, kimi olgunluktan şaraplaşmaya yüz tutmuş, kimi koyu gölgeliklerden yeterli güneş alamadığı için daha tam kızışmayıp pembe beyaz kalmış kızılıklardan ağızına attıkça, lezzet şapırtıları çıkardı, “Zevkli adammış III. Selim. Bize onu Nizam-ı Cedit ordusunu kuran padişah olarak anlatmışlardı lise tarih derslerinde, ama şair ve besteci yanı da var elbet.”

“Bir kızılık için bu denli özen gösteren bir kültürün hayatın her alanında ne denli incelikler yaratabildiğini düşünebiliyor musun?”

“İşte şimdi bir şiirini ya da şarkısının sözlerini mırıldanabilmek isterdim ama nerde?...”

“Anımsasan da onların dilini anlayabilmek çok zor. Uzmanının açıklama yapması gerek, bir tat alabilmek için.”

Ağızlarında kızılıkların kekremesi lezzeti ile yol boyu yukarı doğru yöneldiler. Öylesine kapalı bir dünya içinde oldukları izlenimi içindeydi ki Yusuf, bu ıssızlıktan bir tehlike doğmayacağını bilmenin rahatlığıyla derin derin soluk alıp veriyordu. Çam ve servilerin acı kokusu manolya ve defne buharlarıyla buluşup doluyordu ciğerlerine.

Yokuşun sonunda yol mermer tabanlı geniş bir set oluşturunca, “İşte burası da Hıdiv Kasrı,” dedi, Atay.

Yusuf, sonsuz olarak düşündüğü bu ağaç denizinin içinden birden karşlarına çıkıveren bu dev yapı karşısında şaşkınlık içindeydi. İtalyan filmlerinde gördüğü sarayları andıran, kirlenmiş beyaz renkte dış cephesi, kırık

dökük kapı çerçeveleri, kırık camlarıyla yıllardır el değmemiş ama bu yıkıntı halinde bile görkemli bir güzellikle karşılarında duruyordu. Bakmaktan gözünü alamadığı büyülmüş bir varlık gibiydi yapı. Kabarmış sıvalar, demir bir zincir asılıp kilidenmiş giriş kapısı, toz toprak içindeki kirli camların arasından içerde görünen sıralı mermer sütunları, geniş pencereleri ve hele göğe yükselen inanılmaz büyük kulesiyle...

Sanki saatler süren bir büyüden yeni uyanmışçasına Yusuf, Atay'a dönüp, "Peki ne binası bu?" diye sordu.

"Mısır valisinin yazlık sarayı. Adam yazlarını gelip burada geçirirmiş. Binayı da bunun için yaptırtmış."

"Şimdi?"

"Şimdi bir hiç. Gördüğün gibi, burada kendi kendine duran bir virane. Sözünü ettiğim arkadaşım, çocukluğunda burada film çevrildiğini hatırlıyor yalnızca. Oyuncular falan gelince, onları görmek için gelirlermiş."

Yusuf, ela gözlerini hayre ile kırıştırdı:

"İnanamıyorum, bunca yıldır şu şehirde yaşıyorum ve böyle bir güzellikten habersizim. Ve daha kim bilir neler var böyle bilmediğimiz. Devrimden başka bir şey düşünmediğimizden mi böyle oldu dersin?"

Atay, boncuk boncuk parlayan kara gözlerinin içinden alaycı gülümsedi:

"Kendine o kadar haksızlık etme. En az devrim kadar Aslı'yı da düşünmüşsündür son beş yıldır."

"Evet ama yine yalnızca devrimi düşünmekten, Aslı'yı, düşünmenin ötesine geçemedim. Oysa sen bak evlisin, çocuğun var. Devrimci eylem engellemedi senin düzen kurmanı."

“Düzen, yapmak istediklerini kolaylaştıran bir altyapı sağlıyorsa, ne zararı var. Ben çok yararını gördüm. Bak bugün de bu sayede sıradan bir insan gibi yaşayabiliyoruz.”

“Neyse, üzücü bir şey insanın yaşadığı kentin güzelliklerinin ayrımında olmaması. Bunu demek istedim yalnızca.”

“Gel şimdi o çıktığımız güzel yoldan inelim. Aşağıda itfaiyenin bahçesinden sahil yoluna dek iniyor. Orada ayrılırız. Sen Üsküdar’a gidiyorsun değil mi?”

Yusuf başını salladı ama kendini yapının güzelliğini seyretmekten alamıyordu. Giriş kattaki daire biçimindeki mermer sütunların ortasında bir fiskiye ve şadırvan ayrılmamıştı şimdi de. Mermere düşen suların müziği içinde o salonda yaşayan insanların mutluluğunu düşündü. Bu denli incelmış bir beğenin sahibi insanoğlu, şu anda zindanlardaki yüz binlerce insana sabah akşam işkence yapıyordu. Aynı insan olabilir mi ikisi de? Ya da hangisi insan?

Kaldığı evin kitaplığını karıştırırken bulduğu bir Boğaziçi yalılar kitabında da böyle fiskiyeli salonu olan bir yalı resmine rastlamıştı. Adını da anımsadı:

“Amucazade Hüseyin Paşa Yalısı,” dedi, yüksek sesle. Aşağı doğru yürümeye başlamış olan Atay, Yusuf’un sesiyle geri döndü:

“Ne olmuş Amucazade Hüseyin Paşa Yalısı’na?”

“Hiç, onun da böyle fiskiyeli, şadırvanlı bir salonu varmış. Keşke orayı da görebilseydik.”

“Evet, bir güzellik, başka güzellikleri de çağırıyor.

Ama biz artık dönelim de sen ve benden başka kimsenin haberi olmayan örgüt toplantımızı kazasız belasız bitirelim. Bak İstinye'den tersane işçilerini taşıyan vapur kalktı. Biraz sonra Çubuklu iskelesine yanaştığında buralar kalabalıklaşacak. Haftaya nerede buluşalım?

“Bu kez istersen ben karşıya geleyim. Hem bir vapura binmiş olurum. Karaköy'e ne dersin? Bugünkü kadar sessiz olmaz ama...”

“Çok iyi olur, durakta buluşup Perşembe pazarına gireriz. Orada bildiğim bir esnaf lokantası var. Saat iki gibi buluşup gidersek öğle kalabalığı dağılmış olur. Hem konuşur, hem de güzel yemekler yeriz.”

Aslı, Gülay'ın gelip Yusuf'un kendisini görmek istediğini söylediğinden beri, hep o karlar içindeki mart gününü anımsıyordu. Sayılı ama unutulmaz buluşmalarından biriydi. Nasıl olup da buluştuklarını bile anımsamıyordu. Kim bilir hangi toplantıdan çıkmışlardı. Yusuf, Ayaspaşa'daki Rus Lokantasına gitmelerini önerdiğinde hemen kabul etmişti. Hem açtı, hem çok az görebildiği bu insanla baş başa birkaç saat geçireceği için mutlu olmuştu. Taksim'den Gümüşsuyu caddesi boyunca ilerlerken kar, tipiye dönüşmüş, neredeyse birbirlerine tutunmadan yürüyebilmeyi olanaksız kılmıştı.

Aslında Yusuf, bir gün Aslı'nın ellerindeki kedi tırmıklarını görmese, belki aralarında hiçbir zaman böyle bir yakınlık doğmayacaktı. Çok şaşırtıcı bir şey görmüş gibi yüzü aydınlanmış, gözlerini kızarık tırmık izlerine dikerek, "Kedin mi var?" diye sormuştu.

"Evet," demişti Aslı, siyasal sorunların tartışıldığı bir dernek odasında böylesi konulardan söz etmek bir suçmuş gibi yüzü kızararak, "liseden beri. Bizim İtalyan Lisesi'nin yokuşunda ölmek üzereyken bulduğum zavallı, sarı tüylü bir şeydi. Acıyıp eve getirdim. Sonra öyle azman bir erkek oldu ki, hayatımın bir bölümü onun işgalı altında."

Yusuf, ortak bir konu bulmanın sevinci içinde sürdürmek istemişti konuşmayı:

“Adı ne?”

“Kayısı. Sarmanlığından dolayı.”

Yusuf’un konuyu sürdürmedeki istekliliği Aslı’yı etkilemişti.

“Senin de mi kedin var?”

“Benimkiler ikiz. Apartmanın arka bahçesinde doğmuşlar ama nasıl anlamadım, bizim pencereye çıkıp, oradan bükük boyunlarıyla öyle bir bakıyorlardı ki, ister istemez içeri almaya başladım. Sonra da evde yatmaya başladılar.”

Hoşuna gitmişti bu konuşma Aslı’nın. Bu kez o sürdürmek için atıldı:

“Seninkilerin adları ne?”

“Güher’le Süher.”

Aslı’nın yüzü bu kez duyduğuna inanamayan birinin şaşkınlığı içindeydi.

“Anlamadım, neden?”

“Güher ve Süher Pekinel kardeşler var ya, duymuşsundur adlarını gazetelerde falan. İkiz piyanist kardeşler.”

“Ama aralarındaki ilişkiyi gene anlamadım.”

“Bir yerde fotoğraflarını görmüştüm. Yan yana. Öyle bir duruşları vardı ki, hem ikiz, hem çok yetenekli, hem de cin gibi bakan. Benim kedileri de camda ilk gördüğümde, duruşlarından ve bakışlarından Güher-Süher Pekinel kardeşlere benzetmiştim. Havaalarını yani. O günden sonra da isimleri öyle kaldı. Yalnız bizimkinin biri erkek.”

“Böyle bir ilişki kurulabileceği hiç aklıma gelmezdi. Ne hoş bir yakıştırma!”

Lokantanın düzayak kapısından girip birkaç basamakla salona indiklerinde sıcak ve aydınlık karşılamıştı onları. Salonda başka kimse yokmuş gibi kalmıştı aklında Aslı'nın. Gerçekten yok muydu, yoksa o mu başka hiçbir şey görmemişti, bilmiyordu.

Anımsadığı, karşılıklı oturduklarında kendini baktırmaktan alamadığı, Yusuf'un ela gözlerinin çekiciliğine kapıldığıydı. Aslında bir kadında olsa çok ilginç gelecek içleri menevişli ela gözler, kumrallığıyla birlikte garip bir çocuksuluk yaratıyordu Yusuf'un yüzünde. Değişen ışıqla birlikte gözlerindeki yeşil-kahverengi oranı da değişiyor, kahverengiler azalıp yeşil ışık topları çoğalıyordu. “Rumelili dedelerimin armağanı,” derdi Yusuf, kumral güzelliğinden söz edilince.

Buradan çıktıklarında yine aylar boyu görüşemeyeceklerini biliyordu Aslı. Yusuf'un gece gündüz bitmek bilmeyen yayıncılık işleri, matbaalarda sabahlamalar; kendisinin bir yandan okulu, öte yandan kadın derneğinden arkadaşlarıyla gecekondlu mahallelerini ev ev dolaşıp kadınlara bilinç taşıma uğraşı...

Aralarındaki yakınlığı tanımlamak da zordu. Birbirlerini görmekten, bir arada vakit geçirmekten hoşlanıyorlardı ama nerede o zaman! Aynı örgüt çevresinde, birbirine koşut etkinlikler içinde yan yana ya da ayrı, ama ortak bir hareketin içindeydiler. Bu durumda olan kadınlarla erkekler genellikle hemen evleniyor, hiç de-

ğilse uyumaya geldiklerinde evde birbirlerini görebiliyorlardı. Örgüt de, yeni bir ev kazanmanın pratik yararcılığıyla özendiriyordu böylesi evlilikleri.

Lokantanın sahibi, 1917 Devrimi'nden sonra İstanbul'a göç eden Beyaz Rus bir hanımdı. 80'ini geçmiş olmalıydı. Zorlukla ayakta duruyor, ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Ama yine de üzerinde koyu renk, çiçekli Sümerbank basmalarına benzeyen kumaştan bir elbise, boynundan ve belinden bağlanmış önlüğüyle her gelen müşteriye hoş geldiniz der, siparişlerini kendi alır, hatta tercihlerini yönlendirmeyi severdi. Müşterilerine, mutlaka bir borç çorbası ile başlamaları ve yine yemek sonunda birer "Apfelstrudel" yemeleri için ısrar ederdi. Türkçesi aradan geçen altmış yıla karşın pek işlek değildi. Yüzüne yerleşmiş, gülümserken bile kaybolmayan derin hüznün, merak uyandıran ama sorulamayacak bir geçmişi olduğu duygusunu uyandırırды.

İstanbul'a gelmiş Beyaz Ruslar, en çok lokantacılık yapmışlardı. Rejans, Turkuaz gibi çok ünlü mekânların işletmecisi olup, kente farklı bir hava ve renk katmışlardı. Ama her hayat hikâyesinin ardında büyük bir trajedinin varlığı da Amiral Petrospesioti'ninkinde olduğu gibi hemen görülüyordu: Daha Birinci Dünya Savaşı'nın bitmediği, İstanbul'un İtilaf devletlerinin işgali altında olduğu dönemde Çarlık donanmasının önde gelen komutanlarından bir olan Amiral, 41 gemiyle İstanbul'a gelip teslim olmuştu. Bu koca donanmaya hükmeden güçlü asker, sonraki yıllarda Şirket-i Hayriye vapurlarında kapitanlık yaparak ömrünü tamamlamıştı.

Çorbadan birkaç kaşık alıp içlerini ısıttıktan sonra, küçük kadehlerde gelen sarı votkayı yudumladılar.

Aslı mırıldandı:

*Sanki kar yağıyor da sürekli
Karlar gıcırıyor ayaklarının altında
Besbelli Gümüşsuyu'ndayız, Rus lokantasındayız
Şarap içmişiz, üşüyoruz
Dışarda dünya silinmiş
İkimiz ikimiz ikimiz.*

“Neydi bu?” diye sordu Yusuf.

“Bir şiir. Edip Cansever’in. Şu âna çok uyuyor.”

O gün bir türlü dinmeyen lapa lapa karın altında Beşiktaş’a dek yürüyüşlerini, göz gözü görmeyişin verdiği rahatlık içinde Dolmabahçe caddesindeki dev çınarların altında durup dururken, bir konuşmayı sürdürür gibi öpüşmelerini, Yusuf’un dudaklarındaki kar sularının tadını hatırladı.

Bu sıcak yaz gününde içi ürperdi.

Ne çok istemişti: O gün ayrılmasalar, o günü, sonraki günleri hep birlikte geçirseler, Yusuf’un dudaklarına her an yakın olabilse...

Ertesi gün ya da daha ertesi gün her şey eskiye dönmüş, örgüt görevleri içinde koşuştururken, o karlı gün hiç yaşanmamış gibi olmuştu. Yine birbirlerini ayaküstü orada burada görüyor, iki çift laf edecek bir zaman aralığı bile bulamıyorlardı. Hatta karşılaştıklarında

üzerlerine daha bir utangaçlık gelir olmuştu o günden sonra.

Aslı, Yusuf'un 7.5 yıla hüküm giydiğini gazetede okumuştur. İşçi sınıfı tarihini anlatan kollektif yazılmış bir kitap. Örgüt isteğiyle çevirmiş olmalı. Belki o bile çevirmemiştir de onun adıyla basılmıştır.

Haberi gazetede okuduğundan beri de içini oyan kurtçuktan kurtulamamıştı. Neredeydi, ne yapıyordu, yardıma gereksinimi var mıydı? Çok fazla sormak da olanaksızdı bu koşullarda, herkes herkesten kuşku duyar-ken...

Eski tanıdıkları aramak, bulabilmek, bir şey sorabilmek çok zordu.

12 Eylül olduğunda çevresindeki herkes gibi korkmuştu Aslı da, ama birkaç ay geçip de başına bir şey gelmediğini görünce bir parça rahatlamıştı. 1976-77'de iki yıl öğrenci derneğinde yönetim kurulu üyeliği yapmıştı. Bunun dışında resmi belgelerde adının geçeceği bir etkinliği yoktu. 1 Mayıs 1977'de kalabalık arasında kalıp ayağının kırılması bir süre uzak kalmasına neden olmuştu eylemlerden. 1980'de dernek yöneticisi olanların hemen hepsi gözaltına alınıp sorgulanmıştı. Kadın örgütündeki çalışmaları için resmi makamlarla bir ilişkisi olmamıştı. Bu çalışmalar evlerde kadın kadına sürdürülüyor, pek de kimse ayırdına varamıyordu. Bir de 1979'da Dünya Çocuk Yılı nedeniyle düzenlenen etkinliklerde görev almıştı. Onlar da çoğu resmi makamlarla birlikte düzenlendiğinden "zararlı" değildi.

İstanbul Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'ndeki öğrenimini biraz gecikmeli olarak 1980 Eylülünde tamamlamıştı. Tam nasıl bir hayatı olması üstüne düşünürken 12 Eylül olmuştu. Varlıklı bir hekim olan babası, kızını olası belalardan kurtarabilmek için yurt dışına gidip öğrenimini orada sürdürmeye ikna etmeye çalışıyordu. Aslı ise, tam da 1980 Eylülünde Boğaziçi Üniversitesi'nde bulunduğu bir Latince-Yunanca lisansüstü programına kaydolmuş, yapacak başka bir işi de olmadığından bütün ciddiyetiyle dersleri sürdürüyordu.

Arkeoloji okuması aykırılıktan başka bir şey değildi. Tıpkı ilkokulu bitirdiğinde herkes Robert Kolej ya da Galatasaray gibi liselere koşarken onun İtalyan Lisesi diye tutturmasında olduğu gibi... Bugün bile düşündüğünde neden İtalyan Lisesi'ni istediğini anlayamıyordu.

Tercihlerinin uçlara doğru yönelmesi, belki de babasının neredeyse kurumsal bir kişiliğe dönüşmüş güçlü konumundan olabilirdi. Her şeyin bu denli düzen içinde olduğu bir dünyadan biraz olsun uzaklaşıp farklı pencerelerde soluklanmak...

Babasına kalsa, onun da tıp okumasını isterdi elbet. Ama Aslı yine olmadık bir tercihle arkeoloji okumak istediğini söyleyivermişti. Lisede Latince'yle kurduğu yakınlığın rolü olabilirdi bunda. Latince'yi sevmişti, antik çağa ilgi duyuyordu. Ama öğrenimi sırasında kazılara gidip toza toprağa bulanmak hiç hoşuna gitmemişti.

1980 yazında Pamukkale'deki Hieropolis kazılarını yapan İtalyan ekibe katılmasaydı mezun olamayacaktı. Hocası, İtalyanca da bildiği için, zorla göndermişti Aslı'yı.

Etiler'de oturmaları da öğrenimini Boğaziçi'nde sürdürmesi için bir başka elverişli durumdu. Okula yürüyerek gidip gelebilirdi ama babası ona mezuniyet hediyesi yeni bir Murat 131 almıştı. Bazen okula giderken, bazen de Boğaz'da bir gezinti için kullanıyordu arabasını. Okulda bir de gitar kursuna yazılmıştı. Çocukluğundan beri ilgi duyduğu bu çalgıya, arkadaş çevresinin birden bomboş kaldığı, hayatının bu yalnızlık döneminde sarılmıştı.

Hayatlarındaki her şeyin düzen içinde gitmesinde babasından hiç aşağı kalmayan annesi, daha çocukluğunda, hocalar tutup piyano dersleri aldırılmıştı. Ama biraz solfej öğrenmiş, armoniye adımını bile atamadan dersleri kesmişti. Belki annesi böylesine ısrarcı olmasa sürdürürdü, kim bilir.

Gülay'ın gelip okulda, öğrenci kalabalığı içinde kantinde otururken kendisini bulmasına şaşırmıştı. Hastalar arasında dolaşan disiplinli bir hemşire gibi hızla masalar arasından geçmiş, bütün salonu kontrol eden gözleriyle gelip önünde durmuştu. Önce kötü bir haber alacağı korkusuyla rengi atsa da bir çay içimlik sürede yalnızca Yusuf'un iletisi için geldiğini anlamıştı. Gülay, eski günlerdeki gibiydi: Otoriter, ciddiyet dolu, her işe görev bilinciyle yaklaşan tavrı hiç değişmemişti. Arkadaş değil, bir zarf bırakmak için gelmiş postacı gibiydi. Aslı'nın sorusuyla, çocuğundan söz ederken bile yüzü yumuşamakta güçlük çekiyordu. Ortak tanıdıklardan da söz ettiler ama her ikisi de çoğunun izini yitirmişlerdi.

Gülay, işten öğle tatili için çıktığını, hemen dönmesi gerektiğini söyleyerek çabucak kalktı.

Aslı, “Evet, ben de Yusuf'u görmeyi isterim,” demiş, sonra da telefonunu vermişti.

Birkaç gün geçmiş, Aslı'nın beklediği telefon gelmemiştir. Evde olduğu zamanlar kulağı telefon zilinde, diken üstünde bekler olmuştur ama heyecanla koştuğu her telefon çalışmada beklediği sesi karşısında bulamıyordu.

Üzerine yerleşen tedirginlik duygusu, kafasında birbirine karşıt pek çok düşüncenin aynı anda gelip gitmesine yol açıyordu: Neden aramıyor? Yakalandığı için mi, yoksa beni görmekten mi vazgeçti? Yakalandıysa şimdi işkence görüyordur. Kumral, beyaz teni, bedeninden geçirilen elektrik akımlarıyla kararmıştır. Sakalları uzamıştır. Onu hiç sakallı görmedim, sakalları da saçları gibi kumral mıdır, ela gözlerini daha mı çok ortaya çıkarır, yoksa gizler mi yüzünün derinliklerine? Ya gülüşü? Gözlerinin içiyle gülerdi. Yalnızca ağzının kıyısında birkaç kıvrım oynar, menevişlerden saçılan ışık topraklarıyla sersemledim karşısında.

Belki de onun için fazla bir önemim yok. Eskiden de öyle değil miydi? Bin bir koşuşturma arasında birbirine hal hatır soran iki insandık. Belki yine öyledir: Türlü uğraşları arasında zaman bulduğunda beni arayacaktır. Bendeki bu yürek çarpıntıları belki de onda hiç yoktur. Yoksa neden aramasın bunca zamandır? Bak ben kaç gündür, başka hiçbir şey yapamadan yalnızca onu düşünüyorum. O da öyle mi bakalım?

Belki de türlü dertler içinde kıvranıyor, kendine çı-

kış yolları arıyordu. Elimden gelen bir şey olsa, hiç de-
ğilse yardım edebilsem!

Neden Gülay'ın telefonunu istemedim? En azından
arar, ne oldu diye sorardım. Ama o verir miydi?

Vermezdi.

Yalnızca onu düşünüyor olmasına da kızılıyordu ken-
di kendine: Aptalım. Onu düşünmeye başlayınca, başka
bir şey düşünemiyorum. Nerde Latince öğretmenimizin
demir disiplini. İki yılda adam bize şakır şakır Latince
öğretti. Hiçbir şey geçmemiş mi ondan bana? Ben hep
hayatımı gelişi güzel, zorlamadan mı yaşadım? *Antiquus
amor cancer est* (Eski aşk, onmaz yara). Eski aşk mı bi-
zimki? Aşk sayılır mı, belki de sayılmaz. Ne olduğunu bi-
le kimse bilmiyor işte. Bir gönül yakınlığı belki. Ama
hep bir heyecan, hep önlenemez olan... Öyleyse?

Bir hafta sonra aynı gün yine kantinde, yine Gülay'ı
karşısında buldu. Bu kez geliş nedenini biliyordu.

“Bekledim ama telefon etmedi,” dedi.

“Dinleniyor olabilir,” dedi Gülay, “güvenliği elden
bırakmamalı. Yarın akşamüzeri beşte seni Bağdat Cad-
desi'nden Suadiye Plajı'na inen sokakta bekleyecek. So-
kağın adı da Plaj Yolu Sokağı. Tabela varmış.”

“Tamam, orada olurum.”

Gülay, bu kısacık konuşmanın ardından bu kez çay
da içmeden dönüp gitti.

Gülay'ın bu mesafeli duruşu hoşuna gitmiyordu As-
lı'nın. Birlikte çalışmış, ortak anıları olan iki insandılar.

Birbirlerini sanki tanımıyormuş gibi davranmalarının ne anlamı olabilirdi. Ama Gülay'daki bu resmi yan eskiden beri vardı. İki arkadaş gibi değil, iki resmi görevli gibi konuşurdu en özel anlarda bile. O zamanlar da yadırgardı Aslı bu tavrı, şimdi, bunca zaman sonra yeniden yadırgadı. İnsan böyle davranarak kendini neden koruyabiliyordu ki?

Aslı, o gece neredeyse hiç uyuyamadı. Uykuya dalıp düşlerinde mi, yoksa uyanıkken hayalinde mi gördüğünü kestiremediği o karlı kış günü hep gözünün önündeydi. Sanki o an öpüşüyorlarmış gibi, dudaklarını yokladıkça Yusuf'un dudaklarından ağzına akan kar sularının serinliğini duyuyordu.

Ağaran günün ilk ışıkları perde aralığından odasına yansıdığı anda kalktı. Bütün gece ayakucunda yatan Kayısı da onunla birlikte ayaklarının arasında sürüne sürüne banyoya geldi. Öğrencilik yıllarında sokakta terk edilmiş bir yavru olarak bulduğu Kayısı, o zamandan beri en yakın arkadaşıydı. Yatakta, ders çalıştığı masada ayağının ucunda, hatta banyoda yanından ayrılmazdı. Yüzünü yıkayıp salona geçti. Divana yatıp, geniş pencerelerden aşağıda uzanan Bebek Koyu'nu ilk kez görüyormuş gibi seyretmeye başladı.

Bu eve taşınalı yıllar olmuştu ama bu duygu Aslı'yı hiç terk etmemişti. Şu pencerelerden her bakışında ilk kez görür gibi bakıyordu Boğaz'a.

Aslı'da oluşan bir yanılsama duygusu değildi bu. Boğaz suları her an değişiyordu. Yılın her gününde, günün

her saatinde başka bir Boğaz vardı. İşte bu eylül sabahında da gün içinde ısının çok yükseleceğini gösteren ince bir buhar tabakasıyla kaplıydı üzeri. Güneşin parlaklığı henüz tam üzerine vurmadığından süt beyazı bir mavilik içindeydi. Sudan yükselen buharlar, karşı sahilde, Kandilli'nin yeşil yamaçlarındaki dev fıstık çamlarını gelin tülüyle örter gibi soluklaştırıyor, ulaşılmaz bir hayal dünyasına taşıyordu.

Saat beşe kadar, koca bir gün ne yapabilir, heyecanını nasıl bastırabilirdi?

Evde kalsa, annesiyle konuşmak zorunda kalacaktı. Oysa o, biraz sonra uyanıp, "Günaydın" diyecek, hızla işine gitmek üzere hazırlanırken kim bilir ne sorularla kendini bunaltacak babasını bile yanıtlamak istemiyordu.

Yeniden odasına döndü. Pencereyi açtı, tülü çekti. Sabah esintisinin hafifçe oynattığı tülü seyrederek yatağına uzandı. Öğleye doğru okulun kütüphanesine gider, biraz da orada zaman geçiririm diye düşündü.

Saçlarını yeni kestirmiş olduğuna üzüldü. Yusuf'un uzun dalgalı saçlarını beğendiğini biliyordu. Kestaneye çalan kumral dalgalı saçları Aslı'nın kendisi için de en güzel yanıydı. Bedenini çok beğenmezdi, açık buğday renkli sık rastlanan bir teniyle sıradan bir yüzünün olduğunu düşünürdü. Bal renkli, yüzüne sığmazmış gibi görünen, kocaman gözleri güzeldi ama. Bir bacağıının belli belirsiz kısılgı ise, kimse ayırımsamasa bile kendini rahatsız ediyordu.

Daha iki ay önce bir temmuz günü, okulda birkaç arkadaş çılgınlık edip, havuz başında güneşlenirlerken kalkıp mayolarıyla aşağı yürümüşler; Boğaz kıyısına açılan kapıdan çıkıp, kendilerini sulara bırakmışlardı.

Serin suların dirilticiliğinde yüzüp neşe içinde kıyıya çıktıklarında Aslı, saçlarına el büyüklüğünde kapkara bir zift parçasının yapışmış olduğunu görmüştü. Bütün öğleden sonra, benzin, tiner gibi maddelerle saçından o parçayı çıkarabilmek için uğraşmış, sonunda berbere gidip saçlarını kestirmek zorunda kalmıştı. O gün tövbe etmişti bir daha Boğaz'da yüzmeye.

Keşke o gün hiç denize girmeseydim, diye düşündü. Kalkıp banyoya gitti. Aynanın önünde saçlarını tararken yüzünün, Godard'ın *Serseri Âşıklar* filmindeki kısacık saçlı Jean Seberg'i anımsatışını düşündü bir an. Dönüp yeniden yatağına uzandı.

Salondan annesiyle babasının konuşmaları geliyordu. Yeniden içi geçiverdi.

Saat 15.30'da kütüphanedeki masasından kalktı Aslı. Otomobiline bindi. Camı açtı. Arabanın içi güneşte sauna gibi olmuştu. Ayağında krem rengi keten bir pantolon; üzerinde kırmızı, kolsuz bir penye bluz vardı. Arabanın hareket etmesiyle biraz rüzgâr oluştu. Aşağı, Boğaz yoluna indi.

En çok bahçesini seviyordu bu okulun. Her mevsim değişen güzellikte bir Boğaz korusu. Hele nisanda, erguvanlar açığında, sağanak bir yağmura tutulmuşçasına pembelere, morlara bulanarak dolaşmak bu bahçede, doyumsuzdu. Mayısta, haziranda ağaçların altına uzan-

mak, nereden geldiği belirsiz gitar sesleri dinlemek...

Beşiktaş'a dek esinti içinde içi bir ferahlayıp, bir buluşma heyecanıyla kasılarak geldi, Barbaros Yokuşu'na saptı. Vitesi üçleyip biraz hızını artırdı, Kadıköy-Ankara tabelasından çevre yoluna girdi, vitesi dördledi.

Babası getirip anahtarı verdiğinde, o güne dek bu otomobillerin teneke gibi olduğu üzerine o kadar çok şey duymuştu ki, hiç sevinmemişti. Ama kullandıkça alışmıştı. Belki henüz yeni olduğundan, yolda yağ gibi kayan, gaza basınca hızlanan, yumuşak kullanımlı, rahat bir otomobildi. Belki de otomobilden anlamadığı için böyle düşünüyordu ama sonunda bir otomobili vardı ve onu kullanmaktan kendine itiraf edemese de haz duyuyordu. Hatta bir süre kullanmazsa, özlemeye başlıyordu.

Boğaziçi Köprüsü üzerinden aşağıda görülen Boğaz suları ıslıl ısıldı. Sanki gündüz saatlerinde olabilirmiş gibi üzerinde yakamozların oynadığını düşündürüyordu.

Gişelerden sonra yine dördüncü viteste, açık camdan içeri dolan Çamlıca havasıyla serinleyen saçlarının verdiği esenlik duygusuyla sürdü otomobilini. Çevre yolunun bitiminde Kızıltoprak'tan Bağdat Caddesi'ne girdi. İki yanı büyük çınar ağaçlarıyla kaplı geniş caddede ışıklarla arada bir kesilse de trafik akıyordu.

Saatine baktı. Daha 16.20. Suadiye'ye gelmeden, Çiftahavuzlar'da bir yan sokağa saptı. Balkonları çiçekler içinde, büyük ağaçların gölgelikleri altındaki apartmanlardan birinin önüne arabasını park etti, camını kapadı. Çıktı, kapılarını kilitledi, yeniden caddeye dönüp vitrinlere baka baka Suadiye'ye doğru yürümeye başladı.

Plaja inen dar, iki yanı asırlık çınarlarla kaplı yol, denizden gelen esintinin de etkisiyle serindi. Buluşma saatine daha on dakika vardı ama serinliğin de çekiciliği ile sokak boyu yürümeye başladı. Gelip geçen pek az insan vardı.

Karşıdan, Yusuf olduğunu sandığı biri, kendisine doğru yürüyordu. Yoksa tamyamayacak mıyım ya da başka birini ona mı benzeteceğim diye heyecana kapıldı Aslı. Yaklaştıkça, o mu değil mi kuşkusu da soluğunu tıkayacak kadar büyüdü içinde.

Yaklaşan adam hafifçe gülümseyince, dizlerinin bağı çözülür gibi, içinde bir şey aktı. Yanına geldiğinde ne elini uzattı, ne sarıldı, yalnızca onun da heyecanlı olduğunu belirten kuru bir merhaba diyerek yanı sıra yürümeye başladı.

Aslı, konuşmayı normalleştirmeye çalıştı:

“Ee, ne var ne yok görüşmeyeli?”

Yusuf ise sanki iş konuşmaya gelmiş gibi, kaskatıydı:

“Gideceğim. Gitmeden seni son bir görmek istedim.”

“Evet, ben de seni merak ediyordum. Nasıl gideceksin belli mi?”

Bu soruyu sormasıyla gizli bir bilgiyi istemiş gibi kızardı Aslı. Hemen geri adım attı, “özür dilerim, tabii sormamam gerekirdi ama ben yalnızca bir yardımım olabilir mi diye sordum.”

“Bir planım yok. Ama gitmezsem beş yıl içerde yatacağım kesin. Pasaportum yok. Alma olanağım da yok. Bir yerden sınırı kaçak olarak geçmem gerekecek?”

“Gerçekten, istersen yardım edebilirim. Arabam var. Seni istediğin yere götürebilirim.”

Daha ilk cümlelerde karşısına çıkan bu somut öneri Yusuf'u şaşırttı. İçinde bulundukları durumu, kendisini, karşısındakini, her şeyi bir anda unutarak, onu yeniden görebilmesinin yollarını açacak bu konuşmayı heyecanla sürdürdü:

“Ya yakalanırsak, sen de beni saklamaktan içeri girer-sin?”

“O kadar tehlikeli olduğunu sanmam. Tatil mevsimi. Arabasıyla tatile giden bir çift gibi davranabiliriz.”

“Benim yüzümden başına bir şey gelmesini istemem.”

“Bırak bunları. Yakalanırsan çok daha fazla üzölürüm.”

Aslı'nın ağzından kendiliğinden dökülüveren bu sözler, Yusuf'un bütün katılığını bir anda siliverdi.

Buluştuklarından beri ilk kez, yüz çizgileri yumuşamış olarak Aslı'ya baktı. Yanında duran insanın sevdiği kadın olduğunu düşündü bir an. Yusuf'un bakışlarına düşen sevgi pırıltıları Aslı'nın da gözünden kaçmadı. Onun da sesi yumuşadı.

“Bak, kendine benden iyi ve yararlı bir yol arkadaşı bulamazsın. Bir kadınla bir erkeğin birlikte seyahati de fazla dikkat çekmez. Seni istediğin yere götürürüm.”

“Ama daha İstanbul'dan nasıl çıkacağımı bile bilmiyorum. Tuzla'da kimlik kontrolü varmış. Bütün araçları durdurup kontrol ediyorlarmış.”

“Biz de Kartal'dan arabalı vapurla Yalova'ya geçeriz. Ben oradaki kontrolü gördüm. İki asker durup inenlerin kimliklerine bakıyor. Kalabalık içinde gösterip geçiyorsun. Bir tekini bile eline alıp bakmıyor. Hem gündüz

vakti geçeriz. Gündüz saatlerinde kimse suçlu aramıyor. En kolayı herkes gibi davranmak. O zaman kuşku uyan-dırmazsın.”

“Ben seni düşünüyorum. Benim fazla bir seçeneğim yok. Gitmezsem nasıl olsa yatacağım. Yakalansam da sonuçta girer yatarım. Ama sen...”

“Beni de böyle bir durumda bir arkadaşımı yalnız bırakmak çok üzer. Bunu benden bekleme. Seninle gideceğin yere kadar geleceğim.”

Sonunda bu karşılıklı ısrarın bir sevgi gösterisi olduğunu ikisi de ayımsadı. O andan sonra da her şey daha kolay gelişmeye başladı.

“Diyelim, Kaş’a varabildik, karşıya nasıl geçeceksin?”

“Gece, lastik botla, kürek çekerek.”

“Böyle bir botun var mı?”

“Yok, ama alacağım.”

“Tamam, onu ben Unkapanı’ndan alırım. Peki hiç kürek çekmişliğin var mı?”

“Öğrencilikte birkaç kez Yenikapı’da sandal kiralamıştık.”

“O kadarla olmaz. Bu işi yapıp yapamayacağını önceden bilebilmen gerekir. Ya gücün tükenip denizin ortasında kalırsan?”

“Bunu düşünmedim.”

“Gitmeden önce bence bir prova yapman gerekir. O kadar kürek çekip çekemeyeceğini ölçmek için.”

“Nasıl?”

“Botu alınca sana getiririm. Burada şişirir denize atarız. Sen de içine binip Kınalıada’ya kadar kürek çeker-

sin. Böylelikle başarıp başaramayacağını görürüz. Ben seni adada karşılarım. Botu söndürüp birlikte vapurla döneriz.”

“Sence gerekli mi bu?”

Aslı, hınzırca gülümsedi, “*Experto credite* demiş Vergilius,” dedi, “deneyimli olana inanın.”

Konuşma ilerledikçe aralarındaki yakınlık 80 öncesi- nin ürkek sevgisinden çok farklı, uzun zamandır aynı ev- de yaşayan iki kardeşin al takke ver külah pazarlık için- deki yakınlığına dönüşmüştü.

“Ne kadar zamanın var?” diye sordu Aslı.

“Yaklaşık bir ay. Bir arkadaşımın yazlıkta olan anne- sinin evinde kalıyorum. Kadın 15 Ekim gibi dönermiş. O zamana kadar benim de gitmem gerekir.”

“O kadar uzamaz. Ben yarın botu alırım. İstersen he- men de yola çıkabiliriz.”

“Acele etmeyelim. Yarından sonra olsun. Sabah on- da, bu kez sahilde, yani bu sokağın denize açıldığı yerde buluşalım. Bakalım gerçekten adaya kadar kürek çekebi- lecek miyim?”

“Tamam,” deyişle Aslı’nın yüzünde ışıyan mutluluk halesi, Yusuf’u korkuttu. Şimdi burada, her şeyi boş ve- rip Aslı’yla saatler geçirmek, geçen yılları konuşmak, bir yaz gecesinin getirebileceği bütün mutlulukları yaşamak isterdi. Sanki kendini bırakırsa kolayca ulaşabileceği bir şey gibi göründü gözüne.

“O zaman artık ayrılalım,” dedi Yusuf, “yarından son- ra görüşürüz. Ama son bir şey söyleyeyim, saçların uzun-

ken çok güzeldi, ama kısa saç da sana yakışmış. Filmlerdeki asi kadın kahramanlara benzemişsin.”

Aslı, gözleri daha da büyümüş, zengin anlamlarla yüklü bir gülümsemeyle arkasını dönüp yürüdü.

Sokaktaki ağaçlardan gelen kuş cıvıltılarının yarattığı sevinç duygusunu ilk kez o an içinde duydu.

Ertesi günü hiç olmadığı kadar sıkıntılı geçirdi Yusuf. Başına gelebilecek her olasılığı hesaplamak istiyor, ama her seferinde dönüp başa geliyordu. Gazete ve televizyondan başka dışarıdaki, sokaktaki hayatla bağı kopmuştu. Evden çıktığında normal bir insan gibi davranabilmek ona en zor gelen şey olmuştu. Sanki her davranışında bir gariplik varmış, herkes hemencecik bu garipliği sezecekmiş gibi geliyordu ona.

Aslı haklıydı belki. Tatile giden sıradan iki insan gibi, üstelik özel otomobille yolculuk rahat olabilirdi ama o tatile giden sıradan bir insan gibi davranamayacağını, kuşku uyandırıp her şeyi berbat edeceğini düşünüyordu.

“Saçlarını neden böyle kestirmiş?” diye düşündü, “onu tanıdığımdan beri hep uzun saçlıydı.”

Acaba hayatında biri mi var?

Bir Fransız filmini anımsadı: Lino Ventura, cezaevine düşmüş bir yeraltı insanı. Dışarda da âşık olduğu bir sevgilisi var. Kadın düzenli olarak cezaevine, onu ziyarette geliyor. Bir gelişinde kadının saçlarını değiştirdiğini görüyor, ‘Hayatında biri mi var?’ diye soruyor. Kadın cevap veremiyor, ‘Nereden çıkardın?’ diyor. Adam kendinden çok emin, ‘Kadınlar hayatlarına yeni bir erkek girdiğinde saçlarını değiştirirler,’ diyor.

Aslı’nın hayatında biri mi var?

Öyleyse neden bu denli yardım etmeye çalışıyor bana?

Neden kestirmiş saçlarını böyle, keşke sorsaydım.

Ama olamaz, hayatında biri varsa, benimle hem de böyle tehlikeli bir yolculuğa çıkmak istemezdi.

O zaman neden kestirmiş saçını?

Belki de 12 Eylül'ün ilk günlerinde kestirdi, tanınmamak için. Hemen herkes böyle şeyler yapmadı mı? En mantıklısı bu.

Düşüncelerinde bir yere varmanın verdiği rahatlıkla televizyonu açtı. Siyah-beyaz yayın bitmiş, renkli olarak gösterilen bir Amerikan cinayet dizisi başlamıştı. Film ne kadar sıradan olsa da yeni başlayan renkli yayınlar göz alıyordu ister istemez. Biraz da düşüncelerini toplayamadığından kendini filmin gerilimine bırakıverdi.

Evde kimsenin olduğu anlaşılmazın diye akşamları elektrikleri yakmıyor, televizyonu kısık sesle dinliyor, günbatımından kısa bir süre sonra yatıp, gün aydınlınınca da kalkıyordu.

Bu ev bir şanstı onun için. Erenköy'ün denize inen güzel sokaklarından birinde, çevrede meraklı insanların olmadığı sakin bir yerdi. Yaz başında, arkadaşının annesi yazlığına gittiğinden beri burada kalıyordu. Arkadaşı, Kuruçeşme'de oturuyordu. Anahtarı verirken, geri getirmesine gerek olmadığını, yalnızca evi terk edeceği zaman bir telefon etmesinin yeterli olacağını, son tarihin 15 Ekim olduğunu, bir değişiklik olursa kendisini evden arayacağını söylemişti.

Atay'la buluşma günleri dışında yalnızca alışveriş için dışarı çıkıyor, yakındaki bakkal ya da marketlerde

tanınmamak için de biraz uzaklara yürüyüp oradan ihtiyaçlarını karşılayıp eve dönüyordu.

Evde zengin bir kütüphane vardı. Yıllar boyu oradan oraya koşturmakla geçen zamanlarda okuyamadığı pek çok klasik romanı bu evde okumuştur günler boyu.

En çok da *Harb ve Sulh*'ten etkilenmişti. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1940'larda yayımladığı 8 kitaplık yapıtta çevirmen olarak Zeki Baştımar adı vardı ama, Yusuf bu çevirinin yarısını Nâzım Hikmet'in Bursa Cezaevi'nde yaptığını duymuştu.

Bir insan seli akıyordu *Harb ve Sulh*'un içinden. Her biri apayrı kişilik özelliklerine sahip onlarca insan. Bunca insanı, bir romancının kafasında canlandırabilip sonra da kâğıda dökebilmiş olması, aralarındaki ilişkileri ustaca birbirine bağlaması, okurken Yusuf'ta yücelik duygusu içinde bir hayranlık uyandırmıştı.

En çok da Andrey, Nataşa ve Piyer arasındaki aşk, sevgi, bağlılık, dostluk, gençlik, yaşlılık, çekingenlik, soyluluk, ilkelilik gibi olabilecek pek çok insani duygunun birbiriyle harmanlanıp anlatılışını sevmişti Yusuf.

Sonra insanlar, yalnız bir anları ya da dönemlerinde değil, doğum, çocukluk, olgunluk, aşk, evlilik, ölüm gibi hayatlarının bütün aşamaları içinde anlatılıyordu.

O koca romanı zaman zaman soluksuz kalarak okuduğu on gün boyunca, insanın başka türlü olduğu, bir başka dünyada yaşadığını düşünmüştü. Sevmiş, benimsemişti o dünyayı. İnsana insan olduğunu hissettiren bir dünyaydı romanın dünyası. Yalnızca bu nedenle bile o romandaki her kişiyi bir yakını gibi düşünmeye başlamıştı.

Okuma tutkusunu başlatan lise öğretmeni Sevinç Hanım'ın yüzü geçti gözlerinin önünden. Onun da başına bir şey gelmiş midir? Öğretmenler hep göz önünde. Biri ihbar etse, aylarca kalır içeride. Nasıl öğrenebilirim diye düşündü ama hemen caydı: Öğrensem neye yarar, ne yapabilirim ki?

Depolarda tavanlara dek yükselen kitap paketlerinin garip yaratıkları andıran ürkütücü görüntüleri geldi sonra, yarı nem yarı selüloz içeren kokularını duydu burnunda. Yeni bir kitap yayımladıklarında onların matbaadan alınıp depoya taşınması sırasında, paketler ve hamallarla birlikte at arabasına binip, Babiâli Caddesi'nden Çemberlitaş'a kadar, asfalt üzerinde çınlayan nal sesleriyle gelmek çok hoşuna giderdi Yusuf'un. Yüzünde hep ter damlaları olurdu koşuşturmaktan.

On iki eylülünden beri sanki dünya dönmez olmuştu. O hızlı yaşanan, koşuşturma içindeki günler gitmiş, ne yapacağını bilemediği, hareketsiz, bungun, ölü bir dönem başlamıştı.

Belki de bu dünyada artık onlara yer yoktu. Başka bir düzen, başka bir ülke tasarlanıyordu.

Geçen hafta okuduğu *İlyada*'dan sonra, şimdi de *Odyseus* elindeydi. *İlyada*'da savaşanlar, evlerine dönüş yolundaydılar. Odyseus'un serüvenlerinde biraz kendini buluyordu Yusuf.

Onlar da, destandaki kahramanlar gibi bir savaş vermişlerdi. Yenildikleri bu savaştan sonra ise, şimdi dönebilecekleri bir evleri bile yoktu. Kaçmak, başka dünyalarda yeni evler, ülkeler bulmak zorundaydılar kendilerine.

Onun yolculuğu da belki *Odysseus* kadar zorlu ve serüven dolu geçecekti.

Yusuf'un içinde ve kafasında giderek somutlaşan kaçma duygusu, *Odysseus*'un açık deniz dalgaları gibi kabarıp alçalan dizelerini okudukça daha da güçleniyordu. Sonu iyi bitmese bile, dışarda kendi kendine uyguladığı, sürdürölmesi olanaksız bu mahpusluk durumundan kurtulacak, insanca bir kurtuluşa yol alabilecekti belki de.

Bir an içinde bulunduğu düşüncelerden sıyrılıp irkil-di, "Heyecandan Aslı'ya Kayısı'yı bile soramadım," diye düşündü bu kez de, "alınmış mıdır?"

Aslı hem öğrencilik yıllarından, hem de annesinin sık sık koltuk döşemelerinin kumaşlarını değiştirme merakından iyi biliyordu, Unkapanı'ndaki Manifaturacılar Çarşısını. Çarşının önünden geçen Atatürk Bulvarı'nın karşı yakasındaki Zeyrek semtindeki Bizans yapılarının bolluğuna bakılırsa, 1960'larda yapılmış bu esnaf çarşısı, kentin bu bölgesindeki tarihsel miras dümdüz edilerek üstüne oturtulmuştu.

Bir mahalle büyüklüğündeki çarşı, içinde müzik sektöründen kumaşçılara, türlü makine satıcılarından bisikletçilere kadar geniş bir alanda hizmet sunuyordu.

Aslı'nın da şişme bir deniz botu almak için ilk aklına gelen yer burası oldu.

Satıcıya, yazlıkta kullanmak üzere bir şişme bot istediğini söyleyerek başladığı tütüz alıcı rolü, kaç kişinin binebileceği, ne kadar yük taşıyabileceği, nasıl şişirilip söndürüleceği, patlama ya da batma riski olup olmadığı üstüne uzun uzun sorularla sürdü. Güngörmüş satıcı, bütün sorulara doyurucu yanıtlar verdikten sonra, şişirme pompasını da bu tatlı dilli, ciddi genç kıza armağan etti. Çırağıyla da botu, Aslı'nın arabasına dek göndertti.

Bot, inik halde orta boy bir çanta kadardı. Arka koltukta olmasının dikkat çekeceğini düşünerek bagaja yerleştirdi.

Sanki güzel bir yolculuğun öncesinde gibi neşe içindeydi Aslı. Annesiyle babasına birkaç arkadaşıyla güneşe, denize gitmeyi düşündüklerini ama henüz kesin karar vermediklerini söylemişti. Yazın sonları yaklaşmışken kim ne diyebilirdi böyle bir isteğe.

O gece yine dala çıka uyudu. Sabah olmasını, Yusuf'la buluşma saatlerinin gelmesini istiyordu. Sık sık uyanması yanına büzülüp uyumaya çalışan Kayısı'yı rahatsız ediyor, Aslı döndükçe, o da olduğu yerde dönüp yeniden en uygun yatna durumunu bulana dek kıpırdanıyordu. Kayısı, onun hareketlerini önce birkaç pati atarak önlemeye çalışsa da sonunda yataktan inip salonda bir koltuğa uyumaya gitti.

Aslı, yatakta döne döne Yusuf'un hayatındaki anlamını düşünüyordu. Düşündükçe de her şey şaşırtıcı geliyordu ona. Kedi sevgisiyle rastlantıyla başlayan sohbet, orda burada ayaküstü konuşmalar, ayağı kırıldığı zaman Atay'la bu evde onu ziyarete geldiklerinde hissettiği o yakınlık, sonra bir gün gittikleri o Rus Lokantası, o karlı gün, o öpüşme...

Sonra hep o günü özleme... Yalnız ve yan yana olduklarında hep çok yakın ama başkalarının yanında hep mesafeli... Ayıp bir şey gibi, onu çalışmalarından alıkoyacakmış duygusuyla bir daha arayamama... Çok geçmeden 12 Eylül. Bu kez özlemin yanına merak duygusunun eklenmesi, gazetede hüküm giydiği haberini okuduktan sonra merakın daha da artması...

Ama şimdi, kendisinin onu düşündüğü kadar, onun da kendisini düşündüğünü biliyordu. Demek ikisinden

biri cesaret gösterebilmiş olsa, o karlı günden sonra da sık sık buluşabilirlerdi.

Bunca zamandır aklından çıkmamıştı Yusuf. Neden?

Kedi falan bahaneydi aslında. Ellerime bakıp, kedin mi var, diye soruşunda, yüzüme bakışında çok başka anlamlar doluydu. O an düşünemedim bunları ama yüzüme bakarken gözleri öyle ıslıl ıslıldı ki... Ne çok şey söyleyen bakışlardı onlar. Rus Lokantası'nda karşımda otururken, yüzüme bakarken ne çok şey söyleyen...

Gözleriyle söylediklerini davranışlarına yansıtamamıştı. Neden böyle çekindiğini de bugüne dek anlayamadım. Hep zamanının olmadığını düşündüm.

Şimdi yeni, belki de son bir fırsat var önümüzde. Onunla olacağım, gideceği yere kadar, bütün tehlikelerine karşın... O benden daha tedirgin, daha çok korkuyor, haklı da belki.

Ama ben de içimde yarım kalan o duyguyu tamamlayacağım. Göreceğim, birlikte olduğumuzda nasıl zaman geçireceğimi, arabada giderken, lokantada yemek yerken, bir gün, iki gün, belki daha çok... Anlamaya çalışacağım, hem kendimdeki hem ondaki yakınlık duygusunun temellerini, kalıp kalmayacağını, geçip geçmeyeceğini...

Neler düşünüyorum ben?

Karşımda canı tehlikede, yardıma muhtaç biri var, ben kendi derdimdeyim.

Aslı ile Yusuf, bu kez yakın iki arkadaş gibi buluştular. Aslı'nın rahatlığı, Yusuf'un tedirginliklerini kısa sürede ortadan kaldırıyordu. Deniz kıyısında lastik botu şişirmeye başladığında kendisini hâlâ yarı şaşkınlık içinde izleyen Yusuf'a dönüp, "Böyle pantolon gömlek mi denize açılacaksın?" diye sordu.

Yusuf, hazırlıksız sınava çekilmiş bir öğrenci gibi, ya başka ne yapabilirim dercesine kollarını iki yana açtı.

Aslı, öngörülerinin gerçekleştiğini görmekten sevinç duyarcasına, "Arabanın arka koltuğunda bir çanta var," dedi, "içindekilerin hepsi senin için. Başına şapka tak. Güneş yağıyla da yüzünü, kollarını iyice ov. Yoksa ıstakozla dönersin. Güneş gözlüğü ve şişe suyu da senin, onları da yanma al."

Yusuf, dediklerini yaptı. Aslı, ayağıyla basa basa lastik botu gerekli şişkinliğe ulaştırınca, pompayı yeniden arabanın bagajına koydu.

"Haydi bakalım, kahraman kürekçi, şu botu yüklenip denize indir, arkasından da eline kürekleri alıp, üzerine atla."

Yusuf yine tedirginliğe bürünüp sessiz denilenleri yaptı. Aslı son talimatını da verdi:

"Ben de ilk vapurla adaya geçiyorum. Sen gelene dek kıyıdaki kahvelerde otururum. İskelenin yanındaki çakıllı plaja yatarsın. Beni orada göreceksin. Sudan çı-

kınca botun havasını indirip, katda, koltuğunun altına alıp yanıma gel. Tamam mı?”

Yusuf, başını sallayıp, suya bıraktığı bota zıplayıp oturdu, kürekleri yerlerine taktı ve başladı açılmaya. Aslı, hâlâ arkasından sesleniyordu.

“Gücünü idareli kullan, acele edip çabuk yorulma, koca bir gün senin!”

Yusuf saatine baktı, on buçuk. Sabahın serinliği henüz yitmemişti. Denizin iyotda, buralara dökülen kanalizasyon atıklarının karışımından oluşan garip bir kokusu vardı. Kumsala dek yosunlar kaplamıştı her yanı. Biraz da bu kokudan bir an önce uzaklaşabilmek için hızla asıldı küreklerle.

Kıyıdan uzaklaştıkça, ön sıralardaki çevresi ağaçlarla kaplı az katlı apartmanlar silikleşiyor, yerlerine daha gerilerden başlarını uzatan çok katlı bina dizileri ortaya çıkıyordu. O yüksek katlarda oturanların yaz güneşi altında nasıl yaşayabildiklerini düşündü.

Daha yüz, iki yüz metre açılmamıştı ki, yorulduğunu, kol kaslarının ağrımaya başladığını fark edip korktu. Nasıl ulaşacaktı karşıya?

Önce yavaşladı, sonra tümüyle durdu. Kıyıya yakın sayılırdı. İyi bir yüzücü de buralara rahatça gelebilir diye düşündü. Vazgeçip dönse, bu kez asıl kaçış planı da suya düşmüş olacaktı.

Koyu bir umutsuzluk kapladı içini. Çok kolaymış gibi düşündüğü tasarısı daha ilk adımda suya düşüyordu. Bu güçsüz kollarla ne kürek çekebilir ne de düşündüğü planı uygulayabilirdi. Bu ülkede ve bu kentte kalıp, sonu

belirsiz bir kaçaklık, belki de cezaevi yaşamına boyun eğecekti. İşin kötüsü Aslı'ya ne diyecekti? Onun gözünde ne yapıp yapamayacağını bile kestiremeyen beceriksiz biri durumuna düşecekti.

Kürekleri bırakıp parmaklarını, avuçlarını ovdu. Ter içinde kalmıştı.

Geri dönemezdi. Aslı'ya haber verebilmesi artık olanaksızdı.

Yüzü şehre dönük, birkaç kürek daha salladı, yine durdu. Soluna baktığında Fenerbahçe burnunun hizasında olduğunu fark etti. Arkasına baktı, Kınalı neredeyse tam karşısındaydı. Dümdüz gituneliyim, diye düşündü. Uzaklardan gelip geçen şehir hatları vapurları görülüyordu. Şimdilik, yolumuz çakışmıyor ama açıldıkça, ya da adaya yaklaştıkça çakışabilir, bakalım o zaman ne yapacağım diye düşündü.

Saatine yeniden baktı. On bir. Bostancı iskelesinden kalkıp adalara gelen bir vapur var mı diye baktı. Birkaç vapur görünüyordu ama gidiyorlar mı dönüyorlar mı anlaşılmıyordu. Aslı, onlardan birinde olabilir diye düşündü.

Gözü şişedeki suya takıldı. İyice ısınmadan içse mi? Açıp, biraz içti. Çok içmeyeyim diye düşündü, bu kez de tuvalet ihtiyacı doğacak.

O sırada hangi yönden geldiği tam anlaşılamayan taze bir esinti gelip geçti, içi açıldı, kuşklar biraz dağıldı ve yeniden küreklere asıldı.

Sanki kürek çektikçe güneşe yaklaşıyor gibi, sürekli biraz daha ısınıyor, ısındıkça her yanına ter basıyordu.

Yenikapı'da kürek çektiğimiz günlerde böyle olmazdı, diye düşündü. Tatlı bir esinti olurdu hep, hiç terlemezdik, kürekleri bırakıp şarap içer, türkü söylerdik.

Türkü söylemenin iyi geleceğini düşünerek o günlerde sık sık söyledikleri, "Yenice yolları bükülür gider – Zülûf ak gerdana dökülür gider"i mırıldandı.

Zülûf ak gerdana dökülür gider deyince durdu.

Bu türküyü bu denli sevmesinin bir nedeni de o sıralar Aslı'nın uzun saçlarının boynunu sarısına bakmaya doyamamasıydı. Küçücük birer tomurcuk güle benzeyen kulaklarının üzerini örterek aşağı sarkan zülûfler, boynunun gölgelikleri içinde dolaşır; konuşurken arada bir yutkundığında aşağı yukarı gidip gelen âdemelması, yüzündeki çocuksuluğu daha da artırırdı.

Yüzündeki o çocuksuluğu son buluşmalarında görmediğini, Aslı'nın yetişkin bir insana daha çok benzediğini düşündü.

Saat 12'yi gösterdiğinde göz kararıyla baktığında yola çıktığı yerle, arkasındaki adanın tam ortasında olduğunu düşündü. Çevrede, artık sonuna yaklaşılan bir yaz mevsiminin tadını çıkarmayı sürdüren tek tük tekneler vardı. Kimi küçük hareketlerle dolanıyor, kimi motorunu susturmuş, olduğu yerde duruyordu. Üzerindekiler ya güneşleniyor ya da attıkları oltalara istavrit mi, izmarit mi, mevsimi açılan çingene palamudu mu, kismetlerini bekliyorlardı.

Sandal irisi bir motorla selamlaşacak kadar birbirlerine yaklaştılar; yaşlı babanın, delikanlı oğlunu, oltasına yem hazırlarken azarlayıcı bir ses tonuyla uyardığını

duydu: “Oğlum, lüfer daha Boğaz’da, Marmara’ya hemen inmez, koca bir zarganayı yem diye oltaya takıp zıyan edeceksin.”

Adalardan kalkmış bir vapurun üzerlerine doğru geldiğini fark edince, bu küçük teknelerin arasında biraz oyalanmaya karar verdi. Hepsi bir arada olunca kaptan daha kolay fark eder, ona göre yanımızdan geçer diye düşündü.

Önceleri hızla yaklaşıyormuş gibi görünen vapur, yaklaştıkça hızını azaltmış yavaş yavaş gelir olmuştu. Yanlarından da öyle yavaşça geçti. Geminin dümen suyundan çıkan maviliklere dalmışken Yusuf, birden gözlerine inanamadı.

Geminin ardı sıra, bir çift yunus balığı suya batıp çıkarak, suyun üzerinde sesler çıkararak, sanki gemiyle oynuyorlardı.

Kaptan bu yüzden hız kesmişti. Marmara’da gemilerle yarışan yunusların gemiyi geçemezlerse bunu onur sorununu yapıp geminin pervanelerine kendilerini atarak intihar ettiklerini okumuştı bir kez gazetede. Kaptan yunusların gemiyi geçmesini bekliyor olmalıydı. O denli yakından geçmişti ki yunuslar, gemiyi izlemiyor olsalar, korkutucu olabilirlerdi.

Yunusları gören öteki teknelerdeki insanlar da birden canlanıp bağırış çığırışlarla selamladılar onları. Geminin kıç tarafı da yunuslara seslenen, onlarla işaretleşmeye çalışan insanlarla doluydu. Öte yandan bu cümbüşe katılan martılar da geminin üstünde pervane gibi dönerek kendilerine atılacak olası yemleri gözlüyorlardı.

Yeniden kürek çekmeye başladığında saat 12.30 ol-

muştı. Güneşin dik ışıkları önce deniz suyuna çarpıyor, oradan bedenine iğneler gibi batıyordu. Kasları yorgundu ama artık bu yorgunluğu duymuyor, bedeni kendi ritmini bulmuş bir makine gibi ağır ağır kürekleri çekiyordu. Aslı'nın son anda çantasından çıkarıp botun içine attığı güneş gözlüklerini taktı. Artık şehirle bütün bağı kopmuş, iki de bir arkasına dönüp adaya ne kadar yaklaştığına bakıyordu.

Kıydan uzaklaştıkça, karşısında uzanan şehrin genişliği de göz alabildiğine yayılıyordu. Uzun zamandır evde kapalı yaşayan Yusuf'un içinde bu genişlik, sonsuz bir özgürlük duygusu uyandırıyordu. Sultanahmet Camii'nin minareleri olmasa Boğaz'ın girişi belli olmayacaktı. Yeşilköy'e, belki Çekmece'ye hatta Silivri'ye dek uzanan puslar içindeki kıyı çizgisi, sonsuz bir sessizlik içindeydi.

Sıcak, kafatasını uyuşturmuş gibiydi. Şapkasını suya daldırıp, içindeki sularla birlikte yeniden başına geçirdi. Başından aşağı süzülen sular, terden sıırıslam gömleğinin ıslaklığına karıştı.

Bu işi keşke akşamüzeri deneseydik diye düşündü ama iş işten geçmişti. Kol ağrıları, sersemlemiş beyni ile artık sadece adaya bir an önce varabilmeyi düşünüyor, hiç duymadığı yorgunluğuyla küreklerle asıldıkça asılıyordu.

Bir an durduğunda, Kınalıada'nın makilerle kaplı yeşil yamaçlarının eliyle dokunabileceği kadar yakınında olduğunu hissetti. Makilerden havaya karışan Akdeniz bitkilerinin çırayı andıran keskin kokusu ciğerlerine doldu.

Geldim, dedi, kendi kendine.

Suya atlayıp ayaklarını serinleterek botu çakıllı kıyıya çekştirirken Aslı yardımına geldi, birlikte çektiler. Sonra da söndürüp katlamasına yine yardım etti.

Gelip kahveye oturduklarında, Yusuf'un ayakta duracak hali kalmamıştı. "Oldu işte," diyebildi yalnızca.

Saat 14.30'du.

"Halsiz kalmışsın," dedi Aslı, "sana bir çay, bir de meyve suyu söylüyorum."

"Bir de soğuk su," diye ekledi Yusuf.

"Çok mu zorlandın?"

"Çok değil, ama biraz."

"Yapabileceğini görmüş oldun."

Aslı, konuşmayı sürdüremedi. Yusuf'un yanıt verecek dermanı kalmamıştı. Bir an Yusuf'un dört saat güneş ve denizin dayacağını yemiş, hâlâ boncuk boncuk terlerin fışkırdığı kumral yüzüne baktı. Okul çıkışı, arkadaşları tarafından hırpalanmış bir ilkokul çocuğuna benziyordu. Eliyle ter içindeki ensesine dokundu.

"Asıl yolculuğu gece yapacağın için ne bu kadar terlersin ne de bu kadar yorucu olur," dedi.

Gelen çayı, suyu ve meyve suyunu tek bir içecekmiş gibi soluklanmadan bitirdi Yusuf. Başını kaldırıp Aslı'nın yüzüne baktığında, yorgunluğu süren ama içinde mutluluk ışıkları olan, teşekkür ve minnet duygularıyla yüklüydü gözleri.

"Sağ ol," dedi sonunda, "yaptığın ve yapacağın her şey için."

"Kendimi bir şey yapmış saymıyorum. Şu uğursuz günler nasıl olsa geçecek. Sen de kendini diri tut. Şimdi

sağ salım git, çok geçmez af falan çıkar, nasıl olsa kısa sürede dönersin.”

“O kadar umutlu olma. Bunlar, on yıllığına gelmişler iktidara. Daha önce gitmezler.”

“Daha şimdiden bakan değişikliklerinden falan söz ediliyor.”

“Sen onlara bakma. Temel konularda bir değişiklik yok. Kolay kolay olmasını da bekleme.”

Yaklaşan vapuru görünce, eşyalarını yüklenip iskeleye yürüdüler.

Hem hafta içi, hem de dönüş için henüz erken olduğundan vapur bomboştı. Kıyıyı da izleyebilecekleri gölgelik kenarlara oturdular. Gemi hareket edip de motor gürültüsü ve rüzgârdan sesinin duyulmayacağına emin olunca Yusuf, Aslı’nın kulağına eğildi.

“Senden bir ricam daha olacak. Gitmeden annemle de vedalaşmak istiyorum. Bu sabah seni beklerken gazeteye bakıyordum. Bir cenaze ilanı gördüm. Yarın öğle namazında Selimiye Camiinden kalkacakmış. Kalabalık olur. Annemin adresini vereyim, gidip ona yarın öğle namazında o caminin avlusuna gelmesini söyleyebilir misin. O kalabalıkta dikkat çekmeden buluşabiliriz. Ben eve gitmek istemiyorum. Adresimi bulmuş falan olabilirler.”

“Tabii, Üsküdar’da oturuyordunuz değil mi, yanlış hatırlamıyorsam.”

“Evet, bak tarif edeyim, istersen yaz. Çiçekçi’nin ana caddesine gireceksin. O caddenin adı: Harem İskele caddesi. Sonuna kadar gittiğinde yol ikiye ayrılır. Sağa

döneceksin. O sokağın adı, Neyzenbaşı Halilcan sokak. 200 metre kadar gideceksin. 42 numara, daire 7. Apartmanın adı Üçüncü Selim apartmanı. Önünde de aynı adlı ilkokulun bahçe duvarı var. Arabanı duvarın önüne park edebilirsin.”

“Ne ilginç bir apartman adı. Sahibi Üçüncü Selim miymiş?”

“Hayır, adı, mahallenin adından ve yanındaki Üçüncü Selim ilkokulundan geliyor. Okulu Üçüncü Selim yaptırtmış.”

“Tamam tamam. Şaka yapmak istedim. Yarın öğle namazında Selimiye Camiinin avlusunda diyeceğim.”

“Tamam, bir kez daha teşekkürler. İyi olduğumu da söyle, merak etmesin.”

“Tamam, onu da söylerim. Yola çıkış için ne zaman diyorsun, ben de evdekilere söyleyeyim.”

“Yarın annemi göreyim, öbür gün Atay’la buluşmam var. Ondan sonraki güne ne dersin?”

“Çok güzel. Hem de cumartesi. Tatile çıkmak için güzel bir gün. Biz nasıl buluşuruz?”

“Bu kez istersen Bağdat Caddesi’nde, Çiftelahavuzlar otobüs durağında bekleyeyim seni. Elimde küçük bir çanta ya olur, ya olmaz, şimdiden bilemiyorum.”

“Bu da oldu. Ama yolumuz uzun olduğuna göre, söyle sabah 6’da falan buluşalım ki, yol alabilelim.”

“Tamam. 6’da durakta olacağım.”

Selimiye Camiinin avlusu gerçekten de Yusuf'un düşündüğü gibi, ana baba günüydü. Musalla taşında bayrağa sarılı bir tabut, çevresinde boy boy, renk renk çiçeklerle bezenmiş çelenkler, kara gözlüklü, siyah eşarplı kadınlar, bu sıcakta takım elbiseyle gelmiş erkekler...

Cami yapısı ise, dünya işlerinin çok uzağında, sonsuz bir sessizlik ve dinginlik ortamı. Asırlık çamlarla çınarların gölgelediği çepeçevre avlu, dış dünyanın heyecan ve tutkularının dışında, içedönük hayatların huzur bulabilecekleri bir sığınak gibi.

Yusuf, Kadıköy'den bindiği Üsküdar dolmuşundan Selimiye sapağında, tarihi su terazisinin önünde inmiş, iki yanı ağaçlıklı, gölgelikli, mahallenin çarşısı olan Selimiye Kışla Caddesi boyunca yürümüştü. Caddenin iki yanında birer cep gibi içerlek ağaçlıklı mahalle parkını geçince, neredeyse Sıkıyönetim Komutanlığı'nın merkezi olan Selimiye Kışlası'nın kapısına yaklaşmıştı. Düz gitse, kışlanın girişine varmadan caminin doğu kapısından avluya girebilirdi ama sağdaki sokağa sapıp daha güvenli bildiği kuzey kapısından girdi.

Daha üç ay önce duruşmaya gelmişti koca kışlaya. Sabah erkenden avukatlığını yapan arkadaşıyla birlikte içeri girmişler, sonsuz uzunlukta bir koridorun bir yerindeki mahkeme salonlarını bulup, kapı önündeki sıralara oturmuşlardı.

Nasıl olduğunu hâlâ anlayamadığı bir biçimde aniden kendini ayakta bulmuştu. Belki herkes kalktığı için ya da o an öyle olması gerektiğini düşündüğü için.

Önlerinden o sırada Sıkıyönetim Komutanı olan Or-general Necdet Ürüş geçmişti, iki yanına bakına bakına. Herhalde mahkeme salonlarının sabah teftişini yapıyordu. Aradan bunca zaman geçti, bugün de o anda neden ayağa kalktığını, ya da kalkması gerektiğini anlayamamıştı Yusuf.

O anı düşününce içi ürperdi.

Kapıda ilk gördüğü, Caminin 1801'de yapıldığını gösteren taş levha oldu. Avluya girer girmez de dışardan hiç belli olmayan kalabalığın içinde buldu kendini.

Cami avlusu, dışardan girene kendi dünyasını hemen ortaya döken rahatlatıcılığı ile Yusuf'un gerginliğini de azalttı.

Sağ taraf, boyları minarelerin tepelerine dek ulaşmış dev çınar ağaçlarıyla kaplıydı. Solda, çam ağaçlarının altlarında bakımlı Osmanlı mezarlarının bulunduğu, avlu kenarlarına kanepelerin dizildiği bölüme yöneldi.

Gözleri kalabalık içindeki annesini arıyordu. Ayakta duramazdı. Avlunun kıyısı boyunca konmuş banklarda onu aramaya başladı.

Yüksek çamların yanı sıra, nasılsa İstanbul'un sert kış havalarına karşın boy atıp büyüyebilmiş, salkım saçak yapraklarıyla derin gölgeler sunan koca bir hurma ağacının altına çepeçevre konulmuş sıralardan birine oturmuştu.

Uzaktan, Yusuf'un gözüne iyice çökkün göründü.

Yıllardır süren romatoid artrid'i bedeninin neredeyse bütün eklemlerini etkiliyor, tutuşu, yürüyüşü hep güçlük içinde gerçekleşiyordu. Ellerindeki bozulmalar en çok da ilk gençliğinden beri elinden düşürmediği makasını tutmasını engelliyordu. Dikiş dikemez olmak, hayatın sonu gibi görünüyordu annesine.

Yusuf'un yaklaştığını sezip bakışlarını kaldırır kaldırmaz, beyaz, solgun yüzünün içinde bütün canlılığı ile ışıyan ela gözleri ortaya çıkmıştı. Ayağa kalkamadı, öpmesi için elini uzattı.

Yusuf, parmakların her eklemi başka bir yöne çarpılmış eli, hiç sarsılmaması gereken çok değerli bir nesne gibi özenle eline alıp önce dudaklarına sonra da alnına götürdü. Annesinin sarılma isteğiyle hafifçe doğrulma çabasına da eğilip ona sarılarak karşılık verdi, onun oturduğu sıranın yanına çömeldi.

Annesi, yanında oturan öteki kadınlarla çoktan ah-bap olmuştu. Oğlum diyerek onlara da gururla tanıttı Yusuf'u.

Sonra konuşmaları yalnız ikisinin duyabileceği sessizliğe büründü.

Zor olan ilk cümle Yusuf'un ağzından bir solukta dökülüyordu:

"Gidiyorum anne. Artık buralarda, böyle yaşayamayacağım."

Annesi, heyecanını hiç göstermeyen, görmüş geçirmiş insanların dingin tevekkülüyle yanıtladı:

"Hayırlısı neyse o olsun evladım."

Annesinin soğukkanlılığı Yusuf'u rahatlatmış, konuş-

masını daha kolay sürdürdü:

“Gittiğim yerden sana mutlaka telefon ederim. Ama ne kadar sürer bilemiyorum. Olur da gecikirsem merak etme. Sen zaten alışmışsındır benden haber alamamaya.”

Yusuf’un biraz mizah olsun diye gülümseyerek söylediği son cümleden sonra Anne aynı tevekkülle başını eğdi.

“Artık, kardeşlerime, akrabalara falan da sen söyleysin. Ama hemen söyleme, en az bir hafta, on gün geçsin. Hatta ben yerime vardım, iyiyim diye seni aradıktan sonra söylesen daha da iyi olur.”

“Olur, öyle yaparım,” derken annesinin ela gözlerinin içlerinin kızardığını fark etti Yusuf. Konuyu değiştirme gereği duydu.

“Nasıl, ağrıların, sızılarının?”

“Bırakmıyorlar beni, sabah kalkıp bir aspirin, bir volteren içip öğleye doğru biraz elim kolum oynarsa, bugün iyiyim diyorum, bir iki işin ucundan tutuyorum.”

“Hastaneye falan gidebildin mi yakında?”

“Cerrahpaşa’ya, kontrollerime gidiyorum. Başkasına gitsen ne olacak, hepsi aynı.”

“Beni hiç arayan soran oldu mu evden, tanımadığın biri?”

“Yok, olmadı, eş dost soruyor yalnız, görünmüyor, nerelerde falan diye. Ben de işleri çok, İstanbul dışına gidip geliyor falan diyorum.”

“Herkes iyi mi?”

“Komşu teyze hasta, karnında bir ağrı var sürekli. Yeğenleri hastaneye götürdüler falan ama, sanki kötü bir şey gibi, geçmiyor.”

“Vah zavallı.”

“Pendik’teki halanlar geliyor ayda bir, tavuk getirmiş en son. Ben de bir börek yapıverdim, öyle yedik, oturduk. İyi oldu, üç aylığımın gününe de denk gelmişti, gelin götürüverdi beni bankaya kadar da aldım. Dönüşte bulaşıkları falan da yıkadı. Mutfağı temiz bırakıp gitti sağ olsun.”

“Ağabeyim, kızkardeşim?”

“Ağabeyin çalışıyor. Kardeşin de haziranda bitirdi okulunu. Öğretmenliğe başvurdu ama o çıkana kadar Cağaloğlu’nda bir dergiye girdi, çalışıyor. Şarkıcılarla falan konuşmalar yapıyor.”

“Kediler nasıl?”

“Aman bütün yazı bahçede geçirdiler, ben de rahat ettim. Gölgede yatıp uyuyorlar bütün gün. Arada bir acıkırlarsa gelip mavlıyorlar.”

“Buraya nasıl geldin evden, yürüdün mü?”

“Yok oğlum, nerde? Telefonla taksi çağırdım.”

“Dönerken ne yapacaksın?”

“Gene bulurum bir şey.”

“Gel o zaman birlikte çıkalım, ben seni bindireyim.”

Yusuf, koluna girmeye davrandı, ama ilk çekmesiyle kalkamadı annesi. Öteki elindeki bastonunu yere dayadı. Bir eliyle bastondan güç alıp, öteki koluna da Yusuf’un geçmesiyle doğrulup kalkabildi. Yusuf da, annesinin bedeninden üzerine yüklenen ağırlığın fazlalığına şaşırılmıştı. “Kendi ağırlığını taşıyamıyor,” diye düşündü.

Annesi ayağa kalkınca, sıra arkadaşları öteki kadınlara veda etti. Kalabalık içinde zorlukla ilerleyerek kapıya çıktılar.

Kapı önünde, annesi durdu, cebinden, önceden hazırlanmış olduğu belli bir tomar kâğıt parayı çıkarıp Yusuf'a verdi. Hep yaptığı bir şeydi. Azıcık üç aylığından bir bölümünü Yusuf'a verirdi, o çalışsa da, çalışmasa da. Yusuf, yalnızca, "sağ ol," diyerek alıp cebine koydu parayı.

O sırada hâlâ cenaze törenine gelenler vardı, birinin indiği taksiye bindirdi annesini Yusuf. Ayrılırken bir kez daha elini öptü, annesi de ona sarıldı.

Taksinin arkasından bakarken, "Son görüşüm mü?" diye düşündü Yusuf, "iyice güçten düşmüş. Böylesine zorlukla hareket edebilen bir insan, daha ne kadar?..."

Gözlerinde biriken yaşları silerek, yeniden dolmuş durağına doğru yürüdü.

Oysa buradan ne kadar yakındı evleri.

Şöyle sola dönüp yürüyüverse, kapılarını çalsa, annesi açsa, o çok alışkın olduğu salondaki divana uzansa, açık balkon kapısından denizin ve arka bahçedeki defne ve çam ağacının kokusu içeri dolsa, annesi hep yaptığı kıymalı patatesli kol böreğini fırından çıkarıp önüne getirse, şu yaz gününde güzel bir domates salatasıyla onu yeseler; böreği, salata tabağının dibinde biriken, domatesli, limonlu, zeytinyağlı suya bansa...

Sonra eline bir kitap alsa, birkaç sayfa sonra içi geçiVERSE. Uykuyla uyanıklık arası, arka odadan annesinin kendisine yazlık yeni bir gömlek diktiğini söyleyen dikiş makinesinin tıkırtıları gelse... Dünyanın bütün yüklerini kapının önünde bırakıverirdi. Hafifler, uçacak gibi hissedirdi kendini.

Yusuf, o gün kaldığı eve döndüğünde, uzanıp Bursa'daki lise yıllarını düşündü.

Ortaokulun üç yılı çok renksizdi. Ama lisenin birinci sınıfına başladığı gün, edebiyat öğretmenleri Sevinç Hanım sınıfa girip tahtaya elli kitaplık bir liste yazmıştı. Öğrencilerinden de, bu listeyi defterlerine yazmalarını ve edebiyat kültürü olan birer kişi olabilmeleri için bu kitapları okumaları gerektiğini söylemişti.

Sevinç Hanım'ın duruşu, konuşması, kendine güvenli tavrı etkilemişti Yusuf'u. Öğretmeninin duruşunda belki de hayatında ilk kez özgür, başına buyruk, güçlü kişilikli bir insanla karşılaştığını seziyor, ona karşı o güne dek kimseye duymadığı bir yakınlık hissediyordu. Sınıfta dolaşırken gözlerini bir an bile ondan alamıyor, söylediği bir şeyi kaçıracağı korkusuyla neredeyse sürekli ağzının içine bakıyordu. Onun söylediklerinin ve önerdiklerinin hayatı için gerekli temel şeyler olduğunu anlamıştı sanki.

O gün Yusuf için hayat çizgisinin değiştiği günlerden biri olmuştu. Listede Türk ve dünya edebiyatından on beş yaşında bir çocuğun okuyabileceği seçkin kitaplar sıralanmıştı. Dağlarca'nın, Behçet Necatigil'in şiirleri, Orhan Kemal'in roman ve öyküleri Yusuf'un ilk göz ağrısıydı. Dostoyevski, Panait Istrati, John Steinbeck onları izlemişti.

Oysa o yaşı dek kitap okuma gibi bir alışkanlığı oluşmamıştı. Hiç çocuk kitapları okumamıştı. Ama öğretmenin okulların açıldığı o ilk ders gününde tahtaya yazdığı kitaplar, lise yılları boyunca birinden ötekine tutkuyla yol aldığı, sevdiği yazarların başka kitaplarını da bulup okuduğu vazgeçilmez bir serüvene dönmüştü. Okuldan eve gelmek, artık kendini bir kitabın sayfalarına bırakacağı mutlu saatler demekti. Okuma tutkusu derslerini de epey etkilemiş, ilk dönem beş dersi birden zayıf gelince daha disiplinli bir çalışma düzeni kurmuştu kendine.

Kendisinden beş yaş büyük ağabeyinin İktisat Fakültesi'ne girip İstanbul'da Bursalı öğrencilerin kaldığı Çemberlitaş yurduna yerleşmesi, dört yaş küçük kız kardeşinin ilkokulda olması Yusuf'ta ailenin tek çocuğuymuş duygusu uyandırıyor. Yalnız hissediyordu kendini aile içinde. Annesi her zaman dikiş makinesinin başında birilerine bir şeyler dikerdi; babası sabah işine gidip akşam gelen, bazı geceler içki âlemlerine dalıp geç vakitlerde dönen, evdeki varlığı pek sezilmeyen bir memurdu. Oysa kitapların dünyasında hayatın sıradanlığı en olağanüstü biçimlere bürünüyor.

Lise ikinci sınıfta önce Atay, ardından da Altan ve Hakan'la tanışması ise sol düşüncelere ilgi duymasına yol açmıştı. Cumartesi günleri Hakanların evinde toplanırlar, siyasal konularda makaleler okuyup, tartışırlardı.

O yıl, 1972'nin 6 Mayıs günü Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilmeleri ve bu idamların gazete manşetlerine yansıyış biçimi çok sarsmıştı Yusuf'u. İnanılmaz gelmişti, ikisi yirmi beş, biri yirmi üç ya-

şında üç gencin olmadık nedenlerle darağaçlarında salandırılması...

Bu olayın gerginliği daha Deniz Gezmiş'in yakalandığının ertesi günü başlamıştı. Gazetelerin birinci sayfasında yayımlanan parkalı, keskin bakışlı genç adam, düzeni değiştirmek üzere kurulmuş bir örgütün lideri olmakla suçlanıyordu.

O fotoğrafta aynı zamanda öylesine içe işleyen, içten bir kişilik yansıyordu ki, belki de düşmanlık duygusu yaratması için koca koca gazetelerin baş sayfalarında yayımlanan fotoğraf, tam tersine görenlerin üzerinde derin bir yakınlık uyandırıyordu.

Yusuf'taki Deniz Gezmiş ilgisi, yakalandığı günlerde sınıflarında geçen bir konuşmayla iyice pekişmişti. Beyaz yüzlü, siyah saçlı, gözleri hep sanki yeni ağlamış gibi kırmızı kırmızı bakan Zuhal, "Neden yakalanmış ki? Bize gelse ben onu saklardım," demişti. Zuhal'e uzaktan duyduğu yakınlıkla Deniz Gezmiş sevgisi bir anda birleşivermişti Yusuf'un içinde.

"Asıldılar" manşetiyle çıkan gazeteleri görünce, hava aniden kararmış gibi gelmişti Yusuf'a. O gün ne yapacağını bilemez halde sokaklarda dolaşıp durmuştu kendi kendine.

Yakın zamana dek cumartesileri toplandıkları Hakanların evine uğramak istedi ama o da artık olanaksızdı. Birileri Hakan'ın babasını öyle bir uyarmıştı ki evlerinde kendi çocuğunun gizli örgüt toplantısı yaptığı konusunda; değil evlerine gitmek Hakan'la artık okulda bile selamlaşamıyorlardı.

Ruhi Su, Âşık İhsani plaklarını dinleyip, sol düşünce-

leri tartıştukları günler de çabucak geride kalmıştı. Hakan'ın annesi güzel kekler yapıyordu onlara. Nasıl ol-duysa Hakan, bir gün Nilüfer'in yeni çıkan "Dünya dö-nüyor sen ne derse de" sözleriyle başlayan plağını pika-ba koymuş, "Bakın oğlum, diyalektik düşünce her yerde haykırılıyor işte. Kimse bunu engelleyemez," demişti.

Yeniden yalnızlığına, edebiyat kitaplarının dünyası-na dönmüştü ama içinde Deniz Gezmiş'in asılmış olma-sı, haksızlıkların egemenliğinde bir dünyada yaşadığı duygusunu temelli yerleştirmişti.

Orhan Kemal'i çok seviyordu. Kitaplarında, bin bir güçlükler içinde yaşayan küçük adam kendisiymiş gibi geliyordu ona. Yoksul mahalle kadınlarının saf aşklarını yaşamak istiyordu.

Üniversite sınavlarını kazanınca, Yusuf, ders kitapla-rından ve deneyimlerinden yararlanırım diyerek ağabe-yi gibi İktisat Fakültesi'ne kaydını yaptırdı. Ağabeyi kay-bettiği yıllar nedeniyle henüz okulu bitirmemiş, son sı-nıftaydı. Bir arkadaşıyla Beşiktaş'ta ev tutmuş orada kalı-yordu. Yusuf da onlara katıldı. Başka oda olmadığından salonda yatıp kalkıyordu. Okulda devam zorunluluğu yoktu, istediği gibi gezip dolaşabilir, sinemalara gidebi-lirdi. Zaten gün geçmiyordu ki, bir öğrenci eylemi olup da dersler iptal edilmesin.

Okulda kurulan öğrenci derneğine üye olmak için topluca derneğin Aksaray'daki bürosuna gittiklerinde aslında pek çok öğrenci derneğinin tek bir apartman ka-tunda toplanmış olduğunu görmüştü. Bir de gazete satıl-mıştı oraya gelenlere: "Yurtsever Gençlik".

İşte Yusuf'u, dernek çalışmalarından, öğrencilik hayatından uzaklaştırıp yayın dünyasına girmesine neden, bu dergi oldu. Önce tıpkı derneğe gider gibi gazetenin Çağaloğlu'ndaki bürosuna gelip gitneye başladı. Sonra ucundan düzeltiye yardım edeyim, matbaaya şunu götürüp getireyim derken kendini bütün gününü orada geçirir bir halde buldu.

Fen Lisesi'ni bitirdiği, İngilizce bildiği fark edilince bu kez önüne çeviriler gelmeye başladı. Yabancı gençlik dergilerinden haberler, yorumlar çeviriyordu.

Öğrenci derneğinin ve gazetesinin aslında sosyalist bir siyasal hareketin yan kuruluşları olduğunu öğrenmesi ise birkaç ay sonra oldu. Mitinglerde, gösterilerde öğrenci dernekleri, sendikalarla, öğretmen örgütüyle bir arada yürüyorlardı.

1 Mayıs 1976'da Taksim alanındaki kalabalığı gördüğünde Yusuf, ilk kez ne denli büyük ve etkileyici bir siyasal hareketin içinde yer aldığını fark etti. 1920'den beri süregelen örgütlü mücadelenin bir parçasıydı artık. Bir yıl geçmeden, gençlik dergisindeki işlerini bırakıp, örgüt görüşleri doğrultusunda yayınlar yapan bir yayınevinde çalışmaya başladı. Çeviri, redaksiyon, düzelti, hammadlık... Bir yayınevinde yapılabilecek ne varsa yapıyordu. Yirmi dört saatini bu işe veriyor, karşılığında, kişisel giderlerini karşılayabildiği küçük bir ücret de alıyordu.

1977 yazında babası ani bir kalp kriziyle ölüp, kız kardeşi de üniversite sınavlarında İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu'nu kazanınca annesi Bursa'da oturdukları evi satmış, üzerine biraz ekleyerek Üsküdar'da şimdi oturdukları daireyi almıştı. Küçük oğlu ve

kızı öğrenimlerini tamamlayana kadar burada, birlikte oturacaklardı. Ağabeyi okulu bitirince bir bankada çalışmaya başlamış, orada tanıştığı bir iş arkadaşıyla da evlenmişti. Yine öğrencilik yıllarında yaşadığı Beşiktaş'ta oturuyordu.

Yusuf, üç aydır, gizlendiği evde sırtüstü, hayatını düşünüyordu.

Hiçbir döneminde kendi yönlendirebildiği, yeterince denetleyebildiği bir hayatı olmamıştı. Lise yıllarından başlayıp hep toplumsal olayların rüzgârında savrulup gelmişti bugüne dek. Hoşuna da gidiyordu bu hayat. Hayatın kan dolaşımını hissediyordu kendi içinde. Göğsünün ortasında sürekli şarkı söyleyen bir coşku taşıyordu hep.

*Tozludur saçlarım, saçlarımdan
devrilmiş sarayların dumanları savrulur
yüzüm yanıktır
yüreğime bir karanfil sokuludur*

Bu şiiri söylerdi hep sokaklarda yürürken kendi kendine. Oysa şiirdeki denli iddialı olmamıştı hiç hayatta. Kendi iradesi değil, sanki başkaları hazırlamıştı yaşayacağı hayatı. Ama o türlü rüzgârların savurduğu bir yaprak da olsa, kendisini savuran rüzgârlardan mutluluk duymuştu.

Tıraş olmaya bile zaman bulamadığı aylar geçip de bir gün berber koltuğuna oturduğunda; uzayıp kıvrımlar oluşturmuş saçlarını aynada izlerken, sevinç duyardı

yaşadığı hayattan. Uzun saçlar, uykusuz gözler, mutlu olduğunu söylerdi ona.

Yorgun ela gözleri, beğenirdi kendini bakukça aynadaki yüzüne. Lise bitene dek Zuhâl'in kendisini böyle görmesini istemişti berber koltuğuna her oturduğunda, Aslı'yı tanıdığından beri de onun.

Aslı büyümüş mü? diye sordu kendi kendine. Kendine güvenen, kararlı tavırları hep vardı ama sanki çocuksu yüzünün ardında ortaya çıkmazdı bu özelliği. Bunca zaman sonra onu karşımda sanki beni çekip çeviren biri gibi görmek garip bir mutluluk duygusu yaratıyor içimde.

Böyle değildi eskiden. Yirmi yaşındaydı tanıştığımızda. Dernek, örgüt çevresinin, siyasal ortamın baskısı vardı üzerlerimizde, içimizden geldiği gibi davranamazdık. Ama o koşullarda da rahatlığı dikkat çekiciydi; belki varsıl bir ailede yetiştiğinden, belki yabancı bir lisede okuduğundan kim bilir, ama ne kadar rahat olursan ol, üzerinde seni sınırlayan bir "büyük ağabey" varlığını hep duyururdu.

Şimdi yirmi beş yaşında.

Sanki küçükmüş de büyümüş, dedi kendi kendine, çocuğunun büyümesini fark eden bir babanın sevinçli huzuru içinde.

Atay, sabahtan beri işyerinde, önündeki gazetede gördüğü haberle donakalmış, kıpırdamadan oturuyordu. Gazetenin yazdığına göre, örgütün Türkiye sorumlusu, Emniyet Müdürlüğü'nün beşinci katının penceresinden aşağı atlamış, ancak ölmemiş, bacaklarının üzerine düştüğü için, iki bacağı da paramparça olmuştu.

Atay, tanıyordu bu kişiyi. Bir dönem aralarında örgütsel bir bağ da kurulmuştu.

Asıl korktuğu da bu oldu. Kim bilir ne işkenceler gördü diye düşündü. Pencereden atılmak, emniyette sık görülen bir uygulamaydı. Herhalde işkence yapanlar, bir noktada aşka geliyor, ya kurbanın konuşmaması ya da kim bilir hangi nedenle bir tür orgazm patlaması gibi tutup insanları pencereden aşağı atıyorlardı. Yapılan işkencelere dayanamayanların kendilerini atması da anlaşılabilir bir şeydi. Bir insanın kendini pencereden atacak kadar dayanılmaz işkencelerle karşı karşıya kalması nasıl bir şey?

Herkesin ağzında dolaşan yöntemleri duydukça başka türlü olamazmış gibi geliyordu. Filistin askısına asılmak, tabutlarda yatırılmak, gözünün önünde eşinin ırzına geçilmesi, makata şişe sokulup içinde kırılması, vücutta elektrik verilmesi yaygın uygulamalardı. Açlık, susuzluk, tualete gidememe zaten olağan, sıradan şeylerdi.

Acaba konuşmuş mudur?

Acaba benim adımı da vermiş midir?

Bu sorulardan başka bir şey düşünemiyordu.

Ama bu olay dün olmamıştır ki! Kim bilir ne zaman oldu. Gazetelere daha yeni, o da kim bilir neden yansıdı? Belki aldıkları bilgiler ışığında çoktan bitirdiler operasyonlarını. Öyle olsa, şimdiye kadar çoktan bulurlardı beni. Ama ya hâlâ arıyorlarsa? Ya bir gece, sabaha karşı kapı çalınırsa? Gülay'ı, çocuğu ne yaparlar? Onlara da zarar verirler mi? Neden vermesinler, çekinecekleri ne var?

Göztaltından çıkanlar, psikiyatristlere gidiyor doğru. Hayatla bütün bağları koparılmış, bütün yaşama sevinçleri söndürülmüş, sakat, yaralı bırakılıyorlar dışarı. Bir daha hiçbir işe yaramayacak biçimde.

12 Eylül olduğundan beri duyduklarından, gazete haberlerinde okuduklarından, devlet örgütünün solculara karşı ta 1920'lerden bu yana süren katı nefretini düşünüyordu.

Mustafa Suphi ve on dört arkadaşı Kurtuluş Savaşı'na katılmak için gelirlerken Trabzon'da bindikleri teknede vahşice boğazlanıp denize atılmışlardı. O zamandan beri de akıl almaz bir vahşet sürüp gidiyordu. Devleti yıkmayı bırak, kendini ve ailesini yönetemeyen birçok insan, yalnızca solcu oldukları için işkencelerden geçirilip, yıllarca cezaevlerinde yatırıldılar; hayatları söndürüldü.

Öyle yürek paralayıcı olaylar duymuştu ki son bir yılda, akılla, mantıkla açıklanabilir hiçbir yanı yoktu. Yaşlı başlı adamlar, oğulları yaşlarındaki askerlere dövdürülmüştü.

Cağaloğlu'ndaki yayıncılık işleri sırasında bir dağıtıcıda tanıyıp ahbap oldukları A. Kadir adlı, altmış yaşını geçmiş yaşlı bir şair vardı.

1938'de Harp Okulu Davasında Nâzım Hikmet'le birlikte yargılanmış, okuduğu kitaplar nedeniyle Harp Okulu öğrenciliğinden atılmış, sonra da bütün hayatı boyunca hapis, sürgün, işsizlik gibi baskılarla anasından emdiği süt burnundan gelmişti.

O yıllardan beri kendi kitaplarını kendi basıp satarak yaşamaya çalışıyordu. Bu çileli hayata paydaş olabilen Cansel Hanım'la evlenmişti.

12 Eylül sabahı, Cansel Hanım, darbe haberini duyar duymaz gelip A. Kadir'i uyandırmış.

“Kalk Kadir, ihtilal olmuş.”

“Bize ne canım bu yaştan sonra,” deyip arkasını dönüp uyumasını sürdürmüştü A. Kadir.

Biraz sonra kapı çalınmış. Güvenlik güçleri, A. Kadir'i alıp askeri bir kışlaya götürmüşler. Tam iki ay adamcağız sorgusuz sualsiz, bütün öteki tutuklular gibi yat, kalk, jimnastik yap... İki ay sonra yine nedensiz bir biçimde bırakılmış.

Geçmiş olsuna gittiğinde kendisinden dinlemişti başına gelenleri Atay.

En çok da oğlu, hatta torunu yaşındaki askerlerden emir almak zoruna gitmişti.

Yine de o gün, Göztepe'deki evinin salonunda, koltuğunda otururken keyif içindeydi yaşlı şair. O sıralarda çıkmış, *Şarkılarla A. Kadir* adlı uzunçaları pikaba koymuş, bir yandan şarkılara dönüşmüş şiirlerini dinlerken

bir yandan da anılardan söz etmişti.

Atay, unutamadığı bir yayıncılık anısını da o gün dinlemişti.

1938 Harp Okulu Olayı ve Nâzım Hikmet adlı anı kitabı yayımlandığında geniş ilgi görmüş. Başka zamanlar yüzüne bakmayan kitap dağıtımçıları sürekli eve telefon edip yeni kitap istiyorlarmış. Birisinin telefondaki tutkulu sesi, “Mal gönder mal!” diye bağıryormuş. Böylelikle o nice uğraşlarla ortaya koyduğu yapıtının “mal” olduğunu da o gün öğrenmiş.

A. Kadir’i düşününce bir parça içi açıldı Atay’ın. Bir telefon edip hatırını sorsam mı diye içinden geçirdi ama şu günlerde her adımda daha da dikkatli olmalı diyerek caydı.

Saat 13’e geliyordu. Bir saat sonra Karaköy’de Yusuf’la buluşacaktı. Öğleden sonra işleri olduğunu, dönmeyeceğini söyleyerek bürodan ayrıldı.

Atay, Karaköy Meydanı'ndaki otobüs duraklarına geldiğinde, Yusuf'u kendisini bekler buldu.

"Selam," dedi, "son buluşmamız mı?"

Yusuf, geldiğinden beri ilk kez görüyormuş gibi, yüzünü Köprü'ye dönmüş, solda, Ziraat Bankası binası olarak kullanılan Abed Han'ın ikinci katının dış cephesindeki görkemli heykellere bakıyordu.

İstanbul merakı da evde kapalı kaldığı son dönem ilgilerindendi.

"Sanırım öyle. Aslı'yla buluştuk. Beni götürecek."

"Çok çabuk karar vermişsiniz."

"Beklemek yakalanma olasılığını artırmaktan başka bir şey değil. Dayanılmaz bir gerginlik benim için de. Ne kadar çabuk kurtulursam o kadar rahatlayacağım."

1920'de İtalyan Mimar Guilio Mongeri'nin yaptığı, Vedat ve Kemalettin beylerin de yapım çalışmalarına katıldığı, bu yüzden Bizans, Selçuklu ve Osmanlı özelliklerinin çok özgün bir bileşimi olan Karaköy Palas binası, bütün görkemiyle alana bakıyordu. Ortalığın trafik ve insan kalabalığından göz gözü görmez karmaşası içinde, koca bina, içinde ulaşılmazlığın bulunduğu bir Olimpos gibiydi.

Binanın bakışları altında merdivenlerden yer altı çarşısına girdiler. Öyle bir kalabalık akıyordu ki iki yanlarından, bağıra bağıra konuşsalar da gürültüden kimse duymazdı. Satıcıların bağrıışları, dükkânlardan yayılan müzik sesleri arasında gerekli temel şeyleri konuştular.

“Türkiye sorumlusunun Emniyet’in camından atılışını okudun mu?” diye sordu Atay.

“Okudum,” dedi Yusuf, “tanımıyordum ama çok üzüldüm tabii. Çok vahşi ve acımasızlar. Üstelik bizim terörle de hiçbir ilgimiz olmadı. Demokratik bir mücadeleydi sonunda verdiğimiz.”

“Onlar öyle düşünmüyorlar. Düzeni yıkacak asıl örgütlü güç, dahası Sovyetler’in ajanı olarak görüyorlar her birimizi. Böyle zalim davranmaları da bundan.”

“Sen ne düşündün? Yeni bir tutuklama dalgası falan gelebilir mi?”

“Çok düşündüm. Gelse şimdiye dek çoktan gelirdi. Bu olaylar kim bilir ne zaman oldu. Operasyonlar çoktan sonuçlanmıştı ki, gazetelerin yazmasına izin verildi.”

“Peki var mı yeni alınanlar?”

“Kimseyi göremiyorum ki, nerden bileyim.”

“Sen ne yapacaksın?”

“Temel bir değişiklik yapamam hayatımda. Ama canım çok sıkkın. İşyerinden izin alıp, bir hafta-on gün kadar bir tatile çıkayım diyorum. Gülay da izin alabilirse tabii.”

“En azından biraz kafan rahatlar.”

“Seçimlere kadar rahatlamak çok zor. Daha Anayasa yapılıyor, sonra yeni partiler kurulacak falan, birkaç yıl

daha sürer bu gerginlik.”

“Af falan çıkar mı sence?”

“Hiç umutlanma oğlum. On yıl hiçbir şey olmaz artık bu ülkede. Planlarını ona göre yap.”

“Çok uzun bir süre.”

“Evet, çok uzun. Bizler gideceğiz, arkadan yeni, apolitik bir kuşak gelecek. Bu yeni kuşak onlar için artık zarsız olduğunda, bizler de on yaş daha yaşlanıp hayatın ve mücadelenin dışına atıldığımızda, onlar da artık bir tehlike olmadığımızı inandıklarında belki bir şeyler olur.”

“Çok uzun bir süre.”

“Uzun ve zorlu. O yüzden bu yılları nasıl geçireceğimizi de düşünmeye başlamalıyız bir yandan. Böyle yeralında yaşanmaz bunca süre.”

“Evet, belki senin kurulu düzenin bir şans senin için.”

“Bir gün alınıp götürülmediğim sürece şans. Ama her gün ortalık yerde olmak da her an götürülme duygusunu yaşıyor insana.”

“Bana baksana. Evden her çıkışımda şu sıcak yaz günlerinde bile koluma hırka alıp, ayağıma çorap giyiyorum. Ya yolda tanırılar da alıp götürürlerse emniyetin rutubetli mahzenlerinde üşütmeyeyim diye. Dayanamam soğuğa.”

“Sen de bayağı evhamlıymışsın. Götürüldükten sonra ne fark eder? Orada da soyabilirler.”

Yeraltı çarşısının Tünel girişi tarafından çıkıp Perşembe Pazarı olarak bilinen, türlü sanayi malzemeleri-

nin satıldığı irili ufaklı dükkânlardan oluşan bir başka kaotik ortama girdiklerinde, Yusuf, dayanamayıp sordu:

“Nereden biliyorsun böyle karmakarışık sokaklardaki yerleri?”

“Hayatı olağan biçimde sürdürmenin bir armağanı diyelim. Şimdi böyle bir eğilim başladı, insanlar arasında. Bir yandan bunca baskı sürerken, dünya nimetlerine bir yönelme. Nerede en güzel ne yenir falan gibi. Düşünsene Cumhuriyet gazetesinde bile lokanta tanıtımları başladı.”

“Ya, ben de gördüm ama bir anlam da verememiştim doğrusu.”

“Neyse ben onlardan değilim ama, bizim ajansta da bütün gün bu konular konuşuluyor, nerede ne yemişler, nereye gitmişler falan... Gideceğimiz yeri 12 Eylül'den önce öğrenmiştim. Bu civarda dükkânı olan bir arkadaşım getirmişti. Zaten burası gazetelere geçmeyecek kadar sıradan, yalnızca öğle yemekleri veren bir esnaf lokantası. Sahibi Artin Usta. Yemekleri göreceksin biraz sonra.”

Yusuf'un, bir daha gitse hiçbir zaman bulamayacağı, karmakarışık, daracık sokaklar içinde, iniliyor mu çıkılıyor mu anlayamadığı merdivenlerden sonra, bir evin orta büyüklükteki bir salonu kadar, dört beş masanın bulunduğu lokantaya girdiler.

Saat ikiye geçmesine karşın içerisi hâlâ kalabalıktı. Mutfak tezgâhının üzerindeki yemeklere baktılar ama çoğu tükenmişti. İçerisi yanan ocakların etkisiyle dışarıdan da sıcaktı. Tavanda tek bir vantilatör, içerdeki sıcak havayı döndürüp duruyordu. Tek boş masaya oturdular.

Atay, Yusuf'a hiç sormadan, "Bir hünkârbeğendi, bir de kâğıtta levrek," dedi.

Sonra Yusuf'a dönüp, "Zaten ikisinden başka yemek kalmamış. Gelsin gör, hangisini istersen onu alırsın," dedi.

"Balıkla uğraşacak halim yok, beğendi benim olsun."

"Tamam, ama benimkinden de tatmalısın. Birer de pilavla cacık söyleyelim mi?"

"Fazla olmaz mı, bu sıcakta?"

"Olmaz olmaz. Kim bilir ne uyduruk şeyler yiyorsundur tek başına evde."

"Doğru dürüst bir yemek yapmaya elim gitmiyor. Hep menemen, makarna falan."

"Oğlum sen severdin yeme içme falan, ne oldu?"

"Tek başına hiçbir şeyin tadı yok. Hele kafan da başka şeylerle doluysa."

"Neyse, şimdi yiyeceklerin sana hatırlatur, güzel yemeklerin ne olduğunu."

Hemen geldi büyük, porselen tabaklarda istekleri. Atay, gelen garsona pilav ve cacıkları da söyledi. Yusuf, beğendiden aldığı ilk yudumda gözlerini kapadı.

"Bu ne muhteşem şey yahu, patlıcanın közlenme kokusuyla, süt ve erimiş kaşarın yağı öyle bir birleşmiş ki, yutunayıp damağında tutmak istiyorsun."

"Beğendinin tadını iyice çıkar da sonra şu benim levrekten de bir tat. Bu da ondan aşağı kalır değil."

Lokantada oturanlar, hızla önlerine gelen yemekleri tüketiyor, sonra da kalkıp gidiyor, yerlerine yeni müşteriler geliyordu. Ama artık gidenler çok, gelenler azdı.

“Rahatça oturabiliriz burada,” dedi Atay, “acele etmeden tadını çıkara çıkara ye. Bir daha kim bilir ne zaman yersin böyle bir yemeği.”

Yusuf’un lokması boğazında düğümlendi bu sözle.

“Hiç böyle şeyler düşünmedim biliyor musun, aç mı kalacağım, tok mu, nerede, nasıl yaşayacağım... Tek kurtulayım şu beladan. Her sokağı, her caddesi benim için hapisane olan bu memleketten... Dışarıda olmanın hiçbir anlamı yok. Dışarda da hapistesin. İçerde olunca hiç değilse içeri düşme korkusu yok. Bu korkuyla ne kadar yaşayabilir insan?”

“Özür dilerim, keyfini kaçırdım, bırakalım bunları da şu yemeğin tadını çıkaralım. Bak tabağının kenarına koyuyorum bir çatal levrekten, üstüne yersin.”

“Okuldaki İngilizce öğreten kitaplarda, İngiliz yemeklerinin işlendiği konular vardı. Sabah kahvaltılarında yumurta ve beykın, yanında kuru fasulye. Söylerken bile midemiz kalkardı. Bakalım ne yapacağım oralarda.”

“İngiltere mi hedefin?”

“Bana en uygunu orası görünüyor. Hiç değilse bir parça dillerini biliyorum. Yani bir seçme olanağım olur- sa İngiltere’ye gidebilmeyi, orada kalmayı istiyorum.”

“Bu işlemlerin nasıl yürüdüğüne dair bir bilgin var mı peki?”

“Yok. Herhalde sorarlar ne istiyorsun diye, ben de o zaman İngiltere’ye siyasi mülteci olarak sığınmak istediğimi söylerim. Yanımda da mahkûmiyet kararımı götür- receğim elbet.”

“Avukatınla bağ kurabilecek misin, başka belgeler fa- lan gerekirse?”

“Adresi ve telefonu var, herhalde kurabilirim.”

“Söylemeye gerek yok ama beni de arayabilirsin elbette. Ama başka bir isimle konuşursan iyi olur, ben anlarım nasılsa.”

“Tamam, gerek duyarsam ararım. Ama zaten gidince de durumumu bildirmek için bir ararım. Olur da araya mazsam, ya da arar da bulamazsam ne yapalım, kader deriz...”

“Yapma, böyle konuşmak yakışmıyor bizlere. Biz kade karşı çıktığımız için bu mücadeleye girmedik mi?”

“Öyle elbet, ama bir noktadan sonra mücadelenin kendisi de insanın kaderi olabiliyor. İki yıl önce aklımın ucundan geçmezdi, başıma bunların gelebileceği.”

“Ben düşünürdüm, ama gene de ihtimal vermezdim. Öyle bir hava esiyordu ki, artık sanki geri dönüş noktası çoktan aşılmış, ülke hızla devrime yönelmiş gibiydi. Hele genel grevle Devlet Güvenlik Mahkemeleri’nin önlenmesi, 1 Mayıs 77’nin kanlı bitişinden sonra 78’deki inanılmaz görkem...”

“Galiba ondan sonra geri dönüş başladı. Maraş Olayları, sonrasında sıkıyönetim falan... Oyun alanı bir anda daralıverdi.”

“Yine de göremiyorduk. İzmir’de yapılan 1 Mayıs 79’dan sonra ortalığa dökülen fotoğrafları hatırlıyor musun?”

“Laz İsmail’in sakallı fotoğraflarını mı?”

“Evet, sakallı yaşlı bir dedenin fotoğrafları, TKP Genel Sekreteri İsmail Bilen, 1 Mayıs’ta İzmir’de yürüdü diye dağıtılmıştı.”

“Ben o fotoğraflara da inanmıştım.”

“Hepimiz inanmıştık. Şimdi mahkemelerde savcılarının iddianamelerinin gazetelere yansıyan bölümlerinden öğreniyoruz gerçeği. Ya Parti’nin Konya Konferansı. Konya’da, Anadolu’nun bağrında yapıldığı söylenen parti konferansı da meğer bir avuç aydının katılımıyla Moskova’da yapılmış. Ne saflık bizimkisi de.”

“Saflıktan öte. O denli inanmaya uygun bir ortam yaratılmıştı ki, kuşkuya düşmek aklına bile gelmiyordu kimsenin.”

“Gerçek için mücadele eden bir siyasal hareketin böyle hayallerle yandaşlarını güdülemesi doğru olabilir mi?”

“Belki de en büyük hayal kırıklığını yenilmek değil de, böylesine aldatılmak yarattı insanlarda. Haklı bir mücadelede yenilebilirsin ama haklılığın sürer. Ama böyle aldatıldığında geriye ne kalır?”

Lokanta sahibi Artin Usta, belinde beyaz önlüğüyle yaklaştı masalarına.

“Beyler, beğendiler yemekleri?”

Atay, “Elinize sağlık Artin Usta, böyle lezzedi yemeklere başka bir yerde rastlamak zor.”

“Afiyet olsun, her zaman bekleriz.”

Aynı mesafeli saygıyla yerine döndü Artin Usta.

“Bu da bir incelik,” dedi Atay, “yaptığı yemeği sevip sevmediğimizi merak ediyor.”

“Acaba konuştuklarımızı mı duydu dersin?” dedi Yusuf.

“Yok canım, yalnızca bir incelik. Ama tedirgin olduy-

san kalkalım. Tatlı da yiyelim diyecektim ama, onun için sana başka bir önerim var.”

“Neymiş o?”

“Meydanda, Baylan Pastanesi’nde birer ‘kup griye’ yiyelim. Bu sıcakta güzel serinletir, hem de buranın sıcaklığında oturmaktan iyidir.”

“Tamam o zaman kalkalım.”

“Neyse, sen tedirgin oldun ama inan gerek yok.”

“Tamam, tamam, şimdi geçer.”

“Bugün bendensin, kalkalım, kapıda öderiz.”

Yeniden Tersane Caddesi’ne çıkıp Karaköy Meydanı’na doğru yürüdüklerinde Yusuf, ne kadar ararsa arasın bir daha Artin Usta’nın lokantasının yerini bulamayacağını düşünüyordu.

Caddenin alana açıldığı noktadaki son yapının girişindeki Baylan Pastanesi, üniversiteye geldiği yıl ilk keşiflerindendi Yusuf’un. İlk yılın arkadaş gruplarıyla okuldan çıkıp Kapalıçarşı, Nuruosmaniye, Cağaloğlu yokuşu, Eminönü ve Köprü üzerinden yürüyüp buraya geldikleri pek çok gün olmuştu. Kimi gün köprü altında çay içip denizi seyretmek, kimi gün Baylan’da tatlı yemek, kimi gün durmadan Beyoğlu’na çıkıp sinemaya gitmek... Hepsi anılarda kalmıştı, sonraki yıllarda siyasal mücadele, böylesi küçük güzelliklere fırsat tanımaz olmuştu.

Pastanenin barlardakileri andıran yüksek taburelerine oturup, gelen kup’larını kaşıklamaya başladılar. Dondurmanın, şekerle karamelleştirilmiş badem taneleri, biraz konyak ve karamelle benzersiz bir lezzete ulaştığı bu tatlı, İstanbul’daki şu son günlerinde kaybetmekte oldu-

đu çok değeri bir Şey gibi gelmişti Yusuf'a. Gözlerinin bu nedenle dolmasınđ nasıl anlatsındđ Atay'a. O da sormadı, görmemiŐ gibi yaptı.

Yusuf, daha da cesaretlenerek kâğıt peçeteyle gözlerindeki yaşları sildi.

Yusuf, kaldığı evin kapısını son kez çekip kiliderken, içinde hayatının bitmesini istediği bir dönemini sonlandırmamın huzuru vardı. Elinde bir takım çamaşır, iki tişört, bir hırka, diş fırçası ve traş takımının bulunduğu küçük çanta ile sanki her günlük işine gitmek üzere evinden çıkmış sıradan bir insanın kendi halindeliği içindeydi.

Sokak doğan günü karşılayan kuş cıvıltılarıyla doluydu. Boyları apartmanları aşan ağaçların yapraklarından belli belirsiz hışırtıların müziği geliyordu. Son soluğu gibi temiz havayı içine çekti. Caddeye çıktı, Caddebostan durağına doğru yavaş yavaş yürümeye başladı.

Durağa gelip de arkasına döndüğünde yaklaşan otomobili fark etti. Aslı'nın otomobilinin havai mavi olduğunu ilk kez ayırmıştı. Otomobilin sürücü koltuğunda kendisine gülümseyen yüzde annesinin yakınlığını hissetti bir an. İkisi de kapıyı açmak için aynı anda eğildiğinde Aslı'nın göğüs çizgisini ortaya çıkaran askılı tişörtü ilişti gözüne.

"Günaydın," dedi belli belirsiz.

Aslı'nın ağzından çıkan "günaydın" sözü ise çok doluydu. İçinde benzersiz bir serüvenin başlangıç noktasındaki bütün heyecanları yansıtan tonlar taşıyordu.

"Her şey yolunda mı?" diye sordu Yusuf.

"Evet," dedi Aslı, "umarım senin için de öyledir."

Yusuf, yine belli belirsiz, “umarım” deyip sessizleşti.

“şimdi, yol planımızı açıklıyorum,” dedi Aslı, Suatdiye’den yukarı dönüyoruz, demiryolu köprüsünün altından geçip minibüs yoluna çıkıyoruz. Bu yol bizi Kartal’a, arabalı vapur iskelesine götürüyor. Yaklaşık yarım saat sonra vapura biniyoruz ve çaycının getireceğı çaylar ve arka koltukta bizi bekleyen güzel sandviçlerle kahvaltımızı yapıyoruz. Bulursak, gemiye girmeden gazeteler de alıyoruz. Gemide iki saat gazete, kahvaltı ve güzel bir tatil gününe başlamanın keyfini çıkarıyoruz.”

Yusuf’un yüzünde bir yumuşama göremeyince, “Ekleyeceğiniz bir şey var mı?” diye sordu.

“Hayır, teşekkürler, biraz gerginim kusura bakma,” diyebildi.

Aslı’nın bu denli rahat olmasını anlayamıyordu Yusuf. Yaptıkları çok tehlikeli bir işti. Her an yakalanabilirler; rutubetli nezaret odalarında aç susuz, tuvalete bile gidemeden altlarına yaparak günler geçirebilirlerdi. Aslı bunları düşünmemiş olamazdı. Başka biri olsa, onun bu rahatlığına bakıp, polis mi diye kuşkuya düşerdi. Ama Aslı’nın rahatlığı başka bir şeydi. Tanımlayamıyordu Yusuf bu rahatlığı. Başlarına gelebilecekleri düşündükçe ne denli tedirgin olsa da onun rahatlığından kendine de geçen bir şeyler vardı. Onu da tedirgin görse, bu kez kendi tedirginliği katlanırdı.

Aslı’yı ne kadar tanıdığını düşündü. Tanıyorum diyemem dedi kendi kendine. Beş yıldır tanışıyorlardı ama bu beş yılda kaç kez görüşmüşler, kaç saat karşılıklı oturup konuşabilmişlerdi?

Bu kez de bu denli az tanıdığı birine nasıl olup da bu denli güvenebildiğine şaşırmişti Yusuf.

Düşündükçe, içinden çıkılmaz bir sarmala dolandığını ayırımsadı.

Başını dışarı çevirdiğinde Süreyya Paşa Plajını gördü. Mavi boyaları bakımsızlıktan solmuş soyunma kabinleri, ardında altın sarısı kumlar ve onların da önünde ışıklar içinde pırıldayan mavi Marmara Denizi uzanıyordu.

Bu kez o konuşma gereksinimi duydu:

“Bu plaja hiç geldin mi?” diye sordu.

“Çocukluğumdan beri İstanbul’un hemen her köşesinde denize girmişimdir ama burada girmedim,” dedi Aslı, “Kartal’da, Pendik’te yazlıkları olan annemin arkadaşları vardı. Çocukluğumda yaz günleri onlara misafirliğe giderdik. Büyükler balkonda oturur, sohbet ederlerken biz çocukları denize bırakırlardı, bütün gün yüzerdik. Para verip plaja gittiğimi pek hatırlamıyorum. İstanbul’un her yanı denizdi, nereye gitsek denize girerdik, Boğaz’da, Ada’da, Florya’da, Kumburgaz’da, dediğim gibi Kartal, Pendik’te... İstanbul’un denizleri saymakla bitmez, her birinin de ayrı bir tadı, havası vardır. Ama en çok nereyi seversin dersen, Boğaz’ı derim, çünkü suyu serindir, diriltir, coşturur insanı, yüzmesi de zevklidir. Bütün bunlar, çocukluk ve lise dönemine ait duygular, üniversite yıllarında toplumu düşünmeye başlayınca gözüm ne deniz görür oldu ne de başka bir şey. Yaz sıcaklarında bile gelir, dernek binalarında eylemler planladık, biliyorsun sen de.”

Yusuf, çok merak ettiği bir şeyi sormak için uygun bir fırsatın doğmasına sevinmişti:

“Son bir yılın nasıl geçti peki?”

“İlk günler çok korktum tabii. Yalnız ben değil, anem babam da bana bir şey olacak diye çok korktular. Hatta babam yurt dışına göndermeye kalktı beni, doktora falan yapayım diye. Ama çabuk geçti panik havası. İlk aylarda bizim gruptan kimseye bir şey olmaması da rahatlattı beni. Sanki darbe teröre karşı yapılmış, bizim gibi teröre bulaşmamış gruplara dokunulmayacakmış duygusu uyanmıştı içimde. Sonraki aylarda kimi liderlerin tutuklandığını öğrendim ama benim öyle örgütsel bir bağım da olmadığı için yine korkmadım. Ama arada bir sokakta karşılaştığım eski tanıdıkların görmezden gelip geçmelerini de komik buldum doğrusu. Eh, Boğaziçi’nin master programına yazılınca da hayatuma bir düzen geldi ama arkadaş çevremın dağılmış olmasına üzüldüm tabii. Çok az arkadaşım kaldı.”

“Rahatlamak için bence bu kadar acele etme. Daha işin başındalar ve nereye kadar gidecekleri de henüz belirsiz.”

“Elbette her gün gazeteleri okumak bile insanı yeniden yeniden tedirgin etmeye yetiyor zaten. İdamlar, işkenceler, üstelik bu haberlerin bile sansürlü olduğunu biliyorsan hele, kim bilir bilmediğimiz neler oluyor daha.”

Kartal’ın küçük kasaba alanına girdiklerinde, kıyıda kapağı iskeleyle dayalı bekler durumunda bir araba vapurunu gördüler. Kapağın iki yanında iki inzibat eri vapura girenlere bakıyordu.

Yusuf’un yüreği hop etmişti ama ne olduğunu anla-

yamadan Aslı, otomobilini bir anda vapura sokup, baş kısma kadar ilerleyip park etti. Görevlinin işaretiyle sağ kıyıya yanaşmıştı.

“Sen burada kal, ben gidip biletlerimizi alayım,” dedi, “gemi daha boş, dolmadan kalkmaz, şimdi dönerim.”

Yusuf’un bir şey demesine kalmadan da el çantasını alıp çıkıp gitti. Geride kalan askerlerle göz göze gelmek korkusuyla arkasına dönüp bakamıyordu Yusuf. Sanki askerlerin gözleri onun ensesindeymiş, başını çevirdiği anda göz göze gelecekler ve gözlerinden kaçaklığı okunacak gibi...

Sabah serinliği olmasına ve denizden de esenlik verici bir esinti gelmesine karşın ter basmış, soluk alıp veriş sıklaşmıştı. Oysa kendini yatıştırıcı türlü ikna yöntemleri denemişti yola çıkmadan önce. Ne yapacağını bilmeden kaskatı kaldı.

Geriden gelen görevlinin sesinden yeni arabaların gemiye bindiğini, arkalarının dolduğunu anladı. Gemi doldukça askerlerin dikkatinin de kendisinden uzaklaştığını hissediyordu.

Aslı’nın bir anda otomobilin kapısını açmasıyla yerinden hoplasa da yanındaki koltukta onu elinde biletler ve iki gazete ile görünce içi rahatladı. Aslı bir anda kendisine şu anda dünyadaki en yakın insan gibi göründü. Kısa bir anlık yokluğunda kendini yalnız ve yoksun hissetmiş, geri dönüşüyle varlığına kavuşmuştu.

“İşte bu iş de tamam, gemi hızla doluyor, biraz sonra kalkarız. Önce hangisini istersin,” diyerek gazeteleri uzattı. Üstte duran Cumhuriyet’in varlığı da, dikkat çekebileceği için tedirgin etmişti Yusuf’u, Hürriyet’i alır-

ken, "Cumhuriyet'in başlığı görünmese iyi olur, dikkat çekmesin," dedi.

Aslı elindeki gazeteyi başlığı içerde kalacak biçimde kıvrarak arka koltuğa bıraktı. Suçlu bir çocuk gibi sessizleşti.

Yusuf, elindeki gazeteyi açtı ama okuduğunu anlayabilecek kadar dikkati kendinde değildi. Okulların açılmasının yaklaşması, enflasyonun düşüşü üstüne haberler vardı. Aklı ise geminin bir an önce kalkmasındaydı.

Tepsisinin üzerinde çaylar, çeşitli gazozlar, meyve suları, ayran kutuları bulunan beyaz gömlekli büfe görevlisinin, "Çaylaaarr, meşrubatlaaarr," diye bağırarak önlerinde dikilmesiyle bir kez daha irkildi Yusuf.

Aslı, ona hiçbir şey sormadan otomobilin camından başını uzatıp, "İki çay," dedi.

Adam, iki çayı uzatıp, hiç zaman yitirmeden öteki müşterilere doğru yöneldi.

Yusuf, bu kez de arabada bir erkek varken, kadının çay istemesi dikkat çekmiş midir diye düşündü ama görevlinin arabalar arasında hızla dolaşmasından satıştan başka bir kaygısı olmadığı sonucuna vardı.

Aslı, arabanın arka koltuğundaki poşetlerden birini alıp, açtı. İçindeki kâğıt peçetelere sarılı sandviçlerden birini alıp Yusuf'a uzattı, "Karnı tok insan daha olumlu düşünür," dedi gülümseyerek.

Yusuf önce bir elindeki çaydan bir yudum aldı, ardından arasına kalın bir dilim eski kaşar peyniri konmuş sandviçi ısırdı. Boğazından tuzlu tuzlu geçen lokmalar, diriltmişti sanki tedirginlikten bitkinleşmiş bedenini.

Gürültüyle çalışan gemi motorlarına ileri yol verildiğini anlayamamıştı bile. Kıyıdan ayrıldıklarını fark ettiğinde daha güvende hissetti kendini, dönüp arkasına baktı. Göz alabildiğine araç doluydu vapur. Gezinen insanlar, satıcılar, denize bakanlar, merdivenlerden üst kata inip çıkanlar, bir pazar kalabalığına benziyordu.

“Sessizleştin,” dedi, Aslı’ya.

“Senin tedirginliğin bana da bulaştı,” dedi Aslı, “Cumhuriyet gazetesinin başlığı görünse ne olur Allah aşkına. Şu vapurda pek çok insan vardır Cumhuriyet okuyan. Ayrıca bir tek o değil ki, başka bir gazete de var elimde. Yersiz bu kadar diken üstünde olman.”

“Elimde değil,” dedi Yusuf, “ama şimdi daha rahatım. İstanbul’dan ayrılmamızın bu kadar kolay olacağını sanmıyordum. Ayrıca uzun zamandır da günlük hayatın dışındayım. Her şey beni tedirgin edebiliyor.”

“Bırak artık bunları. Sandviçleri beğendin mi? Bir tane daha vereyim mi?”

“Evet, çok güzel olmuş, isterim.”

“Peyniri özeldir, babama bir hastası Edirne’den göndermiş. Ayrıca üzümlerimiz de var ama bence birer çay daha içelim.”

“Tamam, içelim. Teşekkürler her şey için, benim yüzümden tedirgin olduysan da özür dilerim.”

Arabalı vapur Yalova iskelesine yanaştığında, gemiden inenleri karşılayanlar, geri dönecek gemiye binmek için bekleyenler, çevre yerleşimlere gidecek müşterileri çekmeye çalışarak, “Bursa, Bursa!... Orhangazi, İznik, Gemlik, Çınarcık, Çınarcık!...” diye bağırان otobüsçüler, ellerindeki küçük tezgâhlarından birşeyler satmaya çabalaayan satıcılar bayram yerine döndürmüşlerdi ortalığı.

Bu curcuna içinde, Yusuf bile, onca dikkatine karşın gemiden inenlerin kimliklerini kontrol eden askerleri son ana dek fark edemedi. Kimliklerini ellerinde tutarak, askerlerin yanından, kalabalığın gürültü zırlına bürünüp geçtiler.

Saat 9.30 olmuştu, sabah serinliği yerini yavaş yavaş yakıcı güneş ışınlarına bırakıyordu.

Daha vapur çıkışında konvoy oluşturan araçlar Bursa yoluna çıktıklarında, birbirlerini geçmeye çalışan gözü kara sürücülerin sollamaları başlamıştı.

Kentin üzerinde kurulu olduğu düzlük çabucak bitip, Samanlı Dağları'na çıkan rampa başladığında, bütün bu öne geçmelerin ne denli anlamsız olduğu ortaya çıktı.

Önlerinde mermer yüklü bir kamyon, bütün araçları ardına takmış, egzozundan çıkan kara mazot atıklarını arkadaki araçların üzerine boşalta boşalta, adım adım yokuşu çıkıyordu.

Yine de bu tek gidiş gelişli ve virajlı dağ yolunda cesaretini toplayarak kamyonu sollamaya çalışıp burunlarını çıkaranlar, karşıdan ansızın çıkan araçların birer küfrü andıran korna sesleriyle geri çekiliyorlar; kamyonu yaklaşıp içlerine doldurdukları egzoz dumanlarıyla da başlarını döndürüyorlardı.

Yusuf, bu kez de ağır ağır ilerleyen konvoyun arasında kendini rahatsız hissetti. Öteki arabalardaki bir avuç tanımadığı insanla birlikte, bir dağ başında tek başına kalmış sandı kendini. Yolun karşı yanından aşağılara uzanan uçurumlara baktıkça da başı dönüyor gibi oluyordu.

“Bu yolda daha önce araba kullandın mı?” diye sordu Aslı’ya.

“Tam burada kullandım mı bilmiyorum ama geçen yaz annemlerle Bodrum’a giderken, dönüşümlü kullandık, neden sordun, acemi mi görünüyorum?”

“Yok, yalnızca bu yolun bu denli zor olduğunu ilk kez ayırıyorum. Kim bilir kaç kez geçtim buralardan ama hep otobüste olduğumdan belki, hiç böyle korkutucu görünmemişti.”

“Merak etme, çok sürmez, tepeye çıkınca bitecek bu yavaşlık.”

Aslında Aslı’nın güven verici bir sürücülüğü vardı. Sinirlenip öndeki kamyonu geçmeye uğraşan, her defasında tehlikelere atılan ya da bozguna uğrayan öteki sürücüler gibi değildi. Önündeki araca çok yaklaşımadan, açık pencerelerden içeri dolan dağ havasının zindelik verici serinliği içinde, sakın ve yavaşça ilerliyordu yolda.

“Sıkıldıysan üzüm yiyelim, arkadaki mavi poşetin içinde, yıkanmıştır. Arada bir benim ağzıma da verirsen sevinirim.”

Yusuf, ağzına attığı çavuş üzümünün ilk tanesinden yayılan keskin kokunun genzini doldurmasıyla şaşırdı.

“Çok güzel kokuyor,” diyebildi, bir tane de Aslı’nın ağzına uzatırken.

Aslı’nın dudaklarının parmak uçlarına değmesiyle, unuttuğu bir şey kıpırdadı Yusuf’un içinde. Aslı’nın açık yakalı, askılı bluzunun örtmediği yuvarlak omuzları, güneş yanığının verdiği koyulukla olgun bir yaz meyvesini andıran boynu, çıkık köprücük kemikleriyle çevrelerindeki çukurlukları saran parlak tenine bir süre baktı.

Yutkundu, bir üzüm tanesi daha koparıp salkımdan, uzattı Aslı’nın dudaklarına.

Tepeye ulaştıklarında, yolun dönemeçleri bitmiş, düzleşmişti. Önlerindeki araçlar teker teker kamyonu geçtiler. Geçer geçmez de öyle bir hızlandılar ki, bir anda hepsi yok oluverdi.

Aslı’nın kullandığı Murat 131, kamyonu geçtiğinde önlerinde alabildiğine uzanan Orhangazi düzlüğü ile yandaki İznik Gölü’nün sisler içinde belli belirsiz fark edilen maviliğini gördüler.

Düzlüğe indikçe zeytinlikler başladı.

“Şu zeytin ağaçlarını görüyor musun,” dedi Yusuf, “bin yıl yaşarlar. Düşün bu ağaçların geçmişte Osmanlı, hatta Bizanslı sahipleri olduğunu.”

“Evet, arkeoloğum ama bu denli yaşlı ağaçlar olduğunu ilk kez duyuyorum. Hani bazı yerlerde çınarlar fa-

lan olur, iki yüz üç yüz yıllık diye, anıt ağaç derler. O zaman bunların hepsi anıt ağaç desene.”

“Hepsi değil elbette, ama yaşlılar gövdelerinden belli oluyor. Baksana, kırış kırış gövdeleri, kim bilir kaç kez budanmışlar var aralarında.”

“Sen nereden biliyorsun bunları?”

“Bizim akrabalar arasında epey var zeytinliği olanlar, onlardan biliyorum. Eniştem Sölözlüdür, İznik Gölü’nün kıyısında bir köy. Orhangazi’de de annemin akrabaları var ama kimler, çıkaramayacağım şimdi.”

“Kârlı bir iş mi zeytincilik?”

“Fena değildir, zahmetin karşılığını verir ama zahmeti de çoktur. Bir yıl verim iyi olur, bir yıl olmaz. Toplaması da zahmetlidir. Tek tek toplarsın dallardan o taneleri, yaprakları da diken gibidir batar.”

“Hiç bildiğim şeyler değil,” dedi Aslı, “ben kent çocuğuyum.”

“Ben de kentte büyüdüm ama köyde bağımız vardı, oradan biliyorum.”

Orhangazi merkezine girişte trafik polisleri yolu çevirmiş, hız sınırını aşan ya da hatalı sollayan araçları durdurup ceza yazıyorlardı.

Yusuf’un yine içi ürperdi, rengi attı ama görevli polis duraksamaksızın geçmelerini işaret etti.

Orhangazi’den sonra yol, dibinden küçük bir dere-nin aktığı vadi boyunca ilerliyordu. Dere kenarındaki ağaçlar altında durup yemek yemek isteyenler için mangallar hazırlanıyordu.

Yusuf, hep aklındaki soruyu sonunda sordu:

“Ne kadar yol gidebileceğiz böyle. Yani durmadan Kaş’a varabilir miyiz?”

“Deli olma. Daha önümüzde en az altı yüz kilometre var. Yola çıkmadan haritaya baktım. Oldukça uzun bir yol. Şimdilik gidebildiğimiz kadar gidelim, kullanamayacak kadar yorulduğumda ya arabada ya da başka bir yerde dinlenmemiz gerekir.”

“Keşke ben de kullanabilseydim.”

“Evet, o zaman nöbetleşe kullanır, durmadan ilerleyebilirdik.”

“Sence ne zaman varırız?”

“Doğrusu bilemiyorum. Öğle yemeği için durduğumuzda ne kadar yol alabilmişiz ona bakıp, daha ayrıntılı bir plan yapalım.”

“Tamam. Şimdi ne yapıyoruz.”

“Şimdi, sen benim ağzıma biraz daha üzüm veriyorsun.”

Gemlik'te hem deniz göründü, hem yol ikiye ayrılıp iki şerit gidiş, iki şerit geliş olup rahatladı, hem de yeniden tepelere vurdu.

Katırlı ve Avdan dağlarına doğru yükseldikçe zeytinler bitip çamlar başlıyor, aralarda zeytinlerin yanında incir, şeftali ağaçları, asmalar görülüyordu. Yeşil yamaçlar arasında bakımlı; kazılmış, düzeltilmiş, ekime hazırlanmış boş, toprağı kıvılcık renkli tarlalar vardı.

Yusuf, otomobilin açık penceresinden içeriye dolan toprak kokusunu derin derin içine çekti:

“Bu boş tarlaları görüyor musun, buralara baharda enginar ekilir, enginarlar kırmızı toprak üzerinde küf yeşili yapraklarıyla açılıp saçıldıkça, ortalarından da koca koca çiçekleri, yani bizim yediğimiz meyveleri çıktığında buraların seyrinin bir başka tadı olur. Bursa-İstanbul yolculuğumun en güzel yanındır, bu yeşil yamaçları, bahçeleri izlemek.”

“Ne zaman gelmeye başladın İstanbul'a?”

“Ortaokuldan liseye geçtiğim yaz. Sol kitaplara meraklıyız, ama o zaman da 12 Mart olmuş, Bursa'daki kitapçılarda aradıklarımız bulunmuyor. Nereden duydum bilmiyorum, ama bizim Atay'la birlikte gelmeye başlamıştık, Cağaloğlu Meydan'ndaki Güllüşah Bacı'nın kitabevine. Biz o yıllarda Âşık İhsani'nin kırk beşlik plaklarını dinlerdik. 'Dehha Hassan, Dehha Hüseyn' falan

diye bugün komik gelen sözleri olan türküler söylerdi. Gerçi o zaman da komik geliyordu, dinlerken gülüyorduk ama devrimci diye kimse bir şey söyleyemiyordu. Neyse bu Güllüşah Bacı da, Âşık İhsani'nin ayrıldığı eşiymiş. Onun da plakları var. Hem de bu kitabevini işletiyor. Ne zaman gitsek kadın orda, bize de iyi davranıyor. Ondaki kitaplar almaya giderdik İstanbul'a, ilk böyle başladı, sonra ayağım başka yerlere de alıştı. 'Yeni Adımlar' diye iyi bir derginin çıktığını fark ettim. Onun eski sayılarını almak için bürosuna gittim falan. Bir de gelince sinemaya giderdim. Yaz aylarında eski yılların güzel filmleri yeniden gösterilirdi o yıllarda, onlara giderdim."

"Demek lise yıllarımızın yaz aylarında karşılaşabiliyorduk İstanbul'da. Ama ben pek İstanbul'da olmazdım. Genellikle Kumburgaz'da yazlıkta olurduk. Kapkara olurdu hep. Ama deniz suyu saçlarıma çok iyi gelirdi, hem rengi açılır, dalgaları artar, hem de yumuşacık olurdu. Babam oradan gelip giderdi işine, annem çoğunlukla kaytarır benimle kalırdı."

"Âşık İhsani ile olan maceram lisede bitmedi. Üniversiteye geldiğimizde hâlâ popülerdi, Harbiye'de Spor ve Sergi Sarayı'nda devrimci geceler yapılıyordu, bizler de gidiyorduk. Birinde o da vardı, sahneye çıkanlar arasında. Elindeki sazı bir tüfek gibi sallayarak çıkmıştı sahneye. Sonra da bu bir mavzerdir, içinde de şu kadar kurşun var, başlıyorum atmaya gibi bir giriş konuşması yapıp, 'Dehha Hassan, Dehha Hüsseyin' türküsünü söylemeye başlamıştı. Biz birkaç arkadaş, o geceye yanımızda bir şişe şarapla gitmiştik. Arkadaşlardan birinin, kâğıttan bardaklar yapmak gibi bir hüneri vardı. Kâğıttan bardak-

lara koyduğu şarapları bizlere sunuyordu. İçtiğimiz şarap da neşemizi artırmış olmalı, devrimci gecenin ruhundan iyice uzaklaşmış, artık bu denli ucuz bir solculuk karşısında gülüp eğlenerek geçirmiştik o geceyi.”

“Bizim lisedeki devrimci tipler, bana çok şablon görünürlerdi, o yüzden fazla bir ilişki kurmamıştım onlarla. Asıl üniversiteye başlayınca kendimi ilerici bir çevrenin içinde buldum. Önce öğrenci eylemleri, sonra okulların elden gitmesiyle kadın hareketinde çalışma. Öğretici deneyimlerdi benim için. Hele o gecekondu semtlerinde kadınlarla yüz yüze olmak, onların içinde yaşadıkları onca soruna karşı inanılmaz yaşama bağlılıkları. Doğrusu beni hayata karşı daha iyimser kıldı, o kadınlar arasında geçirdiğim dönem.”

“Bense ne öğrenci hareketlerinin içinde olabildim ne de toplumsal eylemlere fazla katılabildim. Yayıncılığa ilgi duyuyordum. Önce bizim gençlik dergisinde çalışmaya başladım. Derler ya, bu işin bir kez tozunu yuttun mu bırakamazsın diye, benimki de öyle oldu, matbaalarda mürekkep lekelerine bulanınca garip bir tutku doğuyor insanın içinde. Cağaloğlu neredeyse yurdum oldu; matbaalar, hamallar, kâğıtçılar, klişeciler, mücellitler, at arabası üzerinde matbaadan yayınevine, dağıtıcıya ya da depoya kitap taşıma... Hoşuma gidiyordu bütün bunlar...”

Yusuf’un konuşkanlığı mutlu etmişti Aslı’yı. Onu böyle yanında, dinlemeyi özlediğini düşünüyordu bir yandan. Hem konuştukça yolculuğun verdiği ağırlık duygusu kayboluyor, daha zinde hissediyordu kendisini.

Bu yüzden hiç suskunluk olsun istemiyor, hep yeni sorularla konuşmayı sürdürmeye çalışıyordu.

“Okulu nasıl bitirebildin?”

“Okul işgal altındaydı, derslere gitmek mümkün değil. Bulduğum notlardan falan sınav dönemleri biraz çalışıp sınava gidiyordum. Öyle öyle altı yılda bitti. O da bir gün askere gidersem diye elbet, er olmayayım diye. Ama şimdi herhalde asker kaçağıyım aynı zamanda. Mahkûmiyetim olduğu için, yakalanırsam askerliği de sakıncalı er olarak, kim bilir hangi sürgün birliğinde yaparım.”

“Bir de böyle bir sorunun var demek.”

“Annem de nedense en çok askerliğimi er olarak yapmamdan korkar. Dayım geç yaşta askere gidip çok çekmiş, o yüzden herhalde.”

“Hay Allah, yanımda bu kadar dertli biri olunca birden rahatsız oldum.”

“Hiç olma. Bir sorguda birinin ağzından kazara ismin çıkarsa, ertesi gün kendini içerde bulursun, bunu unutma. Hem sonra rahatlamak için daha çok erken, dediğim gibi bu işler daha on yıl böyle gider. Şu bana yaptığın iyilik bile dönüşte başını belaya sokabilir. Sakın unutma ve olabildiğince koru kendini.”

“Korkutma beni yaa, şurada güzel güzel gidiyoruz.”

“Korkutmak için değil, gerçekçi olman için söylüyorum.”

“Bir an içim ürperdi.”

Yusuf, konuyu değiştirebilmek için işaret parmağıyla yolun sol yanını gösterdi:

“Bak, senin otomobilin yapıldığı fabrika göründü. Bahçesinde satılmayı bekleyen yüzlerce sıra sıra kardeşi var.”

“A, burası olduğunu bilmiyordum.”

“Baksana, bahçe nasıl otomobil dolu. Belki de Türkiye’nin en büyük fabrikasıdır burası.”

Aslı yüzünde şımarık bir çocuğun mızımızlanmaya hazır haliyle, “Ben de Bursa’ya girerken şeftali bahçeleri göreceğimizi sanıyordum,” dedi.

“Eskidendi o ‘Yeşil Bursa’ efsanesi. Şimdi her yan fabrika. Yeşillikler, yol boyu gördüğümüz tepelerde kaldı. Bak karşı, uzak yamaçta gri bir sise gömülmüş yer de kent merkezi.”

“Ne kirliliği bu böyle yaz günü?”

“Egzos olmalı, kaloriferler yanmadığına göre.”

“Kışın kim bilir nasıl oluyordur.”

“Rüzgâr olmadığında kömür isisi altında boğuluyor kent.”

“Gerçi İstanbul da öyle, biz Boğaz’da olduğumuzdan pek hissetmiyoruz ama vapurla Eminönü’ne geldiğim günler, karşıdan hep gri bir sis altında görünüyor şehir.”

“O kadar canının derdine düşmüş ki herkes, kimse-nin durup havayı suyu düşünecek dermanı yok. Yalnız emekçiler değil, sermaye de can derdinde. Kapitalizm için varsa yoksa sermaye birikimi sağlamak. Bunca geç gelişmiş bir kapitalizmle ne kadar sermaye birikimi sağlanabilir bilemiyorum. Üstelik çok dar görüşlüler. Kapitalizmin gelişmesi için de özgürlüklere gereksinim vardır. Oysa onlar baskı yöntemleriyle semirmeye çalışıyorlar. İşçiden kesip, cebine ekleyecek de büyüyecek.”

“Bizim İtalyan Lisesi’nde bir tarih hocamız vardı, sin-
yor Giovanni. Biz ona Civan Bey derdik, o anlama geli-
yor. O hep şunu söylerdi, İtalya en güçlü yeraltı örgütle-
rinin var olduğu yerdir, ama aynı zamanda en güçlü de-
mokrasilerden birinin de var olduğu yerdir. Büyük güç-
lüklerle ancak büyük demokrasilerin başa çıkabileceğini
söylerdi.”

“Demokrasinin solcular için de ihtiyaç olduğunu sa-
nırım bizimkiler de yeni yeni anlamaya başlayacak.”

Kent girişinde başlayan trafik ışıklarında bir durup
bir kalkmaya başlamışlardı. Güneş yükseldikçe arabanın
içi daha çok ısınyordu. Yine bir ışıktaki hareket ederler-
ken, önlerinden kalkan kamyonun egzozundan çıkan
kara dumanlar, otomobilin içine dolup genizlerini yaktı.

“Öf,” dedi, Aslı, “çıksak şu şehirden de serin bir ağaç
altında mola versek. Ne çekilmez bir yer olmuş burası.”

“Az kaldı, garaja geldiğimizde yol ikiye ayrılacak: Sa-
ğa İzmir, sola Ankara yoluna. Biz hangisine gideceğiz?”

“Bozüyük, Kütahya, Afyon üzerinden daha kısa.
Öbür türlü bütün Ege sahilini dolaşmak gerekir, üç gün
sürer.”

“İnegöl’e kadar yolu biliyorum. Bizim köy de oralar-
da. Üstelik İnegöl’ü geçtiğimizde istediğin gibi serin
ağaçların altında mola verebileceğimiz yerler de bulabi-
leceğiz.”

“İşte bu beni biraz iyileştirdi. Kamyonların arasında
otomobil kullanmak için gaz maskesi gerekeceğini dü-
şünmemiştim.”

Bursa'nın merkezinden doğuya dönen yol, Turan ovası boyunca Doğu Anadolu'dan buralara göçmüş insanların yaptıkları, yapmakta oldukları, yarım yamalak, eğri büğrü yapıların arasından görülen, meyveleri çoktan toplanmış, yaprakları artık sarıya, kızıla dönmeye başlamış şeftali ağaçlarının oluşturduğu bahçeler arasından ilerliyordu. Bahçelerin bir görünüp bir kaybolduğu, kent mi köy mü belirsiz, kimliğini yitirmiş ya da bulamamış yapı sıralarının bitnek bilmez uzanışlarının sonunda yol, döne döne Turan eşiğine çıkmaya başladı.

Turan eşiği, yüksekliği iki bin beş yüz metreyi aşan Uludağ'ın dört yanına dağılan eteklerinden biriydi. Bursa, Yenişehir ve İnegöl düzlüklerini birbirinden ayıran bu yükselti, Yusuf'un çocukluk karabasanlarından biriydi. Anne ve babasıyla sık sık İnegöl'deki akrabalarını ziyarete giderler, o yıllarda bir buçuk saat süren bu yolu, bitmez tükenmez dönemeçler içinde türlü bulantılarla geçirirdi. Ahı Dağı diye yaka silkilirdi bu yoldan. Şimdi yeni açılan yolun bütün o dönemeçleri çok azaltmış olmasına şaşırdı.

"Bu Ahı Dağı'nın bizim aile tarihinde özel bir yeri vardır," dedi Yusuf, "anlatmamı ister misin?"

"Tabi."

"Kurtuluş Savaşı öncesinde Yunanlılar İnegöl'ü işgal ettiklerinde, annemin babası, kentteki tek dava vekiliy-

miş. Dava vekili, o zaman avukat gibi davalara giren kimselelere deniyor. Yemeye, içmeye meraklı bir adammış. Hükümet binasında her nasılsa bir gün Yunan kaymakamla tanışmışlar ve ahbap olmuşlar. Başlamışlar her akşam birlikte yiyip içmeye. Tam üç yıl sürmüş bu dostluk. Yunanlılar yenilip İnegöl'ü terk edecekleri zaman, dedem karısıyla o zaman daha kundakta olan iki çocuğunu, yani teyzemle annemi bir atlı arabaya bindirip, güvenlikte olsunlar diye Bursa'ya akrabaların yanına göndermiş. Fakat yolda hava bozmuş, kar bastırmış. İnegöl'e de, dedeme haber gelmiş, ailen Ahı Dağı'nda karlar içinde mahsur kaldı diye. Adamcağız bu haberle çılgına dönmüş, arkalarından yola çıkıp onları aramaya başlamış. Oysa kar bastırmadan onlar dağı aşip Bursa'ya varmışlarmış. Arkalarından dedem de Bursa'ya gelip onları bulmuş. Bu arada İnegöl'den Yunan ordusu çekilmiş, Türk ordusu gelmiş. Kimi kasabalılar, dedemin Yunan kaymakamla olan dostluğu nedeniyle Türk makamlarına, 'Sabri Bey de Yunan ordusuyla kaçtı,' diye ihbarda bulunmuşlar."

"Gerçekten de ilginç bir hikâyeymiş, sonra?"

"Sonra, dedem İnegöl'e dönünce gözaltına alınmış, yargılanmak üzere Mudanya'ya götürülmüş."

"Eee?"

"E'si, adamcağız kırk beş gün tek başına bir hücrede tutulmuş. Bu arada yargılanmaya gidenlerin de çıkışta asıldıklarını görüyormuş. Sonunda mahkemeye çıkarılmış, tabii, o zamanın olağanüstü mahkemelerinde, yargılanmış ve suçsuz olduğu anlaşılarak serbest bırakılmış."

“Rahatlamış yani adamcağız.”

“Yok, öyle değil. Sonrası da ilginç. İnegöl’e dönünce yine gündüz yazıhanesine gidip akşam evine geliyormuş, fakat o günden sonra tek bir kimsenin yüzüne bakmamış. Hiç kimseyle konuşmamış. Bağışlamamış yani kendisine bu iftirayı atan hemşerilerini. Akşam evine gelince yemek de yemez, leblebiyle rakı içermiş. Sonra da çok yaşamamış, genç yaşta ölmüş.”

“Geride kalanlar?”

“Olan onlara olmuş tabii. Anneannem iki çocukla kalmış ortada. Teyzem güzel kızmış, on altı yaşında evlenmiş, annem öğretmen okuluna gidiyormuş, okulu bırakmış, orada öğrendiğiyle dikiş dikip annesine bakmış, sonra da düzenli geliri olan biri diye babamla evlenmiş. Ölene dek anneannem hep bizim evde oturdu.”

Yol yeniden düzlüğe indiğinde İnegöllü köftecilerle mobilya üreticilerinin yoldan geçen müşterileri çekmeye yönelik tabelaları görülmeye başladı.

“Köfte yesek mi?” dedi Aslı, “acıkmadın mı?”

“Aman, şehre girmeyelim, bir tanıdık falan çıkar ya da kimlik kontrolü falan. Gözünü seveyim, durmadan geçelim, dediğim gibi bir yarım saat sonra sakın mola yerleri bulacağız merak etme.”

Aslı, bu sorusuyla Yusuf’u yeniden tedirgin ettiğine üzülmüştü ama umursamaz görünüp dudağını büktü, “Ben seni düşünerek önermiştim,” dedi, “yoksa acıktığımdan değil.”

Bu kez Yusuf, gönül almak istedi: “Sen yorulmadın mı, epeydir araba kullanıyorsun?”

“Aslında çok yol gelmedik ama, virajlar, kamyonlar falan biraz yordu. Sorun değil, bir süre daha giderim.”

İnegöl ve Yenişehir düzlüklerini sulayan Göksu, Ulu-dağ doruğunun hemen güneydoğusundaki Tepeltepe’nin yamaçlarından doğan Karadere, ayırake, Koca-köy ve Bedre sularının buluşmasıyla oluşur. Bu sular, doğar doğmaz yokuş aşığı koşan bir çocuğun coşkusunu içinde grl grl tepelerden ovaya akar. ylesine serin sulu, öylesine köpük köpük beyazdır ki görenin içinden mutlaka eğilip bir yudum içmek ya da yüzüne vurup serinlemek geçer.

Bu duygu yalnız insanlara özgü de değildir, Tepeltepe’den İnegöl Ovası’na inene dek yamaçlarda, vadilerde bütün bitkiler bu suların coşkusuyla kendilerinden geçerler. Kestane ağaçları o denli yükselir ki, aşığıdan bakan biri üst dalları ayırt edemez. ınarlar, grgenler, kayınlar, meşeler, ardıçlar, gknarlar, karaçamlar, kızılamlar, sarıamlar da onlardan aşığı kalmaz; dalları, gövdeleri, yaprakları birbirine karışa karışa bir yabanıl cennet ülkesi oluştururlar.

Suyun coşkusunu yalnız orman ağaçlarına değil, insan eliyle oluşturulan meyve ve sebze bahçelerindeki bitkilere de geçmiştir. Serin dağ suları meyve ağaçlarının köklerini öyle bir ürpertir ki, bu ağaçların meyveleri bütün öteki yörelerden daha geç, daha yavaş olgunlaşırlar. Olgunlaşmaları geciktikçe de meyvelerinin balları, suları, kokuları artar. Bu bahçelerde ağustos ayı sonlarında kavun büyüklüğüne ulaşan; tadı, kokusu bulunmaz şeftaliler, yumuşaklığı ile boğazdan iğnemedenden geiveren

frenkarmutları olgunlaşır. Dallar ve yapraklarla dolandıkları kazıkların çevresinde her biri, modern bir yontucunun yapıtına benzeyen yeşil koniler oluşturan Ayşekadın fasulyeleri; toplanıp, yağ, tuz, et, baharat gibi başka hiçbir şey eklenmeden kendi kendine tencereye konup pişirilse gene de dünyanın en lezzetli yemeği olur.

Tepelerden aşağı koşa koşa inen sular, beraberinde koca koca kayalar, irili ufaklı taşları da sürükler, getirir düzlüğün bir yerine bırakır. Suyun gücünden kimi köylerde küçük santrallar kurulmuştur. Köy kendi elektriğini değirmen gibi dönen bu tribünlerden sağlar.

Aslı'nın uçuk mavi renkli Murat 131'i İnegöl girişinde ovaya inmenin rahatlığı içinde dinginleşmiş Göksu üzerindeki köprüden geçti. Göksu biraz ileride Yenişehir Ovası'na açılırken, bu kez Domaniç Dağı'ndan kopup Bozüyük yolu boyunca gelen Aksu Deresi ile birleşecektir.

Aksu Deresi'nin açtığı vadi içinde, su şırıltılarının ve yüksek, gölgeli ağaçların dinginliği içinde İnegöl'ü Bozüyük'e bağlayan karayolu uzanır.

Demiryoluna, sanki başka bir dünyanın ulaşım aracıymış gibi Bursa ili toprakları içinde hiç rastlanmaz. O yüzlerce fabrikanın ürettiği mallar, başka kentlere, başka ülkelere, limanlara hep karayoluyla, kamyonlarla taşınır. İnsanlar evlerinden işlerine hep sıra sıra dizilen, üst üste, sıkış tepiş yığıldıkları otobüslerle getirilip götürülürler.

İnegöl'ü geçince yol bir ölçüde rahatlamış, gölgelik

vadide, açık camlardan gelen orman havası, giderek artan sıcaklığı unutturmuştu.

“Oylat” tabelasının görülmesiyle Yusuf, oturduğu koltukta dikildi, “İşte burada durabiliriz, çok güzel bir yer,” dedi.

Yol kıyısındaki ormanın içinde açılmış piknik alanına, yukarıdaki tepelerden birinde bulunan Oylat kaplıcalarının adı verilmişti. Mangallardan yayılan kızarmış et kokusu, Aslı’ya ne kadar aç olduğunu hissettiriyordu.

“Saat bir olmuş,” dedi, “aslında öğle yemeğini Afyon’da yeriz diye düşünmüştüm ama oraya en az iki saatimiz var, sen ne dersin, burada da çayla birer sandviç yiyip yola devam edelim mi, yoksa biz de bir mangal isteyip, şu dayanılmaz kokular içinde bir saat mı geçirelim?”

“Bence zaman geçirmeyelim.”

Daha bir sıraya oturur oturmaz, yumuk gözlü, altı yedi yaşlarında, uzun kollu gömleğinin üzerinde süveterli bir oğlan çocuğu, elinde hasır kamışlardan örülmüş küçük bir sepetle yanlarına yaklaştı.

“Çilek ister misin abi?”

“Bu mevsimde çilek mi olur,” dediği anda Yusuf, burnuna gelen keskin çilek kokusuyla sarsıldı.

“Ağabey bu dağ çileği, çok yükseklerde, karlar içinde oluyor, ondan mevsimi şimdi.”

Yusuf, çocuğun elindeki sepete baktı. İçinde koyu kırmızı, büyüklükleri böğürtleni geçmeyen, küçücük çilekler vardı. Kokuları her yanı sarmış olmasa, çilek olduklarına inanmak zordu.

“Kaça veriyorsun bu sepeti?”

“Beş lira ağabey.”

“Ver bakalım. Nerde yıkayacağız bunları?”

“Şurada çeşme var ağabey. İstersen reçel de yaparsın çok güzel olur ağabey.”

Aslı, önce birer, sonra peş peşe ağzına attığı çileklerin ardından, “Ben kokulu çilek diye Arnavutköy çileğini bilirdim ama böylesini ilk kez görüyorum. Burnum başka koku almaz oldu,” dedi.

Sepet bitene kadar soluksuz yemeyi sürdürdüler.

Vadi bitip de yol Bozüyük Ovası'na açıldığında bütün görünüm değişmişti. Ormanlar, akarsular, dağlar geride kalmış, kahverengi toprakların göz alabildiğine uzandığı bozkır başlamıştı.

Bursa'yı Ankara'ya, İstanbul'u da Sakarya ve Bilecik üzerinden Antalya'ya bağlayan yolların buluşup, tam ortasından geçtiği eski yüzlü, virane evlerin sıra sıra dizildiği, toz toprak içinde bir kasabaydı Bozüyük.

Birleşen yollar, çok sayıda otomobil, otobüs ve kamyonun da kent içindeki kırmızı ışıklarda uzun sıralar oluşturmalarına yol açmıştı.

Dur kalklar içinde kasaba bitince, o eski yüzlü kentle hiç uyuşmayan yepyeni, modern fabrika yapıları yol boyu sıra sıra dizilmişlerdi. Seramik, kâğıt, bisküvi, metal kablo üreten fabrikalar, başka bir dünyadan gelmişler gibi pırıl pırıldılar.

Bozkır yolu, Eskişehir'e doğru uzanan fabrika dizileri daha bitmeden sağa Kütahya ayrımı verdi.

Daha birkaç kilometre gitmemişlerdi ki, "İnönü" köyüne geldiler.

"Burası İnönü Savaşları'nın yapıldığı yerler olmasın," dedi Aslı.

"Öyle olmalı," dedi Yusuf, "bak bir tabela da Metris-tepe'yi gösteriyor. Bir yerden kulağımda kalmış, Kurtu-

luş Savaşı'nın cephelerinden biri.”

Güzel bir şey hatırlamanın yarattığı ışıkla yüzü aydınlandı Aslı'nın:

“Çok hoş sesi olan bir tarih öğretmenimiz vardı, sesi birden kulaklarımda çınladı, bazı sözleri kendine özgü vurgularla söylerdi, bak şimdi sık sık yinelediği sözü söyleyeceğim, Atatürk, İnönü'ye bu savaştan sonra kutlama telgrafı çekmiş. Şöyle: ‘Siz orada yalnızca düşmanı değil, aynı zamanda milletin makûs talihini de yendiniz.’”

Aslı'nın çıkarmaya çalıştığı gür erkek sesi komiğine gitmişti Yusuf'un.

“Desene Afyon'a dek senden özdeyişler duyacağız sık sık.”

Aslı, bu sözlerle, tarih öğretmenine duyduğu yakınlığı örtülü de olsa kıskanan Yusuf'u fark edemedi. Gözleri yine önlerinde beliren bir kamyonu geçebileceği uygun yol koşullarını arıyordu. Ufka uzanan bozkır düzlüğünde karşıdan gelen olmadığını görür görmez de solladı.

Yine önlerinde sıra sıra tepeler görülüyordu. Ekilebilen yerlerde ekinler çoktan kaldırılmış, kalan anızların sarı örtüsü bütün ufku sarmıştı. Ekilmeyen yerlerin yaban otları ve çıplak kayalardan oluşan sarı ve kahverengisi de bu renk uyumunu tamamlıyordu.

“Şimdi bir şey söyleyeceğim, şaşıracaksın, duyduğumda ben de şaşırmıştım,” dedi Aslı.

“Merak ettim.”

“Şu sapsarı görünüm sana bana bir zevk vermez değil mi, yeşillik olan yerleri severiz.”

“Öyle.”

“Annemin tanıdığı bir Alman ressam vardı. Yazları Türkiye’ye gelip, Anadolu’da böyle sararmış bozkır tarlalarına kurulur, bu renklerin resmini yapardı, bu renkleri Almanya’da bulamadığı için buraya geliyormuş. Düşünebiliyor musun adam yeşilden kaçıyor.”

“İnsan kendinde olmayana ilgi duyuyor herhalde. Biz de belki yeşilimiz az olduğundan yeşillığe ilgi duyuyoruz.”

“Bak şurada bir göl var.”

“Ne tuhaf bir göl, çevresinde tek bir ağaç yok.”

“Evet, çevresini hiç yeşertememiş olması garip. Suyun bittiği yerden sapsarı yamaçlar başlıyor.”

Çok geçmedi, bunun bir baraj gölü olduğu anlaşıldı. Devamında vadi içinde akan bir ırmak vardı ve ırmağın iki yanı salkımsöğütlerle kaplıydı.

Sakarya nehrine katılana kadar Porsuk çayı adıyla bilinen bu akarsuyun açığı vadi boyunca yol, döne döne Kütahya kentinin kurulu olduğu düzlüğe ulaştı.

Daha kente girmeden, ortalığı kaplayan sarı bir dumanla genizleri yandı. Ne olduğunu anlayamadan kapısındaki tabeladan alüminyum sülfat fabrikasının önünden geçtiklerini fark ettiler. Fabrikayı geçince duman da geçti.

Kent, merkezine yapılmış bir havuzun ortasına dikilmiş rengârenk dev bir porselen vazo ile porselen kenti olduğunu ilan ediyordu. Yukarıdaki bir yamaçtan kente bakan kale ise yaşlı ama çocuk kalmış insanların alçakgönüllülüğü içinde varlığını hissettiriyordu.

Kütahya'dan sonra yol Afyon'a dek, doksan kilometre boyunca tek bir yerleşim yeri görmeden, yaklaşık sekiz yüz metre yükseklikteki plato üzerinde, hafif tepelerin dalgalandırdığı iniş çıkışlarla süregeldi.

Yaz boyu yakıcı sıcakların erime derecesinde yumuşattığı asfalt, üzerine dökülen mucırları emmiş, üzerinden geçen ağır vasıtaların silindir görevi yapmasıyla da neredeyse soğuk asfalt denli pürüzsüz bir yüzeye kavuşmuştu. Murat 131, bu büyük ölçüde pürüzsüz yüzeyde sessizce akıp geçti.

Afyon'a geldiklerini, Ankara ve İzmir tabelalarıyla ikiye ayrılan yol ve hemen kavşakta kurulmuş, "İkbal Dinlenme Tesisleri"ni görmeleriyle fark ettiler.

"İşte geç ama güzel bir öğle yemeği bizi bekliyor," dedi Aslı, otomobilden iner inmez de baş dönmesiyle sallandı. Otomobilin içinde saatlerdir süren titreşimlerle, adımlarının ritmi birbirine uymamış, genç bedeni dengesini bulmakta zorlanmıştı.

Daha çok tatil dönüşünde olan insanlar vardı içerde.

Tandır kebabı ile pilav istediler, Yusuf ayran da içti, Aslı, beni uyutur diyerek kola istedi.

Uyuşmuş omuz kaslarını biraz gevşetebilmek için kollarını açıp kapayan Aslı, "Gücümün tükendiğini hissediyorum," dedi, "bu yemek ve mola biraz iyi geldi ama daha fazla da araba kullanamayacağım. Sen de kullanabilsen bu gece varırdık Kaş'a ama tek başıma imkânsız. Bak ne diyeceğim, iki yüz kilometre ötede Denizli, daha doğrusu Pamukkale var. Ben geçen yaz, kazı nedeniyle iki ayımı orada geçirdim. Kaldığımız pansiyonun sahip-

leriyle aram çok iyiydi. Metin ağabeyle eşi Hayriye Abla. Orada kalabiliriz bu gece. Güvende olacağından kuşkun olmasın, hem sana Pamukkale'yi gezdiririm, görmüş müydün daha önce?"

"Hayır."

"İyi işte, şu yeryüzünde görebileceğin en ilginç yerlerden biri. Bir doğa mucizesi olarak, hiç değilse resimlerini görmüşsündür, kat kat beyaz havuzlar, içlerinde süt mavisii sular, hem de üzerine kurulmuş Roma şehri Hierapolis. Ayrıca senin de dinlenip güç toplamaya ihtiyacın olacak." Son cümleyi söylerken kollarıyla kürek çekme hareketi yaparak Yusuf'a kaçış yöntemini hatırlattı.

"Sonra?"

"Sonra ertesi gün öğleye doğru dinlenmiş olarak yola çıksak, akşam Kaş'ta oluruz. Herhalde gece yarısını geçe de senin planın gerçekleşir."

"Sen ne yapacaksın, Kaş'ta kalacak mısın?"

"Nasıl olur, bilmiyorum. Hani suçluların suç yerinden ayrılamaması gibi bir şey vardır ya. Sanki kalmadan ben de dönsem, daha iyi olur gibi geliyor."

"Hemen İstanbul'a mı döneceksin?"

"Yok, hemen dönmem de dikkat çeker. Belki Bodrum'a giderim. Orada mutlaka bir iki arkadaşla rastlarım, birkaç gün oyalanıp öyle dönerim."

"Bence de öylesi daha iyi. Hem biraz da dinlenmiş olursun. Epey yorulacaksın böyle sürekli direksiyon başında."

"Kaş'a vardığımızda, nerede duracağız, yani nerde seni denize indireceğiz falan, bunlar belli mi?"

“Daha önce hiç gitmedim. Ama küçük bir yer olduğu belli. İşte tam içine girmeden, göze görünmeyecek ıssız bir yerden çıkarım denize. Haritaya baktım, ada tam karşıda. Neredeyse yüzölerek bile geçilebilirmiş gibi görünüyor. Bir de Allah vere de ay falan olmasa.”

Aslı ne yemeğin ne de aldıkları benzinin parasını Yusuf'a ödetmedi.

Bir anneye mi, yoksa bir patrona mı daha çok benzediğini düşündü Yusuf.

İzmir yönüne beş kilometre gittikten sonra yol güneşe, Denizli-Antalya yönüne döndü.

Sağlı sollu abideler arasından geçiyorlardı.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kilit çarpışmaları 26 Ağustos sabahı 5.30'da topçu ateşiyle başlayıp “Kocatepe'den Afyon'a” doğru olmuştu.

Şimdi çamlarla kaplı, her birine o günlerin anısına abidelerin dikildiği bu tepeler; Kalecik, Belen, Tınaztepe, Kılıçaslan, Erkmen, Çiğiltepe, Ballı Kaya, Sinan Paşa, Kırka, Çalköy, Küçükköy, Eğret tepeleri her biri ayrı ayrı çarpışmalarla ele geçirilmiş, ertesi gün 27 Ağustos'ta, öğleden sonra saat beşte Afyon, ateşler içinde geri alınmıştı.

Üç gün sonra, 30 Ağustos günü ise Dumlupınar'da son darbe vurulacaktı.

Tepeleri Ulusal Kurtuluş Savaşı anılarıyla dolu bu bölgenin ovalarında ise üç bin yıldır, yeryüzünün en değerli afyonları yetişiyordu.

Homeros'un *İlyada* ve *Odysseia* destanlarında acıları dindiren ilaç olarak tanımlanmıştı afyon. Eczacılık ve sanayide kullanılmaya başlamasıyla Avrupalı tüccarlar, 1830'larda Anadolu'dan tonlarca afyon almaya başladılar.

İç Anadolu, Ege ve Akdeniz bölgelerinin kesiştiği bu yörede oluşan karma iklim koşulları bu benzersiz bitkinin yetişmesi için gerekli ortamı sağlıyordu. Yanı sıra bu bitkinin yetiştirilmesi, yüzyıllardır kuşaktan kuşağa aktarılan el hünerine de dayanıyor.

Sonbahar ayları başladığında serpme yöntemi ile tohumlar toprağa bırakılır. Toprağın bu sırada nemli olması gerekir. Serpmenin başarılı olabilmesi de tohumu tarlaya savuranın el hünerine bağlıdır. Bir dönüme bir kilogram tohum usta ellerde öyle bir serpilir ki fideler boy vermeye başladığında makineyle dizilmiş gibi düzgün sıralar ortaya çıkar.

Fideler, mayıs temmuz arası çiçeklenene dek üç dört kez çapalanarak bakımları yapılır. Kimi afyonlar beyaz, kimileri eflatun-mor çiçek açar.

İşte bu çiçeklenme dönemi, şu yeryüzünde rastlanabilecek en güzel görüntüleri sunar insanoğluna.

Yaz başında birer lale sapı gibi uzayan fidelerin ucunda yine laleyi andıran çiçekler açar.

Buralara yolu düşenlerin gözlerine sunulan bu cüm-büş, bembeyaz, mosmor ya da iki rengin birbirine karıştığı uçsuz bucaksız bir yeryüzüdür. Her şeyden vazgeçip günün her saatinde, güneşin ışınlarının değişmesiyle değişen ya da gece karanlığını aydınlatan çiçeklerin ışığında onlara bakarak günler, geceler geçirir, bu dünyaya iş-

te bu çiçeklere bakmaya gelmişim diyebilirsiniz.

Aslında çiçeklerin de size ayıracak çok zamanı yoktur. Bu dünya hepimiz için kısa bir konaklama yeridir. Afyon çiçekleri de kısa sürede dökülürler ve altlarından kelleler ortaya çıkar. Kellelerin olgunluğunu anlayabilmek, kıvama gelip gelmediklerini bilebilmek de yine çiftçilerin el ve göz hünerlerine bağlıdır.

Biz dışardan bakanlar için çiçekler ne denli heyecan yarattıysa, çiftçiler için de kellelerin olgunlaşması aynı heyecanı yaratır. Artık iş çizicilerdedir. Elleri çizim yapacakları özel bıçaklarını alıp, afyon kellelerine yaklaşırlar. Artık ustasına göre, kimi kavis, kimi yan kavis, kimi de daire biçiminde kellelere bıçak atıp çizerler. Çizerken bıçağın ne kadar derine sokulacağı da yine ayrı bir ustalıktır. Zira kellenin bütünlüğü zedelenmemeli, yalnızca dış yüzeydeki süt damarları kesilmelidir.

Çizilen yerlerden o gün ve o gece sabaha dek süt gibi bembeyaz afyon sızar. Hava aldıkça katulaşıp kelle üzerinde yapışıp kalırlar.

Sızan afyonlar ertesi sabah çakı ile sıyrılarak toplanır. Çakı ucunun ıslak olması gerekir ki kelle iyi sıyrılsın. Bunun için toplayıcılar arada bir dilleriyle çakılının ağzını ıslatırlar ve en taze afyonun da böylelikle ucundan tadına bakmış olurlar.

Avuçta biriken ürünler ceviz büyüklüğüne gelince belde asılı kaba konur, sonra biraz kurutulup dinlendirilir, sonra yoğrulup topak yapılarak haşhaş yapraklarına sarılır ve satışa hazır hale gelir.

Geride kalan kelleler ne olur dersanız, içlerinden olgunlaşmış tohumlar alınır. Bir kısmı seneye ekilmek

üzere tohumluk olarak saklanır. Kalanı yağı çıkarılarak kullanılır, küspesinden de hayvan yemi yapılır.

Öğle sıcağı iyice basmıştı. Açık camlardan içeri giren hava, yakıcı bir sıcaktan başka bir şey getirmiyordu. Aslı diri kalabilmek için yanlarına aldıkları soğuk su şişesini ikide bir ağzına götürüyor, dudaklarının kenarından sızan su damlaları boynunu geçip bluzunu ıslatana dek göğsüne iniyordu.

“Pansiyonda beni nasıl tanıtacaksın?” diye sordu Yusuf.

“Meraklanma, Antalya’ya kazıya gittiğimizi, senin de arkeolog olduğunu, Pamukkale’deki çalışmaları sana göstermek için buraya uğradığımızı söylerim.”

“Yutarlar mı?”

“Yutmasalar da ne önemi var. Beni tanıyorlar ve seviyorlar. Konuk olacağız. Odanın ve yiyeceğimiz yemeğin parasını ödeyeceğiz. Alışveriş varsa, sorular önemini yitirir. Altın kural budur, meraklanma. Hem ne cana yakın insanlar olduklarını da göreceksin.”

“Çekiniyorum yine de.”

“Çekinme. Hem şu yola çıktığımızdan beri içine girdiğin içe dönük havadan da çık. Bak güzel bir yolculuk yapıyoruz, güzel bir yer göreceğiz. Bunu düşün. Öteki sorunları düşünerek çözebilecek durumda değilsin nasılsa.”

“Haklısın ama elimde değil. Düşüncelerim kayıp kayıp gidiyor.”

“Gitmesin. Bak şimdi Dinar’a geliyoruz. Oradan Ege’ye doğru batıya döneceğiz. Coğrafya değişecek, Ege’nin yeşilliği başlayacak.”

“Yarın bu yola mı geri döneceğiz.”

“Hayır, Denizli’den güneye doğru, yayla yolu denilen bir yol var, oradan gideriz. Fethiye ile Kalkan arasına çıkıyor. Oradan da Kaş çok yakın.”

“Ne kadar sürer dersin?”

“Beş saati bulur. Ama yine mola falan verip, dinlenmiş varırız Kaş’a. Sana yarın gece enerji gerekecek.”

“Gece daha rahat olacağını düşünüyorum. Hava serin olur. Gündüz kadar enerji harcamam.”

Dinar sapağında ikiye ayrılan yol, kuzey-güney doğrultusundan ayrılıp batıya döndü. Dinar'dan Dazkırı'ya, oradan Çardak'a dek ekini kaldırılmış anızları duran sapsarı tarlaların inişli çıkışlı dalgaları arasında ilerlediler. Yol, büyük kentleri birbirine bağlayan bir ana güzergâh olmaktan çıkmış, hafif eğimli yeryüzü biçimleri arasında akan bir köy yolunu andırıyordu.

Solda Acıgöl'ün görünmesiyle yol da düzleşti. Öte yanında, Torosların buralara dek sokulmuş yüksek tepelerinin uzanması, göle, derin bir kuyunun dibinde görülen sulara özgü karanlık bir pırıltı katıyordu.

Sütlü kahve renginde, kumlu olduğu izlenimi veren topraklarla birlikte önce bağlar, ardından da pamuk tarlaları görünmeye başladı.

Bağlarda, kazıklar üzerinde ayağa kaldırılmış asma dallarından, olgunlaşmış kara üzüm salkımları sarkıyordu.

Pamuk tarlalarında sıra sıra dizilmiş bodur çalı görünümündeki bitkilerse sarı beyaz renkli çiçekler açmıştı. Tarlalar arasındaki kanallarda akan sular, toprağa yaşam enerjisi dağıtmak için dolaşan esin perileri gibi havaya sevinç saçıyorlardı. Bu çiçekler çok geçmeden kurumaya yüz tutacak, suları çekilip kurudukça kahverengi dal ve kozalakların arasından beyaz beyaz pamuklar ortaya çıkacaktı.

Yılın bu mevsiminde artık pamuk üreticileriyle doğa arasında inanılmaz bir kaçgöç yarışı başlar. Üreticiler, ilk yağmurlar düşmeden olabildiğince çok pamuk toplayabilme telaşına düşerler. İlk toplanan pamuk en kalitelidir ve en yüksek fiyattan satılır. Oysa yağmur düştüğünde pamuklar ıslanır ve değeri çok düşer. O yüzden ne yapılıp yapılmalı, aylar boyu emek verilen, gübrelenen, çapalanan, sulanan pamuklar yağmur düşmeden derlenmelidir.

Yolun sağında, bir yokuşu çıkarken beliriveren; terk edilmiş, kendi halinde öylece çevresindeki otlarla ve toprakla sarmaş dolaş yaşayan taş yapıyı görünce Aslı, ani bir hareketle yolun kıyısına yanaşıp durdu.

“Şu yapıyı görüyor musun?” dedi, “Akhan. Bir Selçuklu yapısı. 1200’lerde yapılmış. Neredeyse sekiz yüz yıllık. Bu yolun o zamanlar da kullanıldığını gösteren önemli bir konaklama yeri. İç Anadolu’dan Ege kıyılarına yolculuk edenler, Ege Bölgesi’nin başladığı bu noktada mola veriyorlarmış. Mimari özellikleriyle de ünlü bir yapı. Ama gördüğün gibi bakımsız. Ziyarete de açık değil zaten.”

Yusuf, düşünceli düşünceli, kafasının başka yerde olduğu belli başını salladı.

“Anlaşıldı, senin de böyle şeyleri düşünecek halin yok. Haklısın da. Ama Pamukkale’ye geldiğinde öyle düşünmeyeceğine eminim.”

Denizli kent girişinde Pamukkale’nin on dört kilometre olduğunu gösteren sarı yol tabelasından sağa sa-

pıldığında Çürüksu Çayı'nın suladığı Denizli Ovası boydan boya aşılarak Çökelez Dağı'nın eteklerindeki Pamukkale'nin beyaza bürünmüş yamaçlarına ulaşılır.

Ova boydan boya pamuk tarlalarıyla kaplıdır, yol boyu sağlıklı çocuklar gibi dizilmiş topçamlar ile koyu pembe ve beyaz çiçekli dallarını deli bitkiler gibi dört bir yana dağıtmış zakkumlar, yolculara güzel bir yere geldiklerinin müjdesini verir.

Kaç kez geçerseniz geçin bu yoldan, hep ilk kez görüyormuşçasına bir heyecan kaplar içinizi. Nedir bu heyecanı yaratan, sonsuz genişlikte uzanan pamuk tarlaları mı, simsiyah asfaltın kıyısındaki yeşil çamlar, pembe zakkumlar mı, biraz sonra ulaşacağınız bembeyaz yamaç mı bilemezsiniz. Bildiğiniz hiç dinmeyen o yol heyecanı, o yürek kabarmasıdır.

Yusuf'un iç sıkıntısı bu yola girdiklerinden beri dağılmış gibiydi. Önüne eğik, yarı uykuluymuş gibi duran başını doğrultmuş, çevresine bakınır, açık camlardan içeri dolan kır havasını ciğerlerine daha bir derin çeker olmuştu. Doğadaki canlılık belirtileri ona uyarıcı etki yapmıştı.

“Aa, Aslı Hanım!” diye, başından uçuşan feraceyi çekiştire çekiştire, şaşkın, avlu kapısına koştu Hayriye. Şalvar giymiş olsa da etli butlu kalça ve göbeği iki yana sallanarak yürüyordu.

Kollarını açıp kucakladı Aslı'yı. Gözlerinden boncuk boncuk sevinç ışıkları saçarken, “Hoş geldiniz, hoş geldiniz,” diyordu bir yandan da. “Hoş geldiniz”lerden birini Aslı'ya, ötekini yan gözle süzdüğü Yusuf'a söylüyordu.

“Buyurun, buyurun,” diye bahçe içinde yol gösterdi. Kapısında, “Kale pansiyon” yazsa da beş altı odalı, iki katlı bir evdi Yusuf’un gördüğü. Bahçedeki nar ağacı, üzerinde kızarmış, kimileri çatlamış meyvelerinin ağırlığıyla yerlere dek sarkan dallarıyla rahatlık duygusu uyandırıyordu kapıdan girenlerde. Artık meyvesi kalmamış, yaprakları yer yer sarıya dönmüş incir ağacı ise yaklaşan sonbaharı anımsatmak istiyordu belki ama pamuklar sıcağa gereksinim duyardı ve buralarda yaz yakın bir zamanda bitecek gibi görünmüyordu.

Bahçenin bir köşesindeki ocakta, bostan patlıcanlarını közlemekle uğraşan Metin, simsiyah saçlarıyla bütünleşen koyu esmer yüzünde birikmiş terlerini silip yanlarına yaklaşırken eski dostlarla yeniden karşılaşmanın sevinciyle parlamıştı yüzü. O da Yusuf sanki yokmuş gibi Aslı’ya coşkuyla sarıldı.

Aslı, “Aslında Antalya’ya gidiyoruz, yine bir çalışma için. Geçerken arkadaşşıma Pamukkale’yi göstereyim istedim,” dedi.

“Tabi, tabi, hoş geldiniz, hele bir çay içelim, gezersiniz,” dedi Metin, “birkaç Alman turist var bizde de, bak patlıcanları közlüyorum, başka istediğiniz bir şey varsa onu da yapayım akşama.”

“Çöp şişlerini de özledim vallahi,” dedi Aslı.

“Senin İtalyanlar bu yıl erken döndüler, eylül daha girmemişti bile, işleri çıkmış. Ama gene de kaldılar iki aya yakın. Onlar varken, başka müşteri de almadım. Her sabah sorardım senin hoca, sinyor Pietro’ya, akşama ne istersin diye, o da her gün patlıcan közleme derdi.”

“Haklı adam, baksana şu ocaktan gelen kokulara, dayanılır gibi değil.”

“E nasıl oldu, senin okul, bitti inşallah?”

“Bitti, bitti. Şimdi Boğaziçi’nde yüksek lisansa başladım, ama arkeoloji değil de eski Yunanca ve Latince üzerine. Bu toza toprağa bulanma işi pek sarmadı beni. Hatırlarsan burada az çekmedim.”

“Öyle öyle, toz toprak içinde gelirdiniz her akşam. Güneşten de kapkara olmuştun, gören seni Denizlili sanırdı hani.”

“Eh, Denizlililer gibi konuşmaya da başlamıştım zaten.”

“Evet, İtalyanla İtalyanca, Denizliliyle Denizlice. Az faydan olmamıştı bizi de o yıl.”

Yusuf gülümsemesini tutamadı, e takısı yerine i kullanıldığını fark edince. Aslı onun neye güldüğünü anlayarak, “Bizi müsaade, şu yukarıyı gezip gelelim de, yemekte bol bol konuşuruz,” dedi.

Tam çıkmak üzereyken de, “Var değil mi bize bir oda?”

“Olmaz mı, sen meraklanma ben hazır ederim,” dedi muzipçe gülümseyerek Hayriye.

Akşamüzeri güneş epey inmiş olmasına karşın, günün sıcaklığı azalmamıştı. Beyaz yamacı, ortasından geçerek ikiye ayıran asfalt yoldan Aslı'yla Yusuf yukarı doğru yürüdüler. Yamacın yukarısında görülen servi ağaçları ve palmiyeler bu beyaz su cennetine bir de Akdeniz havası katıyordu.

İki yanda kat kat merdivenler oluşturmuş havuzcuklardan içleri su dolu olanlar maviyle beyaz arası, görende saflık duygusu uyandıran bir rüya rengine bürünmüşlerdi. Sulara vuran güneş ışıkları gün batımı yaklaştıkça havuzcukların içinde sarı turuncu oyunlar yaratıyordu.

“Burası bir doğa mucizesi,” dedi, Aslı, “bu traverten denilen kat kat beyaz havuzcuklar bir fay kırığından yer yüzüne çıkan sulardaki kalsiyum karbonatın havayla karşılaşınca çökmesiyle oluşuyor. Yukarıda ise burada kurulmuş bir eski çağ kenti var.”

Yusuf, travertenlerin üzerinde sıra sıra dizilmiş otel tabelalarına bakarak, “Bunlar da mı eski çağ kentinden kalma?” diye sordu.

“Onlar, hem bu güzel görünümü, hem de şifalı kaynak sularını pazarlayan tüccarlar. Kaldırılmaları için uğraşanlar var ama biliyorsun para sahiplerine karşı haklı olabilmek zor. Gel istersen birinin bahçesine girelim.”

Bahçesine girdikleri otelin odaları öylesine traver-

tenlerin içine yapılmıştı ki, odasının önündeki balkondan ayağını uzatan traverten havuzlarına girebiliyordu. Otel odalarının çevresini de yüksek palmiye ağaçları örtmüştü. Çok güzel bir görünümdü: beyaz havuzcuklar, içlerinde uçuk mavi sular, tek katlı, sevimli otel odaları ve hepsini kuşatan şemsiyeler gibi palmiyeler... Oteli yapan, travertenlerin üzerine oturtmuş, suları da otelin içinden geçecek biçimde düzenlemişti.

Özel İdare Moteli ise daha da ilginçti: Su kaynağının tam çevresine kurulmuştu. Ortasındaki büyük yüzme havuzunda kaynak suyuna girenler, aynı zamanda antik kentten kalma mermer sütunlar, heykeller arasında yürüyorlardı. Havuzu çevreleyen zakkum ve palmiyeler de bu çağlar üstü mekânı daha da inanılmaz kılıyordu. Havuzdan çıkanlar, ağaçların altında çay kahve içip, yiyecek de bulabiliyorlardı.

“Bergama Kralı II. Eumenes’in (MÖ 197-159), kurduğu kente Bergama’nın kurucusu Telephos’un eşi, Amazonlar kraliçesi Hiera’nın adından dolayı Hierapolis denmiş. MS 60 yılında büyük bir depremle yıkılan kent, dönemin Roma İmparatoru Neron’un ilgisiyle ızgara planlı bir kent olarak yeniden kurulmuş. O zamanlarda Anadolu’nun iç ve güney kesimlerini batıya bağlayan yollar buradan geçtiğinden kent ikinci ve üçüncü yüzyıllarda altın çağını yaşamış. Anıtsal çeşmeler, hamamlar, kapılar, surlar, mezarlar, tiyatro hep bu altın çağın izlerini taşıyor. Nüfusu büyük oranda Yahudilerden oluşan kent, dokuma ürünleriyle bütün Anadolu’da ve

Roma'da ünlenmişti. Hierapolisli bir tüccarın bu dönemde yaşamı boyunca ticaret amacıyla tam altmış kez Roma'ya gidip geldiği bilinmekte.”

Aslı'dan dinledikleri yavaş yavaş Yusuf'u başka bir dünyaya çekiyordu. Her yandan fışkıran, çeşitli yönlere akan sulardan kimileri de sanki bedeninden geçip iç dünyasını arıyordu.

“Şu müze yapısını görüyor musun,” diye sürdürdü Aslı, “Hadrianus'un yaptırttığı tam on beş bin metreka-re genişliğinde bir hamamdır aslında. Öyle muhteşem bir hamam ki, içinde soyunma, yıkanma, sıcaklık, yüzme havuzu gibi bölümlerin yanı sıra kütüphanesi, spor salonları, eğitim bölümleri de vardır. Sanki hamam değil, bir kültür merkezi gibi yapılmıştır. İnsanların yıkanıp temizlenmesinin yanında spor yapma, okuma gibi gereksinimlerinin de karşılandığı bir yaşam alanı. Bu özelliğiyle bütün Roma hamamları içinde en anıtsal olanlarından biri.

“Ama benim bu kentte en sevdiğim yapı tiyatro. Şu yolun sonunda, şimdi seni oraya götüreceğim. Benim her görüşte soluğum kesilir, bakalım sen nasıl bulacaksın?”

Aslı konuşurken, Yusuf, içinden akıp geçen suların verdiği rahatlamayla kendi kendine düşünüyordu:

“Şu anda, burada yaşadığım şeyi nasıl tanımlayabilirim? Yıllar boyu sevdiğim ama doğru dürüst göremediğim bir insanla, Anadolu'da bir dağ başında çağlar ötesinden gelen bir ören yerini geziyorum. Yanımda uzun

zamandır birlikte olduğum bir insan gibi rahat. Sanki hep birlikte yaşıyormuşuz da şimdi de gezmeye çıkmışız gibi. Evet, uzun zamandır iç dünyamda onunlayım, hep onu düşündüm, demek o da... Yoksa nasıl burada, bu halde olurduk? Oysa yarın bu saatlerde belki de bir daha birbirimizi hiç görmemek üzere ayrılacağız. Başıma bir şey gelmeden karşıya geçebilirsem, sonra başka ülkeler, başka insanlar, kim bilir neler bekliyor beni. Ya o ne olacak? Dönüşünde nasıl bir hayat bekliyor onu? Yine beni düşünecek mi? Ya ben, ben onu gittiğim yerlerde düşünmeyi sürdüreceğim miyim?

“İnanılmaz bir şey var şu yaşadığım anda. O denli inanılmaz ki, başka bir dünyada gibiyim. Daha bu sabaha dek, bir evde tek başıma gizleniyordum. Ne sokağa çıkabiliyor, ne kimseyi arayıp sorabiliyordum. Bir kararla neler açıldı önümde ve kim bilir neler açılacak? Hayat dediğimiz böyle bir şey mi, hep açılıp kapanan kapılar? Heyecanla, merakla beklediğimiz önümüzdeki kapılar...”

Tiyatroya girip, sahne yuvarlağının ortasında başını kaldırıp, elli sıra boyunca yarım daire biçiminde yükselen oturma yerlerine bakınca başı döndü Yusuf'un. Oturma yerlerinin ön bölümünde, ortada tahta benzeren kral ya da kent yöneticilerinin oturması için gösterişli bir loca vardı.

“Biraz da bu yana bak,” dedi Aslı, “asıl sanat sahne arkasında.”

Gerçekten de sahne arkasında yükselen duvar, çeşitli sütunlar, kabartmalar ile süslüydü. Ama bu süsler sahne gerisine inanılmaz bir görkem katıyordu. Önce sah-

nenin arkası sütunlarla yükseltilmişti. Bu sütunların üzerinde ikinci bir kat ve onların arkasında da tiyatronun yarım dairesini kapatan düz, kalın ve yüksek bir duvar bütün görkemiyle yükseliyordu.

Aslı anlatıyordu:

“Şu ön cephe var ya, tam doksan bir metre. Anadolu’da bu denli ayakta kalabilmiş az tiyatro vardır. Şu kabartmalara baksana. Her biri birer masal ya da öykü anlatıyor bunların ve her biri ne kadar lirik. Kiminde Dionysos eğlenceleri, kiminde müzik yarışmaları, kiminde geyik avları, mitolojik olaylar... Günlerce baksa – ki ben burada çalıştığım süre boyunca her gün şaşkın şaşkın gelip seyretmiştim bunları – yine de doymaz insan, öylesine güzel. Bu güzelliği onlara veren şey nedir dersin onu bilemiyorum. Güzeli görmek kolay ama onu güzel kılan nedeni anlayabilmek zor. Çünkü hepimiz başka başka nedenlerle güzele güzel diyoruz. Ama bence güzel bir şeyin bu kadar yalın olması hayranlık uyandırıcı.”

Yusuf düşünüyordu:

“Bu kentten, yapılardan utanç duymalıyım belki de. Şu an bir rastlantı sonucu buradayım. İki yıl önce ülkeyi kurtaracaktık, oysa ülke denen şeyin ne olduğunun bile ayrımında değildik. İşte ülkemiz, burası, binlerce yıllık kültürlerin üzerinde yaşayan bizler. Ne bu topraklardan haberimiz var, ne insanlardan? Birkaç dergi ve kitap yayımlamakla iktidara geleceğimizi düşündük. Gelsek ne olacaktı? Bu sonsuz pamuk tarlalarında, bu her yanından nar ağaçları, incirler, üzümler fışkıran ovada neyi,

nasıl değiştirebilirdik?

“Köylünün tarlasını al elinden kamu alanı yap.

“Sonra?

“Ne katkısı olabilir bunun üretime?

“Kendi tarlasında çalışan köylü kimseyi sömürmüyor ki! Hatta ürettiğini satarken sömürölüyor. Aracılar, tüccarlar yok pahasına alıp, başkalarına satarken asıl büyük kazanç oluşuyor.

“Tarlalar kamulaşırsa köylüler sabah dokuz, akşam beş mi çalışacaklar? Her an ilgi ve bakım isteyen toprakla böyle bir memuriyet ilişkisi kurulabilir mi? Kurulsa da toprak bunu kabul eder mi?

“Böyle bir ilişkide toprağı sevmenin şehveti sürer mi?”

Dönüp yeniden travertenlerin başına geldiklerinde gün batıyordu. Gökyüzü turunculaşmış, güneşin sarıdan hızla kıızıla dönmekte olan yuvarlağı, ufuktaki mor dağlarla kucaklaşmaya hazırlanıyordu.

Ufuk çizgisine dek önlerinde uzanan uçsuz bucaksız ovada, toprak gün boyu güneşten emdiği ısıyı dışa vuruyordu. Düzlük, sisi andıran bir uçuk mavi buhar tabakasıyla örtölüydü. O toprakların üzerinde şu anda kim bilir kaç kişi çalışıyordu ama buradan sanki yeryüzü yeni yaratılmış, hiç dokunulmamış gibi sessizlik içinde görölüyordu.

Sisle kaplı yeşil örtünün nereleri bodur pamuk bitkisinin çalıları, nereleri nar, incir ağaçları, asmalarla kaplı, ayırt etmek olanaksızdı.

Güneşin turuncu ışıklarının mor dağlara çarpıp beyaz travertenlere, onların içindeki uçuk mavi su birikintilerine vurmasıyla oluşan ışık oyunları her an yeni bir görüntünün ortaya çıkmasına neden oluyordu. Seyrine doyum olmayan bu süreç, güneşin yitip karanlığın çöküşüne dek sürdü.

Karanlığın inmesi, o ana dek fark edilmeyen yeni bir görünümü ortaya çıkardı: Ova boyunca dizilen kentlerin ışıkları bir uçtan bir uca bütün vadiyi ağustos böceği salgınına uğramışçasına yanıp sönen ışık kümelerine boğmuştu: En doğuda Honaz, ortada Denizli, daha batıda Sarayköy, Buldan ve Babadağ'ın ışıkları, bu terastan bakanlara karşılarında uçsuz bucaksız bir metropol bulunduğu duygusu uyandırıyor.

Haksız da sayılmazdı bu duyguya kapılanlar: Tunç çağından bu yana vadi, insanoğlunun vazgeçemediği yerlerden biri olmuştu. Hele Büyük İskender'in buraları almasıyla başlayan Helenistik dönemle, ardından gelen Roma döneminde altın çağını yaşamış, bugünkü kent dizilişi gibi peş peşe yeni kentler kurulmuştu. Ovadaki Laodikeia kentinin güney kapısının adı Suriye Kapısı'ydı. Bu kapıdan çıkan yol Ortadoğu'ya dek uzanmaktaydı. Nitekim Hristiyanlık da yöreye aynı yolu izleyerek gelip yayılmıştı.

Kale Pansiyon'un bahçesindeki nar ağacının altına iki kişilik bir masa hazırlanmıştı. Aslı'yla Yusuf masaya oturur oturmaz koca bir tabak içinde, közlenmiş bostan patlıcanlarından biri bütün olarak uzatılmış, üzerine yi-

ne közlendikten sonra doğranmış domatesle, sarımsak, zeytinyağı ve sirke dökülmüştü. Henüz ılıkılığı kaybolmamış patlıcanın içinden yükselen kokular gecenin içinde farklı bir dünyanın kapılarını açar gibiydi.

Ayrıca domatesli biberli bir salata daha geldi. Bir tabak asma yapraklarına sarılmış dolma, biraz da kamışlara dizilmiş çöp şiş. Öteki büyük masada yedi-sekiz Alman, biralarından gelen yiyeceklere güçlkle yer açıyorlardı ama yeme hızlarından yemekleri çok beğendikleri anlaşılıyordu.

Ne Hayriye ne de Metin, fazla gelip gitmediler; doymak bilmeyen Almanlara yiyecek yetiştirebilmek için koşturuyorlardı. Hayriye, ocaktaki sacın üzerine açtığı yufkaları seriyor, sonra peynir ve otlardan oluşan bir iç koyup onu katlayıp yağlayarak gözlemeler yapıyordu. Birer tane Aslı'yla Yusuf'a da getirdiler. Almanlara yeni bir şişeleri gelirken onlara da birer bardak çay geldi, gözlemelerin yanına, sonra da ikinci, üçüncü bardaklar...

Odaya girdiklerinde, Aslı, kendinden beklemediği bir harekede ışığı yakmasına izin vermeden sarılıp Yusuf'u öptü. Kar sularıyla hatırladığı dudaklarda yaz güneşinin tuzunu hissetti.

Yusuf, yola çıktıklarından beri hasta gibiydi. Ne konuşmasında, ne davranışlarında genç, sağlıklı bir insanın izi görülüyordu. İçinde bulunduğu kaçak ruh hali, bilinmezlikler, yol yorgunluğu, antik kentte gördükleri... Sanki hepsinin birden oluşturduğu bir sersemlik gelip çökmüştü üzerine.

Aslı'nın öpüşünü de biraz şaşkınlık, biraz çekingenlikle karşıladı. Onun dudaklarından kendi bedenine yayılan yaşam enerjisi içini doldurdu. Annesinin rahminde çıktığı anda ilk kez soluk alan bir bebeğin iç çekişi gibi derin bir nefes aldı.

Dudakları birbirinden ayrılmadan bir süre öylece kaldılar. Yusuf'un, Aslı'nın boynuna değen parmak uçları yanıyordu. Aslı'nın kolları da Yusuf'un boynundaydı. Yatağa uzandıklarında da usulca öpüşüyorlardı. Aylar, yıllar boyu beklenmiş o öpücüğün gerçekleştiğine inanmıyormuş gibi arada derin soluklar ala ala, sonsuz, tükenmez...

Dudak dudağa olmak, ikisinin bir arada olmalarının en doğal biçimiymiş gibi öylece kaldılar...

Aslı, uyuduklarını sanıyordu. Bacaklarının arasında hissettiği sertlikle bir anda gözlerini açtı. İnanılmaz bir şey oluyordu: Pamukkale'nin beyaz travertenlerinden inen süt mavisi sular, bitmek bilmeyen dalgalarla sanki kat kat içinde akıyorlardı.

“Aman Tanrım! Aman Tanrım!” diyebilirdi peş peşe, ne söylediğini bilmeden, kendini içinde durmadan akan suların coşkunu dalgalarına bıraktı.

Son soluğunu verir gibi içi çekilince, göğsünün üstünde sımsıkı kenetlediği Yusuf'un bedenindeki kelepçeyi biraz gevşetti.

Odaya gün ışığı dolduğunda Aslı, “Sana mutfaktan çay getireyim,” diye kalkmaya davrandı.

“Kalkma,” dedi Yusuf, “hep yanımda kal, çayı kalkmadan getir.”

Aslı şaşkınlık içinde baktı yüzüne. Bu olmayacak şeyi Yusuf, çok inandırıcı bir ses tonuyla söylemişti. Yüzünde aşk titreşimleri dolaştı. Kalkmaktan vazgeçip yeniden sokuldu Yusuf’a.

Aslı’nın yaşam enerjisiyle dolmuş bedenini gere gere kullandığı uçuk mavi Murat 131, Çökelez Dağı eteklerine yaslanan Pamukkale’den, çamlar ve pembe çiçekli zakkumlar arasında uçarcasına Çürüksu vadisine indi.

Yusuf, vadide ağaçlar arasında ilerlemekte olan trene şaşkınlıkla baktı.

“Pamukkale Ekspresi,” dedi Aslı, “İstanbul’dan geliyor, Goncalı istasyonuna gidiyor. Goncalı buralarda bir köy ama ne köy, biraz İstanbul’un Polonezköy’üne benziyor. Yemyeşil, ağaçlar içinde, her evin bahçesi bir kendin pişir kendin ye lokantasıdır. Sana mangal, et, salata, yoğurt ve ekmek verirler, bütün bir günü geçirirsin ağaçların altında. Oranın istasyonu da bu trenin son durağıdır. Hatta istasyon binasının bahçesine de masalar atılmış, tren seyredilirken demlenen bir yerdir.”

Yusuf, hâlâ gördüğüne inanamayarak bakıyordu. Meyve yüklü nar ağaçları demiryolunun iki yanını sarıyordu. Lokomotif ve ardından sürüklediği vagonlar, sanki bir oyuncak maketi gibi dairesel bir hareketle döne döne ağaçların arasında dolanıyordu. Rayları da görmek olanaksız olduğundan, ağaçların arasında gezinen, kimsesiz, kendi halinde, gerçekten de oyuncaktan başka bir şey olamazmış duygusu uyandıran bir trendi.

Denizli'den çıkıp güneye doğru 1200 metredeki Kazıklı Geçidi'ne çıkana dek otuz kilometre boyunca döne döne yükselen, sarp yamaçların, derin uçurumların kıyısından geçen, çamlarla, türlü orman ağaçlarıyla buluşa buluşa ilerleyen karayolu, bu geçidi aşınca ikiye ayrılır: Batıya, Tavas Ovası'na açılan yol küçük Kale ilçesinden sonra, bir dağ tepelerine çıkıp bir dere yataklarına ine ine, dünya kurulduğundan bu yana el değmemişçesine öylece duran çam ormanlarının içinden Muğla'ya ulaşır. Güneye uzanan yol ise Acıpayam düzlüğüne açılır.

Öğle güneşi tepelerinde olmasına karşın, dağlardan esen serin hava, otomobilin açık camlarından içeri dolup bütün bedenlerini ürpertiyordu.

Bedenlerini ürperten yalnızca serin hava da değildi: Dün gecenin anısı olan bacak aralarındaki seğirmeler yinelledikçe, ikisi de birbirine gizli bakışlar atıyordu.

Yusuf, yola çıktıklarından beri, o ana dek hiç düşünmediği yeni bir ikilemin içindeydi: "Acaba gitmekten vazgeçsem mi?"

Bu düşünce, bunca plandan, emekten ve dahası önünde bunca somut tehlikeler varken kendi kendini gülümsetecek kadar çocukça gelse de, böyle bir olasılığı düşünmekten kendini alamıyordu.

Yıllardır içinde bir duygu olarak yaşattığı Aslı, artık bedeninde de yaşıyordu. Ona bunca yaklaşıp, ayrı-
lup gitmeye elinin varamayacağını hissediyordu. Onunla
kalmak, ertesi gün yakalanacağını bilse bile onunla bir
gün daha geçirmek...

Bu duygu, kendini o denli güçlü bir biçimde içinde
hissettiriyordu ki, serinkanlı düşünebilme yeteneğini yi-
tirmekte olduğunu sandı.

Aslı'ya fark ettirmemeye çalışarak derin derin iç çe-
kip, soğukkanlı düşünebilmeye çalışıyordu.

Birçok arkadaşı şu anda karanlık dehlizlerde dışkıla-
rının üzerinde oturuyor, her gün çıılçıplak bedenleri-
ne elektrik devreleri bağlanarak sonu gelmez savlarla
sorgulanıyorlardı. Onların arasında olabilirdi, ya da bir
dakika sonra yolu kesecek bir çevirme operasyonunda
kimliği saptanıp geri, onların yanına gönderilebilirdi.

Bu düşünce de ürperti içini.

Dönüp Aslı'ya baktı. Mavi, kolsuz bir tişört giymişti.
Dün sabahdan bu yana kollarının daha da esmerleştiğini
fark etti.

Bütün bu yaşadıkları ne anlama geliyordu? Neredey-
se hiç sorgulamadan kabullenmişti Aslı'nın yardım öne-
rilerini. O da kendisine ilgi duymasa neden girişsin böy-
lesi tehlikeli bir serüvene? Üstelik dün geceki yakınlıkla-
rı... Nasıl doğal, kendiliğinden, süssüz, sessizdi her şey.

Bu düşüncesini konuşsa mı Aslı'yla?

Bu da çok saçma olmaz mı? Madem gitmeyecektin, o
zaman ne işimiz var bu dağ başında demez mi?

Senin için, desem, inanır mı?

Benim içinse neden bunca zamandır aramadın, sormadın, neden o karlı günden sonra bir daha bir araya gelemedik, demez mi?

Nasıl açıklanır, günlerin hayhuyuna onu feda ettiğim, hatta önemsemediğim. Bak o günlerde önemsemediğim her şey önemini yitirdi, sanki bir Aslı kaldı içimde canlılığını sürdüren.

Ya peşimdekileri ne yapacağım? Kaç gün kaçabilirim onlardan? Bir, üç, beş, on gün... Belki bir iki ay... Aslı'yla bir gün daha, Aslı'yla bir ay daha...

Bedenim ne güzel sızlıyor, haz içinde. Sonra? Sonra işkence yaralarıyla sızlayabilir. Sakat kalabilirim, ölebiliyorum, Aslı beni sever mi o zaman da? Kaçırır mı beni arabasıyla uzaklara?

Yol, Acıpayam'ın içine girmeden yanından geçiyordu. Ancak yol kenarında gördüğü kalabalık, Yusuf'u daldığı düşüncelerden çıkardı, hatta tedirgin etti:

“Şu kalabalığı sen de görüyor musun?”

“Görüyorum ama ne olduğu belli değil, yaklaşalım bakalım.”

Yaklaştıkça, kalabalığın insan değil, kavun yığınları olduğu ortaya çıktı. Neredeyse stadyum büyüklüğünde geniş bir alanda, kavunlar öylesine yığılmışlardı ki, uzaktan çepeçevre bir stadyumun tribünlerini andırıyorlardı. İnsanlar – alıcı ve satıcılar olmalı – bu dev kavun yığınının yanında küçücük kalmışlardı. Ve kavunların yanında insanların sayısı çok az görünüyordu.

Alanın tam yanına geldiklerinde ister istemez yavaş-

ladılar ve kenarda bir tahta üzerine yazılmış, “Kavun Pazarı” yazısını okudular.

Aslı şaşkınlıktan otomobili durdurdu.

“Neden durdun?” dedi Yusuf.

“Ömrümde böyle bir şey görmedim, bir daha da göremem herhalde, biraz bakacağım.”

“Ben de ineyim.”

“Bu kasabanın nüfusu kaçır acaba, keşke girişte bak-saydık. Adam başına bir ton kavun düşüyor olmalı.”

“Kim alır bu kadar kavunu?”

“Gel bakalım, kaç?”

Gerçeküstü bir bolluk alanına girdiler. Sanki kavunlardan gökyüzü görünmeyecekti.

Alıcılar, traktör römorklarıyla gelmişlerdi. Aldıklarını yükleyip başka kentlere götüreceklerdi.

Aslı bir kavunun fiyatını sordu.

Satıcının söylediği fiyat yok değerindeydi.

İki tane istedi. Şaşkın, kendisini izleyen Yusuf’a, “Yolda, mola verirse keser yeriz,” dedi, “bir de bu kadar ucuz kavun olduğuna kendimi inandırabilmem için almam gerekiyor.”

Arabaya döndüklerinde, hâlâ, kavun pazarının şaşkınlığı içindeydiler. Yusuf, “İyi ki biz 1980’de iktidara gelmemişiz,” dedi, “düşünebiliyor musun, yoksa şimdi şu kavunlar belki de karneyle dağıtılıyor olacaktı.”

Acıpayam’ı geçince yol daraldı. Bağlar, bahçeler arasında kıvrıla döne gezinen bir köy yoluna dönüştü.

Bahçelerde kimi ağaçların yaprakları sararmaya yztutmuş, kimi, eylül sonu güneşinin etkisiyle dal uçların da yeni, yeşil filizler vermişti. Verimler içinde geçmiş uzun bir yaz, gz mevsiminin renklerine doğru yol alıyordu. Kimi uzak bağlardan yanan otların, dalların, havaya yayılan dumanların, kaynatılan şıraların kokusu geliyordu.

Sonra yeniden dağlar başladı. Bu kez yol, çıplak dağlar arasında döne döne ilerliyordu. Sanki yeniden İç Anadolu bozkırı başlamış gibiydi. Kimi vadilerde çevrelerinde hayat belirtileri görülen tek tük Türkmen çadırları dışında hiç yerleşimin olmadığı ıssız tepeler boyunca inip çıktı yol.

Yusuf, dönme düşüncesini kafasından atamıyordu. Başı hep önündeydi. Sanki kafasını kaldırıp yüzünü Aslı'ya dönse, dönelim, deyiverecekti. Dönelim, birlikte, yan yana yaşayalım, sonsuza dek. Buradaki sonsuz, yakalanma anı olabilirdi ancak. Hemen ardından da bunu düşünüyordu.

Dnseler, nerede, nasıl yaşayabilirlerdi?

Bir ev tutsa? Neyle, nasıl?

Ayrıldığı arkadaşının annesinin evine artık dönemezdi.

Annesinin evine gitse, hemen yakalanırdı.

Bir işe girebilirdi, Atay gibi. Ne askerliğini yapmıştı ne de sabıkasız olduğunu gösteren bir belge alabilirdi.

Ka gün yaşayabilirlerdi birlikte? Bir, üç, beş... Belki birkaç ay... Sonra?

Sonrası belliydi. Ama şimdi içinde yanan alev, sonra-

sını değil, o arada geçecek zamanı, birlikteki mutluluk anlarını istiyordu yalnız.

Yol düzleşti.

nce uzaktan yeşil, sıra sıra kavak ağaçları göründü, sonra da avdır ilçesine geldiklerini gösteren tabela.

Yol ile merkezine girmeden yanından geçip gitti, ama kavaklar daha bir süre devam etti. Sonra yine çıplak tepeler, çıplak tepeler...

Yeniden kavaklar göründüğünde bir yol ayırımına daha geldiler.

Sıra sıra kavakların altında çay bahçeleri kurulmuştu. Gözleme aan, sac üzerinde pişiren, ayran dolu testileri çalkalayan kadınlar; ellerinde çay tepsileriyle çocuklar, erkekler, gelen geçen nadir yolculara, durup mola vermeleri için ağrı işaretleri yapıyorlardı.

Burada kurulu Söğüt köyünün insanlarıydılar.

Yol tabelaları, sola gidildiğinde Korkuteli-Antalya; sağa gidildiğinde Fethiye'ye ulaşılacağını gösteriyordu.

“Fethiye yoluna döneceğiz, ama şurada biraz mola verelim. Hem yola çıkalı  saati geçti hem de vaktimiz bol,” dedi Aslı.

Arabaların yıkanması için yukarıdan, sanki bir kavağın tepesinden aşağı dklrmş gibi düzenlenmiş, grl grl suların aktığı bir çay bahçesine yanaşıp durdu.

Çevrede belki beş on çay bahçesi vardı, ama tek müşteri onlar gibiydi. Yoldan nadir de olsa tatil dönüşünde olan bir iki otomobil ya da nasılsa buralara yolu düşmüş bir kamyon geçiyordu.

Otomobilden indiklerinde sıcak ögle güneşiyle, bu sıcığı hafifleten kavaklardan yayılan esintiyi aynı anda hissettiler.

Bir masaya oturdular. Gözleme, ayran ve çay söylediler.

Yusuf, ciğerlerinde uzun zamandır tuttuğı bir soluğı hızla dışarı üfler gibi, “Dönelim,” dedi.

Aslı, bal renkli iri gözlerini daha da büyüten bir şaşkınlıkla, “Anlamadım?” dedi.

“Dönelim.”

“Gene anlamadım. Neden?”

“Gidemeyeceğim.”

“Ne oldu?”

“Seni bırakamayacağım.”

“Şaşırtma beni Yusuf.”

“Kendim de şaşıyorum şu halime ama böyle. Gidemeyeceğim.”

“Neden?”

“Senden ayrılamayacağım.”

“Daha dün sabaha kadar benden ayrıydın.”

“Evet ama ayrılamayacağım.”

Aslı, Yusuf’taki bu ani değişimi anlamaya çalışıyordu.

“Ne oldu ki?”

“Aslı, yıllardır içimde yaşattım seni. Hep seninle olmak istedim. Ama neden bilmiyorum, hep çekindim, hep seni düşündüm, hep yanında olmak istedim.”

“Öyle de olsa şu anda önceliğin ben olmamalıyım, değil mi? Bunu sen de biliyorsun.”

“Her an önceliğim sensin. Bu dünyada bir günüm de kalmış olsa, onu seninle geçirmek istiyorum.”

“Ağlatacaksın beni.”

Bu sözü söyler söylemez de gözlerinin pınarından yanaklarına yuvarlanan damlaları sildi. Yusuf, ellerini tuttu Aslı’nın, sıktı:

“Sensiz bir hayatım olmasını istemiyorum.”

“Birbirimizi tanımıyoruz bile. Ay, neler diyorum ben? Saçmalamaya başladım. Gel soğukkanlı olalım.” Bunları söylerken yine gözlerindeki yaşları siliyordu: “Şu an öncelikli konumuz bu değil, değil mi? Senin başına bir şey gelmeden, güvenli bir biçimde buradan gidebilmen. Bunun için yola çıkmadık mı?”

“Evet, yola çıkarken öyleydi. Ama duygularım boşandı. Şu anda senden daha önemli bir şey yok benim için. Seni bırakıp gidemeyeceğim.”

“Yapma Yusuf, yirmi altı yaşındasın, bu kadar çocukça düşünemezsin.”

“Çocukça değil, gerçekçi. Tek istediğim sensin.”

“İnanamıyorum sana,” dedi Aslı, yeniden gözlerini sildi.

Gözlemeler, ayranlar ve çaylar aynı anda geldi.

“Şunları yiyelim de sonra konuşalım,” dedi Aslı, gülümsedi, “belki tok karınla düşüncelerin biraz değişir.”

Yusuf, gözlemeyi ısıtırken, başını, değişmez, dercesine iki yana salladı.

Gözlemeleri yemekle geçen zaman, sessiz düşünme fırsatı yaratınıştı ikisine de.

“Birer ay daha isteyelim,” dedi Aslı, “ben de seninle olabilmeyi istedim. Kedine güveni olan biri olarak bilirdim kendimi. Çok istedim, Rus Lokantası’na gittiğimiz o günden sonraki günlerde seni aramayı, yeniden grşebilmeyi. Sonra fark ettim ki, ne ev telefonunu biliyorum ne de seni nerde bulabileceğimi. Bunlar gerekçe değil elbette. İstesem peşine düşer, dernekten, arkadaşlardan ğrenebilirdim. Belki biraz da senin aramanı bekledim. O heyecanla geçti birkaç gün. Sonra başka şeyler girdi araya, Ankara’ya falan gittik, Dünya ocuk Yılı’ydı hatırlarsan, türlü etkinlikler oluyordu her an. Hepsinin de içinde vardım nedense. Sonra zaman geçince, sen de aramayınca belki istemiyor diye düşündüm, sonra da zaten 12 Eylül geldi. Bir gün gazetede küçük bir haber olarak senin hüküm giydiğini okuduğumda yüreğim ağızma geldi. O an bir kez daha anladım, o heyecan yalnızca hüküm giymiş bir tanıdığa duyulan üzüntü değildi, sevilen bir insanın başına gelen kötü olaya duyulan zntyd. Sanki seni yeniden görebilme düşüncesi o haberle birlikte iyice yok oldu. Okulu bitirince babam korkusundan tutturdu seni yurt dışına yüksek lisansa göndereyim diye, gidemedim, elim varmadı. Bir gün Gülay’ı karşımda görünce o an anladım senden bir haber getirdiğini. Ve yine o an anladım, babamın önerisini geri çevirme nedenimin de seni buralarda bırakıp gidemeyeceğim olduğunu.”

Bu kez Aslı, Yusuf’un ellerini avucuna alıp sıkı.

“Ama şimdi gerçekçi olmalıyız.”

“Benim gerçeğim sensin. Senden ayrılamayacak oluşum.”

“Yapma Yusuf, yapma, bu değil şu anki sorunumuz.”

“Gidemeyeceğim,” derken Yusuf’un da gözlerinden yaşlar boşandı.

“Yapma, kendine gel. Yüzüme bak. Beni istiyorsun değil mi?”

Yusuf, evet anlamında başını eğdi.

“Bunun için hayatta kalman, sağ olman gerekir.  l , sakat ya da hapiste olman beraber olmamızı sağlamaz. Sağ salim kurtulmalısın ki, yeniden buluşabilelim. Geri dönersek, belki daha İstanbul’un girişinde yakalanırsın.  ıkışımızdaki kadar şanslı olacağını nereden bilebilirsin?”

Bu kez Yusuf’un nemli bakışlarına korkunun gölgesi düştü.

“Gideceksin, gittiğin yerden beni arayacaksın.  nce iyi olduğunu bildiren bir telefon. Sonra hayatını düzene koyar koymaz yine. İngiltere’den vazgeçme. Bakarsın ben de şu yurt dışında yüksek lisans içini babamla yeniden konuşurum. Senin olduğun yerin  niversitesine başvururum falan. Çok geçmez yollarımız yine buluşur. Biz istedikten sonra...”

Son cümlesinde Aslı’nın yüzüne imalı bir anlam yayıldı. Gözyaşlarıyla kızarmış gözlerinden kırmızı ışıklar çıkıyordu.

“Bu buluşmamızdan sonra artık peşini bırakmam. Nereye gidersen bulurum seni.”

Bu sözler Yusuf’u da bir parça rahatlattı. Hatta nazlanır gibi sordu:

“İnanayım mı sana?”

“İnan. Belki beni yeterince tanıımıyorsun ama yap-

mayacağım Şeyleri söylemem. Ayrıca gözüm de karadır, burada oluŐumuz da bunu göstermiyor mu?”

“Sana çok teşekkür ederim. Kendi başıma bu yolculuğu yapabilir miydim bilmiyorum.”

“Bir Şey değil. Senin için daha çok Şeyler yapabileceğim duygusu var içimde.”

“Şimdi gene ağlayacağım.”

“Ağlamayalım, sevinelim. Uzakta ya da yakında bir sevdiğin var. Gerçi hep vardı ama belirsiz, tanımsız bir sevgiydi. Şimdi birbirimizden haberdarız.”

“Seni beklemek, en büyük g   kaynağım olacak.”

“O zaman birer çay daha içelim,” dedi Aslı, parlak, kırmızı ışıklar saçan gözleriyle Yusuf’a sevgiyle bakarak, “hazır Şu an baŐımızda kavak yelleri eserken...”

Yeniden yola koyulduklarında yol yine çıplak dağlara sarmıştı.

Aslı, bir yandan otomobil kullanırken öte yandan Yusuf'la aralarında geçen konuşmalardan şaşkın, düşünmeyi sürdürüyordu:

Bu ne çocuksuluk. Gören koca adam sanır, kitap çevirmiş, hapse hüküm giymiş, aranan bir kaçak... Bir de şu haline bak. Hayatını kurtarmak için aylar boyu düşünüp planladığı bütün tasarılarından bir anda vazgeçivermek, sonunu hiç düşünmeden ve üstelik benim için yapmak istemesi bunları, yanımda bir süre daha kalabilmek için... İyi ki bana inanılmaz geldi söyledikleri. Ya ben de inansam, olabilir, olur, hadi dönelim deyiverseydim. Olacak şey mi? Yakacak kendini...

Öte yandan hoşuna gitmişti Aslı'nın, karşısında böyle kendisi için her şeyden vazgeçmeye hazır bir sevgili görmek. Keşke 12 Eylül'ün ilk günlerinde karşılaşılsaymışız, diye düşündü, bütün etkinliklerin zorunlu olarak sona erdiği, herkesin bir köşelere sindiği, yapacak hiçbir şeyin olmadığı günlerde. Kim bilir ne güzel günler geçirdik. Ortak bir hayatı daha kolay örgüdeyebilirdik. Bu günleri beklemeden birlikte yurt dışına gidebilirdik...

İçti titriyordu, kaçırdığı Yusuf'la beraber olma fırsatlarını düşündükçe. Şimdi direksiyonu bırakıp kumral

yüzünü iki avucumun içine alıversem, dudaklarının bütün suyu çekilene dek öpsem... İşte o zaman yine başlar, geri dönelim demeye.

Hiç beklemezdim böyle doludizgin gelişeceğini. İçimde kalan bir hevesi yoklayıp tartayım diye çıktım bu yolculuğa, ama körleteceğime alevlendirdim. Durdur bakalım, durdurabilirsen Aslı Hanım. O benden de tutkunmuş meğer. Hiç göstermiyordu oysa. Soğuk, mesafeli, örgüt işlerine düşkün, başka şeylere bakmayan... Nasıl da için için yanıp durmuş.

Yoksa bir umutsuzluk mu bana bağlanışı? Her şeyden, ailesinden, arkadaşlarından uzak kalınca sarılacak başka bir dal olmaması mı? Ama önünde bir planı var. Ondan niye vazgeçmeye kalsın benim için?

“Ohhh!” dedi Aslı, içindeki bütün soluğu boşaltırcasına yüksek sesle.

“Ne oldu?”

“Şu dağların havası coşturuyor insanı. Baksana bir yanımızda koca bir dağ, aşağıda kuyu gibi bir vadi. Herhalde Fethiye'ye doğru inmeye başlayacağız. Bak, bak, vadinin dibinde de bir dere akıyor, ıslıl ıslıl. Suları buradan bile göz alıyor.”

Aslı'nın onca yüksekten fark edip, ıslıl ıslıl akıyor dediği dere Eşen Çayı'ydı.

Söğüt'ün ardındaki Kızılcadağ'dan iki bin beş yüz metre yüksekten doğan çay, Batı Torosların bir kolu olan Ak Dağlar'ın yamaçları boyunca kendine boğazlar açarak denize doğru iniyordu.

Aslı'nın gördüğü nokta ise Karanlık Boğaz'ın ağzıydı. Bu boğazın girişinde denizden bin üç yüz metre yüksekte olan akarsu tabanı çıkışta iki yüz metreye iner. Bu inanılmaz eğimin verdiği hız, suyun böyle uzaklardan bile ıslıl ıslıl parlamasına neden olur.

Göğün mavisiiyle Eşen Çayı'nın mavisii, sanki ufuk çizgisinde birleşiyorlar, uzaklarda insanda uçma isteği uyandıran puslu, solgun, pamuk helvaya benzeyen pembe-mavi bir sonsuzluk yaratıyorlardı.

Gözlerini ıslıl ıslıl, boncuk mavisii renkte akan çaydan alamayan Aslı, arada bir Yusuf'a dönüyor, aynı sözleri yineliyordu: "Merak etne, dünyanın neresine gidersen git, gelip bulacağım seni. Yakında yeniden buluşacağız."

Yusuf, iç dünyasına dönmüş, bu sözleri suskunlukla dinliyordu.

Ovaya indiklerinde yol ikiye ayrıldı: Fethiye 22; Kaş 90 km.

Tabelada Kaş yazısını görmek heyecanlandırdı Yusuf'u. Yüreği hızlı hızlı atmaya başladı.

Gün ovanın üzerine inerken, düzlük boyunca kurulmuş seraların camlarında turuncu ışıklar oynamaya başlamıştı. Kimi bahçelerden bağbozumları dumanları yükseliyordu. Yanan odun ve yaprakların kokusuna, ateşte kaynatılıp sıra, pekmez yapılan üzümlerin kokusu karışmıştı.

Düzlüğe inmek sanki otomobili de coşturmuş, bahçelerin arasından hızla akıp geçiyordu.

Denizi ilk gördüklerinde Yusuf'un içini bir ürperti kapladı. Uçsuz bucaksız lacivert bir sonsuzluk... Bu suyun içine kendini atacak...

Eşen Çayı'nın binlerce yıldır geçtiği yerlerden toplayıp taşıdıkları, kıyıda kilometrelerce uzunlukta, üzerinde hiçbir yapının, hatta güneşlenenin bile bulunmadığı ya da görünmediği bir kumsal oluşturmuştu. Lacivert sonsuzun dalgaları köpüre köpüre kumsalı dövüyordu.

Aslı, Patara kumsalı kıyısında, kimi köy evlerinin üzerindeki pansiyon yazan tabelalara baktı, dönüşte yorgun olursam bunlardan birinde kalabilirim, diye düşündü.

Kumsalla birlikte düzlük de sona erdi. Yol, yükseltile-re doğru dönerek ilerlemeye başladı.

Yeni bir coğrafyadaydılar artık. Dağların denizle birleşirken düzlük bırakmadan diklemesine suya daldığı, sarp bir kıyı şeridi. Yol, kaya parçalarının arasından kendine yatak bulmaya çalışan bir akarsu gibi akıyordu.

İnen karanlıkla birlikte sonsuz deniz ile siyah dağlar arasında yalnızca Murat 131'in farlarının yarattığı küçük aydınlığa bakarken Yusuf artık yolun sonuna geldiğini düşünmeye başladı. Patara kumsalında gördüğü deniz, hiç de uysal bir suya benzemiyordu. Mustafa Suphi ile on dört arkadaşının Karadeniz'de öldürülmeleri olayını anımsadı. Kendisinin sonu da denizde mi olacaktı? Kurtulmak için umut bağladığı deniz, ona mezar mı olacaktı?

Korkusunu dağıtabilmek için konuşmak ihtiyacı duydu:

“Deniz kötü görünüyor,” diyebildi.

“Rüzgârın saatleri vardır buralarda. Bodrum'da da öğleden sonra kuvvetli rüzgâr çıkar ama akşam karanlıkla birlikte diner. Bakarsın burada da bir süre sonra

durur.” Aslı, Yusuf’un tedirginliğini anlayarak konuşmayı sürdürdü: “Belki burada esip, Kaş’ta esmiyor da olabilir. Oldu da kesilmezse bu gece gitmezsin, yarını bekleriz.”

“Yarının garantisi var mı ki?”

“Umutsuz olma. Yüze yüze kuyruğuna geldik. Kaş’a varınca duruma bir daha bakarız.”

O sırada Kalkan’ın ışıkları görüldü. Aslı, sıkıntılı konuşmadan hem kendini, hem de Yusuf’u kurtarabilmek için, “Daha vakit erken,” dedi, “gel burada duralım, bir şeyler yeriz, çay falan da içeriz. Sonrasında pek bir şey kalmadı.”

“Tamam,” dedi Yusuf, sikkinlikle.

Kalkan, kasabadan çok, sakin bir balıkçı köyüne benziyordu. Birkaç geleneksel yapının çevrelediği bir merkezi vardı. Aşağıdaki deniz kıyısına dek tek tek evler, geniş bahçelerin arasına dağılmıştı. Birkaç elektrik direğinden yayılarak balıkçı barınağındaki tekneleri aydınlatan ışıklardan sonra denizin karanlığı başlıyordu.

Bir evin önündeki hayat bölümünün genişletilmesiyle oluşturulmuş bir kahve-lokantaya oturdular.

Rüzgâr dinmiş, gecenin dinginliği içinde toprak kokusuyla denizin, arada bir kendini anımsatan tuz ve yosun kokusu birleşip içlerine dolmaya başlamıştı.

Bitmekte olan tatil mevsiminin son günlerini burarlarda sakin sakin geçirmek isteyen birkaç genç de bir başka masada kendi aralarında konuşuyorlardı.

Burada da gözleme ve ayrandan başka yiyebilecekleri bir şey yoktu. İkisi de ayran yerine çay istediler.

Yusuf, gözünü denizin üzerindeki koyu karanlıktan ayıramıyordu. O karanlığın içinde, sonu bilinmez bir yolculuğa çıkacağını düşündükçe korkusu büyüyordu.

Hiç değilse kasabanın yabancılara alışkın sakin havası rahatlatıcıydı. Gözlemeleri ve çayları geldi. Çevrede başkaları olduğundan ikisi de söze giremiyordu. Konuşacak başka bir konu da şu anda bulamıyorlardı.

Bir ara, Yusuf, “Denizi görüyor musun?” dedi, Aslı’ya.

O da, “Karanlık,” diye yanıtladı.

“Korkutucu,” dedi Yusuf.

“Aydınlık olmasından daha iyi,” dedi Aslı.

O anda Yusuf ilk kez bir rahatlama duydu. Aslında karanlık olmasını kendi de isterdi, görünmemek için. Buradaki sonsuz karanlığa bakmak korkutuyordu ama orada karşısında Meis adası olacaktı. Tıpkı Suadiye’den Kınalıada’ya gider gibi oraya kürek çekecekti. Karanlığın içinde göreceği Meis’in ışıkları, kendisinin deniz feneri olacak, karanlığın içinden o ışıklara doğru sessizce süzülecekti.

“Haklısın,” dedi Aslı’ya, “karanlık daha iyi.”

Ama denize bakınca yeniden korktu.

Bilinmez, karanlık sonsuzluktan korkuyordu.

Aslı ise, iki gündür, hayatında ilk kez sürekli biçimde sekiz yüz kilometre otomobil kullanmaktan uyuşma noktasına gelen boynunu ve omuzlarını oynatarak rahatlatmaya çalışıyordu. Ensesi ve sırtı aynı biçimde durmaktan uyuşmaya başlamıştı ama önünde duran hedefe varana dek yorgunluğunu önemsemeyecekti. İçi kendi kendine bile açıklayamadığı bir heyecanla kıpır kıpırdı. İlk buluş-

tukları günden sonra gelişmeleri kontrol edemeyeceğini, daha, Gülay'ın kendisine Yusuf'tan haber getirdiği ilk gün anlamıştı. O andan sonra da hiç durup düşünmek, tartıp biçmek gibi bir isteği olmamıştı. Yusuf'la seksen öncesinde de hep böyle iki arada bir derede görüşürlerdi. Mitingler, toplantı araları gibi ortak etkinliklerin bir arasında, bir köşesinde ayaküstü... Oysa o zaman da ne çok şey vardı onunla konuşmak istediği. Hiçbir engelin, kısıtlamanın olmadığı sonsuz bir zaman verilse ikisine, hiç bitmeyecek bir konuşmaya başlasalar, kafalarının içinde onları bekleyen hiçbir başka konu olmadan... Sözler, Eşen Çayı'nın gürül gürül akan suları gibi, sözcükler mavi mavi, köpük köpük çıksa ağızlarından... O sözcüklerin birikiminden bir hayat kursalar...

Böyle bir ânı yalnızca iki kez yaşayabilmişti onunla. İlkinde 1 Mayıs 1977 günü kırılan ayağı alçıdayken Atay'la birlikte eve, geçmiş olsun ziyaretine gelmişlerdi. Salonda Bebek Koyu'na tepeden bakan pencerenin önündeki koltukta, alçılı ayağını önüne konmuş bir tabureye uzatmış oturuyordu. Eve kapanmanın verdiği can sıkıntısının da etkisiyle oturmaları için ısrar etmiş, bütün bir öğleden sonrayı üçü, o salonda, annesinin arada bir getirdiği çaylar ve kurabiyelerle sohbet ederek geçirmişlerdi. Dernek, siyaset, devrim falan konuşmadan, havadan sudan, gün kararana dek sözcükler köpürüp, türlü bağlar kurmuştu aralarında. Aslı, durup durup Yusuf'un kumral başına, ela gözlerine bakmaktan alamamıştı kendini. Arada bir bakışları karşılaştığında utansa da, içi akıyordu ona baktıkça. İkincisi de Rus Lokantası'na gittikleri o unutulmaz karlı gündü. O gün de dün-

yadan soyutlanmış hissetmişti kendini, o lapa lapa, usul usul yağan kar, her şeyi uzaklaştırıp ikisini baş başa bırakmıştı.

Aslı'yı, Yusuf'la böylesine tehlikeli bir serüvene gözü kapalı sürükleyen duygu, onunla yeniden böyle yakınlık dolu bir günü ya da günleri yaşayabilme isteğiydi. Ne İstanbul'daki buluşmalarında ne de yola çıktıklarında bu isteğinin gerçekleşeceği bir ortam doğmuştu. Yusuf'un kafası, yalnızca başındaki belayla doluydu, korku, tedirginlik içindeydi, başka bir şey düşünemiyordu. Ama Pamukkale'de geçirdikleri, uyku arasında uyanıp uyanıp seviştikleri gece, sözcüklerle dolu olmasa da, Aslı'ya onunla istediği yakınlığı sağlamıştı.

O yüzden ne boynunun sertleşmesini ne de sırt ağrılarını hissediyordu Aslı, kendini düşlerine bırakıverdiğinde, siliniyordu dünya.

Otomobil yeniden kayaların arasında yolunu sürdürürken, Yusuf'un gözleri denizden ayrılmıyordu. Her an bir dönemeçten sonra uzaktan ışıklarını göreceğini umduğu Meis adasını gözlüyordu.

Otomobilin, keskin bir dönemeçte savrulmasıyla farların aydınlattığı bir yazıyı okudu Yusuf: Kaputaş'ta, bu yolun yapımı sırasında iş kazalarında ölen işçilerin anısına asılan levhada ölüm tarihleri 1962 yazıyordu.

Yusuf'un korkusu yeniden arttı. Şu yolun yapımı sırasında bile bunca insanın öldüğü bir vahşi doğayla ben nasıl tek başıma başa çıkacağım diye düşündü. Bu kez tedirginliğini belli etnek istemeyerek yeniden yüzünü denize çevirdi.

Çok geçmeden yol düzleşti. Uzaktan tek tük ışıklar belirmeye başladı.

“Galiba geliyoruz,” dedi Aslı, “artık kıyıda durabileceğimiz uygun bir yer kollamaya başlayalım. Olmazsa Kaş’ın girişine dek gider, sonra geri dönüp en uygun yerde dururuz.”

“Tamam,” dedi Yusuf, “gözüm hep kıyıda.”

Işıklar yaklaştıkça Yusuf’un korkusu azaldı. Hem yol düzleşmişti, hem de kıyıda kolayca denize inilebilecek yerler görünüyordu. Kaş’a yaklaştıkça, Meis de yaklaşıyor, sanki otomobille gidebilecekleri bir yermiş duygusu uyanıyordu.

Ay yoktu. Gündüz koyu bir lacivert olan deniz, şimdi simsiyahtı. Kaş’ın ve Meis’in sarı-beyaz ışıkları, geniş, koyu karanlık içinde çok cılız kalıyordu. İki ışık kümecığının arasındaki siyahlığa bakıp, işte aşmam gereken yol, diye düşündü Yusuf. İki ışık kümesinin altında da insanlar yaşıyordu. Yakında başka insanların da bulunduğu duygusu, yine de anlamsız bir güven uyandırıyordu Yusuf’un içinde. O insanların kendine bir yararı olamazdı. Ancak yakalayıp jandarmaya teslim ederlerdi.

Aslı, otomobilin girebileceği bir düzlüğü görünce yoldan saptı, Yusuf, daha ne olduğunu anlayamadan, kıyıya dek indi, motoru durdurup, farlarını söndürdü.

“Burası uygun,” dedi, “çok yaklaştık, ada önümüzde. Yolda da kimse yoktu, buraya girdiğimizi gören olmadı. Şimdi önce yapacaklarımızı planlayalım, sonra arabadan çıktığımızda her şeyi hızla gerçekleştirelim. Saat 11.”

“Evet, bence uygun bir zaman. Önce botu mu şişireceğiz?”

“Botu şişirir şişirmez, sen atlayıp kürek çekmeye başlarsın. Yanına alacaklarını kontrol edelim. Senin küçük bir çantan var, ben de sana küçük bir torba vereceğim. İçinde sabah pansiyondan aldığım peynir ekmek, bir şişe su ve bir el feneri var. Karaya çıkarken gerekli olabilir.”

“Sen?”

“Sen uzaklaşana dek biraz burada bekleyeceğim. Merak etme burada beni gören olmaz. Bak yol, yukarıda kaldı, geçenler burayı göremez. Sonra da Kalkan’a doğru geri dönerim, yorulduğum bir yerde de kalırım.”

“Senden nasıl haber alacağım?”

“İstanbul’a döndüğümde akşamları evde olurum. Telefon edersen görüşürüz.”

“Tehlikeli olmaz mı senin için aramam?”

“Hakan adıyla, biraz da örtülü konuş, ben anlarım.”

“Tamam.”

“Bir de şunu al. 500 Mark. Gerekli olabilir.”

“Var param.”

“Al bunu da. Başına ne geleceği belli olmaz.”

Yusuf, utanarak parayı cebine koydu. Aslı’ya minnet dolu baktı.

“Hakkını nasıl öderim, bilmiyorum. Her şey için çok teşekkürler.”

“Bırak bunları.”

“Keşke hep yanında kalabilseydim.”

Aslı, karanlığın içinde Yusuf’un gözlerinden gümüş parlaklığında yaşların aktığını fark etti. Uzanıp sildi, sonra da öptü yanaklarını.

“Ağlayanın ben olacağını sanıyordum, önce davran-
dın,” dedi, “ben de sana teşekkür ederim. Çok az ama
çok güzel şeyler paylaştık. Kim bilir, belki yine bulu-
şuruz. Belki değil, mutlaka!”

“Evet, mutlaka...”

“Haydi o zaman çıkalım, ama kapılar açık kalsın, gü-
rültü olmasın. Dışarıda da fazla konuşmayalım, ses dağı-
lır.”

“Tamam.”

Aslı, bagajı açtı, Yusuf, lastik botu çantadan çıkarıp
yere serdi, sonra pompasına ayağıyla basa basa şişirdi.

Birkaç saat önce köpük köpük dalgalarla kıyıya vu-
ran coşkun denizden eser yoktu. En küçük bir esintinin
bile olmadığı sülman bir denizdi önlerindeki.

Yusuf, botun içine iki küçük torbasını ve kürekleri ko-
yup denize doğru çekti. Bir eli botu tutarken, ötekiyle As-
lı'ya sarılmak istedi. Aslı da ona yaklaşıp sarıldı, kulağına,
“Güle güle canım, gene görüşeceğiz,” diye fısıldadı.

Yusuf'un sözleri boğazına takıldı, boğuk bir sesle,
“Allahaismarladık,” diyebildi.

Botu suya itmesiyle kendinin de içine atlaması bir ol-
du. Küreklerle asılmaya başladı.

Aslı, onu izleyebilmek için kıyıya oturdu, ama bir da-
kika bile geçmeden Yusuf, koyu karanlığın içinde kay-
boldu. Ne bir kürek sesi, ne bir soluk... Sanki bir dakika
önce sarıldığı, gözlerindeki yaşlara içi titreyerek baktığı
insan kanat takıp uçmuştu. Ama onun karanlığın içinde
yol aldığını, kürek çektiğini düşündükçe, sanki karşısın-

daymış, gözlerine bakıyormuşçasına alamıyordu bakışlarını karanlık sudan.

Bir süre öylece durdu. Karanlık suyun içinden bir ses, bir işaret gelecekmış gibi bekledi. Karşıdaki Meis'in ölgün görünen ışıklarına, yüreği artık orada atacakmış gibi tanıdık, sevecen baktı. Gecenin karanlığı içinde bir iki ağustosböceğinin ötüşünden başka ses yoktu. Sahil koruma botları dolaşmıyor herhalde bu saatlerde, diye düşündü, olsa mutlaka motor sesleri duyulurdu.

Belki bir yarım saat geçti. İki gündür sürekli otomobil kullanan kendisi değilmiş gibi, taptaze bir enerji hissetti. Yeni bir hayatın başında olduğu duygusu uyanmıştı içinde. Ayağa kalkıp kollarını çırpıp, havaya zıplamak istiyordu. İstanbul'a dek durmadan gidebileceğini düşündü.

Otomobiline bindi, çalıştırdı, son bir kez daha koyu karanlık sulara baktı, farlarını yakmadan yola çıktı, Kalan yönüne döndü.

Işıklarını yakınca, Yusuf'un farları görebileceğini düşündü. Ona selam vermek isteyerek uzunlarını yakıp söndürdü.

Murat 131, bir kez geldiği yolu öğrenmiş gibi rahat dönüyordu. Dağlarla denizin buluştuğu sarp yamaçların karanlığı içinde ne gelen vardı, ne giden... Aslı, sevdiği dizeleri mırıldandı:

*Sanki kar yağıyor da sürekli
Karlara gıcırıyor ayaklarının altında*

*Besbelli Gümüşsuyunda'yız, Rus lokantasındayız
şarap içmişiz, üşüyoruz
Dışarda dünya silinmiş
İkimiz ikimiz ikimiz.*

Bir aşkın ve bir ülkenin romanı!

2005 İnkılâp Kitabevi Roman
Ödülü'nü kazanan *Hep Yanımda Kal*,
Aslı ve Yusuf'un trajik serüvenini,
ülkenin yazgısıyla birleştirerek, özgün
bir anlatımla edebiyatseverlere
sunuyor.

12 Eylül'ün güç koşulları nedeniyle
bir araya gelemeyen iki insanın
uzaktan süren aşkları, birlikte bir
yolculuk kararlarıyla dönüm
noktasına gelir. Ülkenin binlerce yıllık
tarih ve doğasının da eşlik edeceği
bu yolculuk İstanbul'dan Kaş'a dek
sürecek ve belleklerden silinmeyecek
bir sahneyle son bulacaktır.

*Turgay Fişekçi, çok sayıda ödül
kazanan bir şair ve yazar. Bugüne
dek pek çok şiiri bestelendi, edebiyat
dergilerini yönetti. Halen Cumhuriyet
Gazetesi kültür sayfasında köşe
yazıları yazan Fişekçi, Marmara
Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi'nde edebiyat dersleri
veriyor.*

ISBN 975-10-2452-8

9 789751 024527

